

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

فهرست مطالب

۱.....	درس اول: هدایت الهی.....
۱۰.....	تست‌های درس اول.....
۱۲.....	درس دوم: تداوم هدایت.....
۱۹.....	تست‌های درس دوم.....
۲۱.....	درس سوم: معجزه‌ی جاویدان.....
۲۹.....	تست‌های درس سوم.....
۳۱.....	درس چهارم: مسئولیت‌های پیامبر.....
۴۰.....	تست‌های درس چهارم.....
۴۲.....	درس پنجم: تداوم رسالت.....
۵۰.....	تست‌های درس پنجم.....
۵۳.....	درس ششم: پیشوایان اسوه.....
۶۲.....	تست‌های درس ششم.....
۶۵.....	درس هفتم: وضعیت فرهنگی و سیاسی ائمه (ع).....
۶۸.....	تست‌های درس هفتم.....
۷۰.....	درس هشتم: احیای ارزش‌های راستین.....
۷۵.....	تست‌های درس هشتم.....
۷۷.....	درس نهم: عمر غیبت.....
۸۵.....	تست‌های درس نهم.....
۸۷.....	درس دهم: مرجعیت و ولایت فقیه.....
۹۳.....	تست‌های درس دهم.....
۹۴.....	درس یازدهم: عزت نفس.....
۹۷.....	تست‌های درس دهم.....
۹۸.....	درس دوازدهم: پیوند مقدس.....
۱۰۳.....	تست‌های درس دهم.....

درس اول: هدایت الهی

نکات

هدایت } هدایت عام (عمومی) ⇐ خداوند هر مخلوقی را متناسب با ویژگی‌هایی که در وجودش قرار داده است هدایت می‌کند
 هدایت خاص و ویژه انسان ⇐ کتاب، دین، رسول، رُسل، پیامبر

۱) طبیعی (غریزی) ⇐ نیازهای مشترک بین انسان و حیوان گفته می‌شود

۱) شناخت هدف زندگی } ۱) چه زیستن
 ۲) انسان اگر هدف را نشناسد ⇐ دچار خطا می‌شود
 ۳) روایت امام سجاد (ع)

۲) متعالی (برتر) ⇐ فقط برای انسان } ۲) درک آینده خویش
 ۱) آینده ⇐ معاد
 ۲) روزها فکر من این است و...

۳) کشف راه درست زندگی } ۱) چگونه زیستن
 ۲) از دغدغه‌های انسان فکور و خردمند است
 ۳) آیه: اقوم

نیازها

هر دو آیه به نیازهای جسمانی انسان اشاره دارند و با هم ارتباط معنایی دارند

★ وَ جَعَلْنَا مِنَ الْمَاءِ كُلَّ شَيْءٍ حَيٍّ: و هر موجود زنده‌ای را از آب آفریده‌ایم

پیام: آب مایه‌ی حیات و اساس زندگی در جهان هستی است و جلوه‌ی زیبایی و طراوت و مظهر پاکی و زلالی است

★ النّحی به بلده میتاً: تا به وسیله‌ی آن [آب] سرزمینی مرده را زنده کنیم

پیام: آب مایه‌ی حیات انسان و اساس زندگی در جهان هستی است و جلوه‌های زیبایی و طراوت و مظهر پاکی و زلالی است

نکته

★ اگر در آیه‌ای «ماء» باشد آیه به نیاز جسمانی انسان اشاره می‌کند

★ در آیه‌ی «به بلده» منظور از «به» آب است که باز هم به نیاز جسمانی اشاره دارد

★ یا ایها الذّین ءامنوا بای مؤمنان ⇐ مخاطب آیه مؤمنان هستند

استَجِیْبُوا لِلّٰهِ وَ لِلرَّسُولِ: دعوت خدا و پیامبر را اجابت کنید ⇐ زندگی و حیات مؤمنان در استجابت از دعوت خدا و پیام‌آورش است

اِذَا دَعَاكُمْ لِمَا يُحِیُّكُمْ: آن‌گاه شما را به چیزی فرامی‌خواند که زندگی و حیاتتان می‌بخشد

۱ آیه به هدایت خاص یا ویژه‌ی انسان اشاره دارد

۲ پاسخگوی سؤالاتی مثل: حیات روح بشر چیست و چگونه می‌توان به اکسیر حیات رسید

۳ اطاعت از رسول گرامی و جانشینان آن حضرت لازمه‌ی توحید عملی است

۴ بخشیدن زندگی و حیات معلول و نتیجه‌ی اجابت خدا و رسول است

پیام

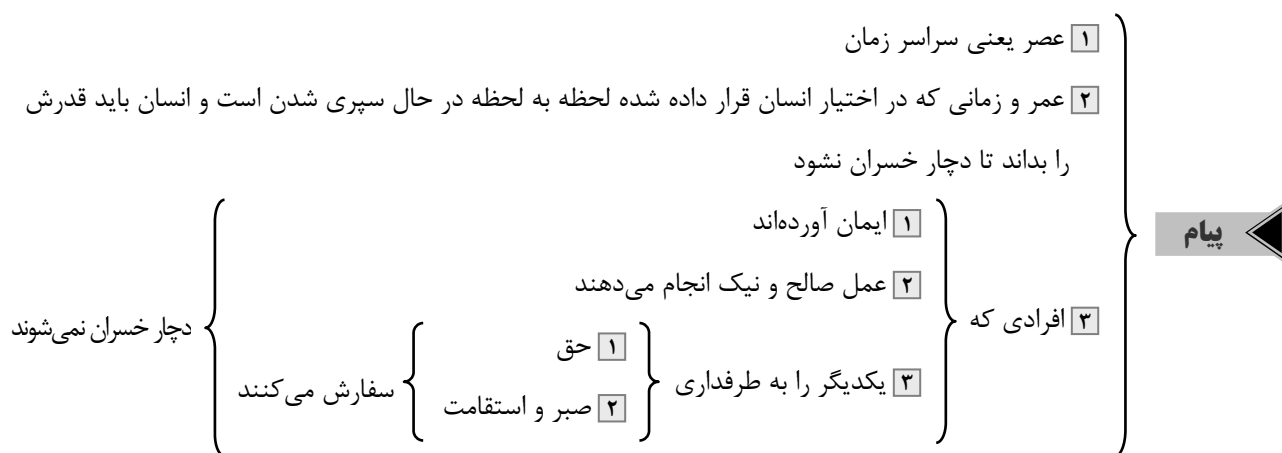
★ وَالْعَصْرُ: و به روزگار سوگند ← خداوند به عصر یعنی به سراسر زمان سوگند خورده است

ان الانسان لفي خسر: همانا انسان در خسارت است ← منظور از خسران از دست دادن عمر است

الا الذين آمنوا و عملوا الصالحات: مگر آنان که ایمان آورده و کارهای نیک انجام داده ← توحید عملی

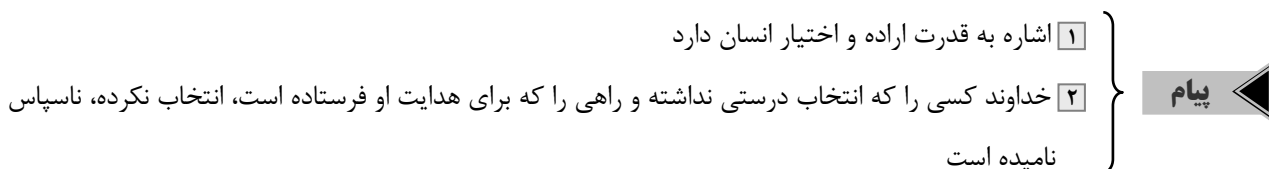
و تَوَاصَوْا بِالْحَقِّ: و یکدیگر را به حق

و تَوَاصَوْا بِالصَّبْرِ: و استقامت سفارش می کنند

★ اَنَا هَدَيْنَا السَّبِيلَ: ما راه را به او نشان داده ایم ← توحید در ربوبیت

★ اِمَّا شَاكِرًا و اِمَّا كَفُورًا: یا سپاسگذار خواهد بود یا ناسپاس ← قدرت اختیار

★ رُسُلًا: رسولانی را فرستاد ← هدایت خاص و ویژه انسان
 مُبَشِّرِينَ وَ مُنذِرِينَ: بشارت و انذار دهند ← تقدم تبشیر بر تنذیر
 تقدم تبشیر بیانگر مؤثر بودن آن در کار هدایت است

لَيْلًا يَكُونُ لِلنَّاسِ: تا برای مردم نباشد ← خداوند برای همه مردم در هر سطح فکری پیامبر فرستاد

عَلَى اللَّهِ حُجَّةٌ: در مقابل خداوند بهانه و دستاویزی
 بَعْدَ رُسُلٍ: بعد از آمدن پیامبران
 ۱ خداوند ابتدا پیامبر می‌فرستد سپس اتمام حجت می‌کند
 ۲ بعد از فرستادن پیامبر عذر و بهانه‌ای وجود ندارد

وَ كَانَ اللَّهُ عَزِيزًا حَكِيمًا: خداوند توانا و حکیم است ← عزت و حکمت خداوند اقتضا کرده حجت خدا با فرستادن پیامبران بر مردم تمام شود

۱ خداوند با فرستادن پیامبران بشارت دهنده و انذار کننده راه هر گونه عذر و بهانه را برای هدایت نشدن بسته است و حجت را بر بندگان تمام کرده است

۲ خداوند پیامبران را فرستاده و انسان‌ها را هدایت کرده و کسی نمی‌تواند در قیامت بهانه و دستاویزی داشته باشد

۳ با توجه به کلمه‌های عزیز و حکیم می‌توان فهمید ارسال رسل از روی عزت و حکمت است

۴ اگر انسان عاقلانه بیندیشد، راه دست‌یابی به همه نیازها برای وی مشخص شده و دلیلی برای توجیه ناکامی‌ها ندارد

 پیام

۱ پاسخگوی نیازهای او باشد
 ۲ سعادت بشر را تضمین کند

سبب شده است که در طول تاریخ همواره شاهد ارائه برنامه‌های متفاوت و گاه متضاد از جانب مکاتب بشری باشیم

احتیاج دائمی انسان به داشتن برنامه‌ای که بتواند (H)

۱ آیا انسان می‌تواند با تکیه بر عقل خویش برنامه‌ی کاملی را برای سعادت بشر ارائه دهد؟
 ۲ به‌راستی یک برنامه‌ی مناسب برای سعادت انسان چه ویژگی‌هایی باید داشته باشد؟
 ۳ آیا برنامه‌ای که فقط سعادت دنیای انسان را دربر بگیرد، کامل است؟
 ۴ آیا می‌توان به برنامه‌های مکاتب بشری اعتماد کرد و زندگی را براساس آن‌ها بنا نهاد؟

از این‌رو این پرسش‌های در ذهن ایجاد می‌شود که: (H)

انسان مانند سایر موجودات زنده، یک دسته نیازهای طبیعی و غریزی دارد؛ مانند نیاز به آب، هوا، غذا و پوشاک. خداوند پاسخ به این نیازها را در جهان خلقت آماده کرده و راه آگاهی از آن‌ها را به انسان داده است.

مثال: در وقت نیاز به آب و غذا، احساس تشنگی و گرسنگی می‌کند و سراغ آب و غذا می‌رود. هنگام سرما و گرما، از مصالح موجود در طبیعت بهره می‌برد و برای خود لباس و پوشاک و مسکن تهیه می‌کند.

اما نیازهای انسان منحصر به نیازهای طبیعی و غریزی او نمی‌شود (انسان دارای نیازهای مهم‌تر و برتری است)

نیازهای برتر (H)

- ویژگی نیازهای برتر (H)
- ۱ زمانی که انسان، اندکی از سطح زندگی روزمره فراتر رود و در افق بالاتری بیندیشد، خود را با نیازهای مهم‌تر روبه‌رو می‌بیند
 - ۲ این نیازها برآمده از سرمایه‌های ویژه‌ای است که خداوند به انسان عطا کرده است
 - ۳ پاسخ صحیح به این نیازهای اساسی که سعادت انسان را تضمین می‌کند
 - ۴ این نیازها به تدریج به دل‌مشغولی، دغدغه و بالاخره به سؤال‌هایی تبدیل می‌شوند که تا پاسخ آن‌ها را نیابد، آرام نمی‌گیرد
- برخی از این نیازها عبارت‌اند از:
- ۱ شناخت هدف زندگی
 - ۲ درک آینده‌ی خویش
 - ۳ کشف راه درست زندگی

- شناخت هدف زندگی (H)
- ۱ انسان می‌خواهد بداند «برای چه زندگی می‌کند؟»
 - ۲ او کدام هدف است که می‌تواند با اطمینان خاطر زندگی‌اش را صرف آن نماید؟
 - ۳ او می‌داند که اگر هدف حقیقی خود را نشناسد یا در شناخت آن دچار خطا شود، عمر خود را از دست داده است
- از این‌رو امام سجاد (ع) پیوسته این دعا را می‌کرد که: «خدایا ایام زندگانی مرا به آن چیزی اختصاص بده که مرا برای آن آفریده‌ای»

- درک آینده‌ی خویش (H)
- ۱ انسان با این سؤال مهم و اساسی نیز روبه‌روست که: «آینده‌ی او چگونه است؟»
 - ۲ آیا زندگی او با مرگ تمام می‌شود یا دفتر حیات او به شکل دیگری گشوده می‌گردد؟
 - ۳ اگر حیات، به شکل دیگری ادامه می‌یابد و انسان زندگی ابدی را پس از مرگ آغاز خواهد کرد، نحوه‌ی زندگی او پس از مرگ چگونه است؟
 - ۴ زاد و توشه‌ی سفر به جهان دیگر چیست؟ و خوشبختی وی در آن سرا در گرو انجام چه کارهایی است؟
- روزها فکر من این است و همه شب سخنم که چرا غافل از احوال دل خویشتم
از کجا آمده‌ام آمدنم بهر چه بود به کجا می‌روم آخر نمایم و وطنم

پیام } بیات بیانگر نیاز درک آینده‌ی خویش است و این که انسان می‌خواهد بداند «آینده‌ی او چگونه است؟»

- پاسخ به این سؤال‌ها فقط از عهده‌ی کسی برمی‌آید که:
- ۱ کاملاً از جهان دیگر و زندگی پس از مرگ آگاه باشد
 - ۲ زاد و توشه‌ی آن را بشناسد و به دیگران اطلاع دهد

کشف راه درست زندگی (H)

۱ راه زندگی با «چگونه زیستن» که ارتباط دقیقی با دو نیاز قبلی دارد، دغدغه‌ی دیگر انسان‌های فکور و خردمند است

۲ فرصت تکرارنشده‌ی، از بین همه‌ی راه‌هایی که پیش روی اوست، راهی را برای زندگی انتخاب کند که:

۱ به آن مطمئن باشد

۲ بتواند از همه سرمایه‌هایی که خدا به او داده است به خوبی بهره‌مند شود

۳ به آن هدف برتری که خداوند در خلقت او قرار داده است، برسد

پاسخ به نیازهای برتر باید حداقل دو ویژگی داشته باشد (H)

۱ کاملاً درست و قابل اعتماد باشد

۲ همه‌جانبه باشد

زیرا هر پاسخ احتمالی و مشکوک نیازمند تجربه و آزمون است. درحالی‌که عمر محدود آدمی برای چنین تجربه‌ای کافی نیست، به‌خصوص که راه‌های پیشنهادی هم بسیار زیاد و گوناگون هستند

به‌طوری‌که به نیازهای مختلف انسان به‌صورت هماهنگ پاسخ دهد زیرا ابعاد جسمی و روحی، فردی و اجتماعی و دنیوی و اخروی وی، پیوند و ارتباط کامل و تنگاتنگی با هم دارند و نمی‌توان برای هر بُعدی جداگانه برنامه‌ریزی کرد

چه کسی می‌تواند پاسخ صحیحی به این سؤال‌ها بدهد؟ (H)

۱ آگاهی کاملی از:

۱ خلقت انسان

۲ جایگاه او در نظام هستی

۳ ابعاد دقیق و ظریف روحی و جسمی و نیز فردی و اجتماعی او

با توجه به دو ویژگی ذکر شده برای پاسخ‌ها، کسی می‌تواند پاسخ صحیح به این سؤال‌ها بدهد که:

۲ همچنین بداند که انسان‌ها، پس از مرگ، چه سرنوشتی دارند و چه عاقبتی در انتظار آن‌هاست

فعالیت کلاسی (H)

۱ آیا دستگاه تفکر انسان به تنهایی می تواند به این سؤال ها پاسخ کامل و جامع دهد؟ چرا؟

خیر، کسی می تواند پاسخ درست به نیازها بدهد که ویژگی های روحی و جسمی انسان را به خوبی بشناسد و به همه ی ابعاد وجود او آگاه باشد و به خصوص آینده ی انسان و جهان را به خوبی درک کند و رابطه ی دنیا و آخرت را بداند. به عبارت دیگر، باید احاطه ی کاملی بر جهان هستی و جایگاه انسان در جهان هستی داشته باشد. عقل انسان به دلیل محدودیت این آگاهی را به طور کامل ندارد

۲ آیا بشر به تنهایی می تواند مسیر سعادت را طراحی کند؟ چرا؟

خیر، زیرا پاسخ صحیح به نیازهای اساسی است که سعادت انسان را تضمین می کند و همان طور که در سؤال قبل نیز گفتیم انسان به تنهایی و فقط با کمک دستگاه تفکر خود نمی تواند پاسخ کامل و جامعی به نیازهایش و سؤال های اساسی آن بدهد، پس قطعاً نمی تواند خود به تنهایی مسیر سعادتش را طراحی کند

شیوه ی هدایت خداوند (H) }
 ۱ خداوند هر مخلوقی را متناسب با ویژگی هایی که در وجودش قرار داده است هدایت می کند
 ۲ هدایت انسان متناسب با سرمایه های او

انسان ویژگی هایی دارد که او را از سایر مخلوقات متمایز می کند و همین امر سبب تفاوت شیوه ی هدایت وی از سایر مخلوقات شده است
 ویژگی های انسان عبارت اند از: }
 ۱ توانایی تفکر و انجام کارها به کمک فکر و اندیشه
 ۲ قدرت اختیار و انتخاب

به دلیل وجود این دو ویژگی انسان این گونه عمل می کند (H) }
 ۱ ابتدا درباره ی هر کاری که می خواهد انجام دهد، تفکر می کند
 ۲ اگر به هر دلیلی تشخیص داد که آن کار مفید است و او را به هدفش می رساند، آن را انتخاب می کند
 ۳ انجام می دهد

- ۱] خداوند برنامه‌ی هدایت انسان را که دربرگیرنده‌ی پاسخ به سؤالات بنیادین بشر است، از طریق پیامبران می‌فرستد، تا انسان‌ها با تفکر در این برنامه و پی بردن به ویژگی‌ها و امتیازات آن با اختیار خود این برنامه را انتخاب کنند و در زندگی به کار بندند و به هدفی که خداوند در خلقت آن‌ها قرار داده برسند
- ۲] انسان با عقل خود در پیام الهی تفکر می‌کند و با کسب معرفت و تشخیص بایدها و نبایدها، راه صحیح زندگی را می‌یابد و پیش می‌رود.
- امام کاظم (ع) به شاگرد برجسته‌ی خود، هشام بن حکم، فرمود:
- ای هشام، خداوند رسولانش را به سوی بندگان نفرستاد، جز برای آن‌که این بندگان در پیام الهی تعقل کنند
- کسانی این پیام را بهتر می‌پذیرند که از معرفت برتری برخوردار باشند و آنان که در تعقل و تفکر برترند، نسبت به فرمان‌های الهی داناترند، و آن‌کس که عقلش کامل‌تر است رتبه‌اش در دنیا و آخرت بالاتر است

هدایت خداوند نیز از مسیر این دو ویژگی می‌گذرد، یعنی: (H)

نتیجه

با کنار هم قرار گرفتن عقل و وحی می‌توان به پاسخ سؤال‌های اساسی دست یافت

تست‌های درس اول

۱- مفهوم آیه‌ی شریفه‌ی: «رُسُلًا مُّبَشِّرِينَ وَ مُنْذِرِينَ ...»، این است که:

- ۱) عزت و حکمت خداوندی، پاسخگوی نیاز انسان به نبوت است.
 - ۲) عزت و حکمت خالق، اتمام حجت بر انسان را با ارسال رسولان، رقم می‌زند.
 - ۳) نبوت، برطرف کننده‌ی نقص مطلق دانش بشری در راه‌یابی او به هدف زندگی است.
 - ۴) پیامبران با بشارت و هشدار، چراغ هدایت الهی را در راه انسان، پرفروغ قرار می‌دهند.
- ۲- با توجه به آیه‌ی شریفه‌ی: «رُسُلًا مُّبَشِّرِينَ وَ مُنْذِرِينَ لِئَلَّا يَكُونَ لِلنَّاسِ عَلَى اللَّهِ حُجَّةٌ بَعْدَ الرُّسُلِ وَ كَانَ اللَّهُ عَزِيزًا حَكِيمًا»، خدای متعال، پیامبران را با دو ویژگی تشبیر و انذار به دلیل مبعوث فرمود.

- ۱) هدف‌دار بودن آفرینش انسان و اتمام حجت بر او
 - ۲) اتمام حجب بر انسان و صاحب عزت و حکمت بودن خداوند
 - ۳) مختار بودن انسان و شایستگی او به رسالت و حکیمانه بودن رسالت
 - ۴) مختار بودن انسان و اتمام حجب بر او و حکیمانه بودن رسالت
- ۳- از دقت در آیه‌ی شریفه‌ی: «يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اسْتَجِيبُوا لِلَّهِ وَلِلرَّسُولِ إِذَا دَعَاكُمْ لِمَا يُحْيِيكُمْ»، مفهوم می‌گردد که

- ۱) دین، زندگی‌بخش و مایه‌ی حیات انسان است
 - ۲) مخاطب دعوت خدا و رسول، فطرت الهی انسان است
 - ۳) مخاطب دعوت خدا و رسول، زندگان‌اند و نه مردگان
 - ۴) دین، مظاهر حیات را ارج می‌نهد و به آن تشویق می‌کند
- ۴- با توجه به آیات سوره‌ی عصر، چه زیان و خسارتی انسان را تهدید می‌کند و اولین شرط برای رهایی از این خسران و زیان چیست؟
- ۱) فرو رفتن در گرداب آلودگی‌ها که نتیجه‌ی وسوسه‌های شیطان است - عمل صالح
 - ۲) فرو رفتن در گرداب آلودگی‌ها که نتیجه‌ی وسوسه‌های شیطان است - ایمان
 - ۳) از دست رفتن سرمایه‌ی وجود انسان که همان عمرش است - ایمان
 - ۴) از دست رفتن سرمایه‌ی وجود انسان که همان عمرش است - عمل صالح

۵- مسدود شدن راه اعتراض بندگان از خدای متعال، وابسته به چیست و کدام مفهوم را دربر دارد؟

- ۱) «إِذَا دَعَاكُمْ لِمَا يُحْيِيكُمْ» - رابطه‌ی حجت الهی و تعقل
- ۲) «رُسُلًا مُّبَشِّرِينَ وَ مُنْذِرِينَ» - رابطه‌ی حجت الهی و تعقل
- ۳) «رُسُلًا مُّبَشِّرِينَ وَ مُنْذِرِينَ» - تمام و کامل شدن حجت الهی
- ۴) «إِذَا دَعَاكُمْ لِمَا يُحْيِيكُمْ» - تمام و کامل شدن حجت الهی

۶- دل‌مشغولی‌ها و درد متعالی انسان معلول چیست و نیاز بشر که خود را در قالب «چگونه زیستن» نشان می‌دهد، همان است.

- ۱) نیازهای برتر - درک هدف زندگی
 - ۲) درک آینده‌ی خویش - درک هدف زندگی
 - ۳) نیازهای برتر - کشف راه زندگی
 - ۴) درک آینده‌ی خویش - کشف راه زندگی
- ۷- در آیه‌ی شریفه‌ی: «رُسُلًا مُّبَشِّرِينَ وَ مُنْذِرِينَ لِئَلَّا يَكُونَ لِلنَّاسِ عَلَى اللَّهِ حُجَّةٌ بَعْدَ الرُّسُلِ وَ كَانَ اللَّهُ عَزِيزًا حَكِيمًا»، به ترتیب، کدام مفاهیم به دست می‌آید؟

- ۱) ارسال حجت نهان و اختیاری بودن هدایت
- ۲) اتمام حجت بر انسان و بهره‌مندی از حجت الهی
- ۳) ارسال حجت نهان و بهره‌مندی از حجت الهی
- ۴) اتمام حجت بر انسان و اختیاری بودن هدایت

«۷»	«۶»	«۵»	«۴»	«۳»	«۲»	«۱»	تست
☐ .۱	☐ .۱	☐ .۱	☐ .۱	☐ .۱	☐ .۱	☐ .۱	گزینه
☐ .۲	☐ .۲	☐ .۲	☐ .۲	☐ .۲	☐ .۲	☐ .۲	
☐ .۳	☐ .۳	☐ .۳	☐ .۳	☐ .۳	☐ .۳	☐ .۳	
☐ .۴	☐ .۴	☐ .۴	☐ .۴	☐ .۴	☐ .۴	☐ .۴	

۸- به بیان امام کاظم (ع)، انحصار ارسال رسولان (ع) به سوی بندگان از جانب خدای متعال، تحقق است و دانایتر بودن آنان به فرمان الهی است.

- (۱) تعقل - معلول برتری معرفت
 (۲) ایمان - معلول برتری معرفت
 (۳) تعقل - علت استواری ایمان
 (۴) ایمان - علت استواری ایمان

۹- از دقت در پیام کدام آیه، «مسدود بودن راه بهانه‌گیری انسان‌های دور افتاده از راه هدایت»، مفهوم می‌گردد؟

- (۱) «أَنَا هَدَيْتَاهُ السَّبِيلَ أَمَا شَاكِرًا وَ أَمَا كَفُورًا»
 (۲) «رُسُلًا مُبَشِّرِينَ وَ مُنذِرِينَ لئَلَّا يَكُونَ لِلنَّاسِ عَلَى اللَّهِ حُجَّةٌ بَعْدَ الرُّسُلِ»
 (۳) «وَ الْعَصْرَ إِنَّ الْإِنْسَانَ لَفِي خُسْرٍ أَلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَ عَمِلُوا الصَّالِحَاتِ»
 (۴) «اسْتَجِيبُوا لِلَّهِ وَ لِلرَّسُولِ إِذَا دَعَاكُمْ لِمَا يُحْيِيكُمْ»

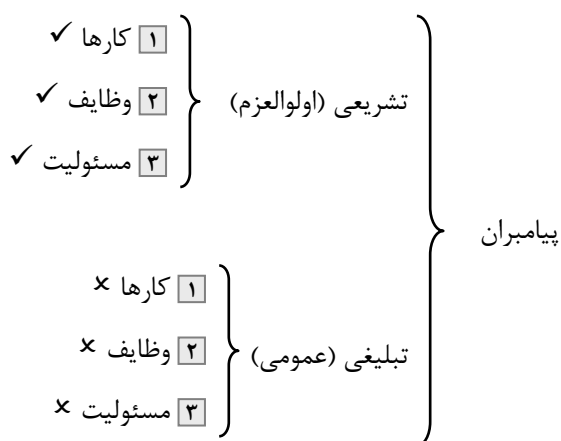
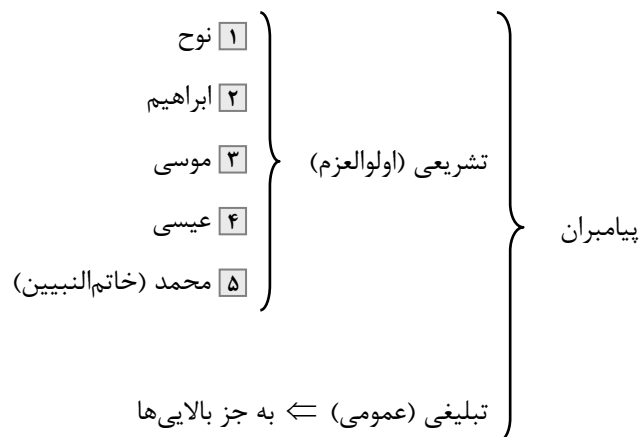
۱۰- مفهوم مسدود ماندن راه بهانه‌گیری انسان، از دقت در کدام آیه دریافت می‌شود؟

- (۱) «أَنَا هَدَيْتَاهُ السَّبِيلَ أَمَا شَاكِرًا وَ أَمَا كَفُورًا»
 (۲) «يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اسْتَجِيبُوا لِلَّهِ وَ لِلرَّسُولِ»
 (۳) «رُسُلًا مُبَشِّرِينَ وَ مُنذِرِينَ لئَلَّا يَكُونَ لِلنَّاسِ عَلَى اللَّهِ حُجَّةٌ بَعْدَ الرُّسُلِ»
 (۴) «أَلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَ عَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَ تَوَاصَوْا بِالْحَقِّ وَ تَوَاصَوْا بِالصَّبْرِ»

تست	«۸»	«۹»	«۱۰»
گزینه	☐ ۱	☐ ۱	☐ ۱
	☐ ۲	☐ ۲	☐ ۲
	☐ ۳	☐ ۳	☐ ۳
	☐ ۴	☐ ۴	☐ ۴

درس دوم: تداوم هدایت

نکات

۱ خداوند از دین همان را برایتان بیان کرد که نوح را بدان سفارش نمود و آنچه به تو وحی کردیم و به ابراهیم و موسی و عیسی

توصیه نمودیم این بود که: }
 ۱ دین را به پا دارید
 ۲ در آن تفرقه نکنید

۲ قطعاً دین نزد خدا اسلام است

۳ اهل کتاب در دین راه مخالفت نپیمودند مگر پس از آن که به حقانیت آن آگاه شدند و آن هم به دلیل رشک و حسدی که میان آنها وجود داشت

۴ [این دین] آیین پدرتان ابراهیم است و او شما را از پیش مسلمان نامید

۵ ابراهیم نه یهودی بود و نه مسیحی؛ بلکه یکتاپرست (حق‌گرا) و مسلمان بود

★ **وَمَنْ يَتَّبِعْ غَيْرَ الْإِسْلَامِ دِينًا؛ وَهَر كَسْ كِه دِينِي جَزِ اسْلَامِ اِخْتِيَارِ كَنْد**
فَلَنْ يَقْبَلَ مِنْهُ؛ اَز اَوْ پَذِيرْفْتِه نَخَوَاهْد شَدْ ⇐ **عَدَمِ پَذِيرَش دِينِي جَزِ اسْلَامِ اَز اِنْسَانِ**
وَهُوَ فِي الْآخِرَةِ مِنَ الْخَاسِرِينَ؛ وَ دَرِ آخِرْتِ اَزِ زِيَانْكَارَانِ خَوَاهْد بُوْد ⇐ **نَتِيْجِه اِنْتِخَابِ غَيْرِ اَزِ اسْلَامِ زِيَانْ بَارِي اَبْدِي اسْتِ**

- ۱] تنها دینی که می‌تواند مردم را به رستگاری دنیا و آخرت برساند اسلام است
- ۲] اگر کسی دینی جز اسلام را بپذیرد زیانش را در آخرت خواهد دید
- ۳] آیه ارتباط معنایی دارد با آیه‌ی شریفه‌ی: «**إِنَّ الدِّينَ عِنْدَ اللَّهِ الْإِسْلَامُ**» (دین نزد خدا فقط اسلام است)

پیام

خداوند با لطف و رحمت خود: ما انسان‌ها را تنها نگذاشت و هدایت ما را برعهده گرفت و راهی را در اختیار ما قرار داد که همان راه مستقیم خوشبختی است

دین واحد (اسلام) (H)

تعریف: دین به معنی «راه» و «روش» است. راه و روشی که خداوند برای زندگی انسان‌ها برگزیده، همان دین الهی است که بدان اسلام می‌گویند

فطرت مشترک، منشأ دین واحد (H)

تعریف: فطرت به معنای نوع خاص آفرینش است. وقتی از فطرت انسان سخن می‌گوییم، منظور آفرینش خاص انسان و ویژگی‌هایی است که خداوند در اصل آفرینش وی قرار داده است

- برخی ویژگی‌های فطری مشترک در انسان (H)
- ۱ قدرت تفکر و قدرت اختیار
 - ۲ گرایش به فضایل و دوری از رذائل اخلاقی
 - ۳ میل به کمالات نامحدود
 - ۴ میل به جاودانگی و بقا

- ۱ با اندیشه در خود و جهان هستی
به ایمان قلبی دست یابد، ایمان به:
- ۱ خدای یگانه و دوری از شرک (توحید)
 - ۲ فرستادگان الهی و راهنمایان دین (نبوت و امامت)
 - ۳ سرای آخرت و پاداش و حسابرسی عادلانه (معاد)
 - ۴ عادلانه بودن نظام هستی (عدل)

- خواستهای خداوند از انسان در برنامه‌ی دین اسلام (H)
- ۱ در حیطه‌ی عمل، از انسان خواسته می‌شود با ایمانی که کسب کرده است تلاش نماید تا:
- ۱ با انجام واجبات و ترک حرام‌های آن، خداوند را عبادت و بندگی کند (توحید عملی و عبادی)
 - ۲ فضایل اخلاقی مانند عفت، راستگویی و امانت‌داری را کسب نماید و از رذائل اخلاقی مانند ظلم، نفاق، دروغ و ریا دوری کند (کسب فضایل و دوری از رذائل)
 - ۳ جامعه‌ای دینی براساس عدالت بنا نماید (حکومت اسلامی بر پایه عدل)

محتوای اصلی دعوت پیامبران یکسان است و همه‌ی آن‌ها یک دین آورده‌اند

- با این وجود، تعالیم انبیا در برخی احکام فرعی، متناسب با: (H)
- ۱ زمان
 - ۲ سطح آگاهی مردم
 - ۳ نیازهای هر دوره
- با یکدیگر تفاوت داشته است

لازمه‌ی ماندگاری یک پیام، تبلیغ دائمی و مستمر آن است، پیامبران الهی با ایمان استوار و تلاش بی‌مانند، در طول زمان‌های مختلف دین الهی را تبلیغ می‌کردند

۱) تعالیم الهی جزء سبک

زندگی و آداب و فرهنگ

مردم شود

۲) دشمنان دین نتوانند آن را

به راحتی کنار بگذارند

۱) استمرار و پیوستگی در دعوت (H)

این تداوم سبب شد

علت دیگر فرستادن پیامبران متعدد، رشد تدریجی فکر و اندیشه و امور مربوط به آن مانند دانش و فرهنگ می‌باشد. از همین رو لازم بود تا در هر عصر و دوره‌ای پیامبران جدیدی مبعوث شوند تا همان اصول ثابت دین الهی را درخور فهم و اندیشه‌ی انسان‌های دوران خود بیان کنند و متناسب با درک آنان سخن گویند

۲) رشد تدریجی سطح فکر مردم (H)

پیامبر اکرم (ص) می‌فرماید:

أَنَا مَعَاشِرَ الْأَنْبِيَاءِ إِمْرِنَا: ما پیامبران مأمور شده‌ایم

إِنْ نَكَلَّمُ النَّاسَ عَلَى قَدْرِ عَقُولِهِمْ: که با مردم به اندازه

عقل‌شان سخن بگوییم

پیام: بیانگر رشد تدریجی سطح فکر مردم، از دلایل

تجدید نبوت است

علل فرستادن پیامبران متعدد
(تجدید نبوت) (H)

تعلیمات انبیاء

به تدریج

فراموش می‌شد

یا به گونه‌ای

تغییر می‌یافت

که با اصل آن

متفاوت می‌شد

۱) ابتدایی بودن

سطح فرهنگ و

زندگی اجتماعی

۲) عدم توسعه‌ی

کتابت

به علت

۳) تحریف تعلیمات پیامبر پیشین (H)

ختم نبوت (H)

از آنجا که خداوند پیامبران را می‌فرستد، و اوست که نیاز و یا عدم نیاز به پیامبر را در هر زمان تشخیص می‌دهد، تعیین زمان ختم نبوت نیز با خداست. زیرا اوست که دقیقاً می‌داند عوامل ختم نبوت فراهم شده یا نه

این نیازها همواره برای بشر وجود داشته است و از بین نمی‌رود. دین اسلام نیز برای تأمین هر کدام از این نیازها قوانین ثابت و مشخصی دارد

- امنیت
- عدالت
- داد و ستد با دیگران
- تشکیل خانواده
- تعلیم و تربیت
- حکومت

۱ نیازهای ثابت

که از درون همین نیازهای ثابت پدید می‌آیند

نمونه:

داد و ستد به‌عنوان یک نیاز ثابت:

قرآن کریم برای این نیاز ثابت، یک قاعده و اصل ثابت دارد و آن قاعده این است که:

«أَحَلَّ اللَّهُ الْبَيْعَ وَ حَرَّمَ الرِّبَا: خداوند معامله را حلال

کرده است، اما ربا را حرام»

شیوهی داد و ستد به‌عنوان یک نیاز متغیر:

اما شیوهی داد و ستد، ممکن است در هر زمان تغییر کند؛ مثلاً یک روز کالا را با کالا عوض می‌کردند، روز دیگر به‌جای کالا سکه می‌گرفتند، بعدها پول اعتباری، یعنی اسکناس به بازار آمد و امروزه قراردادهای بانکی، معامله‌ها را تنظیم می‌کنند

۲ نیازهای متغیر

۱ وجود دو دسته قوانین

ثابت و متغیر، متناسب با نیازهای ثابت و متغیر بشر

برخی از ویژگی‌های

دین اسلام منطبق با

هر زمان و مکان (H)

در کنار قوانین ثابت و متغیر، اسلام برای حاکم نظام اسلامی اختیارات ویژه‌ای در نظر گرفته است که این اختیارات بیش‌تر در مواردی است که یک مورد مهم با یک مورد مهم‌تر در تضاد قرار می‌گیرد و شرایط ویژه‌ای پیش می‌آورد که نیازمند قانون جدید است و حاکم اسلامی می‌تواند این قانون جدید را وضع کند

نظام اسلامی می‌تواند برای حمایت از تولید ملی و اشتغال بیش‌تر جوانان و بیکار نشدن کارگران، مانع ورود کالاهایی شود که امکان تولید آن‌ها در کشور وجود دارد و مردم می‌توانند آن را تولید کنند

بر او ختم آمده پایان این راه بر او نازل شده «ادعوا الی الله»

پیام: بیت بیانگر ختم نبوت و خاتم النبیین بودن پیامبر (ص) است

۲ اختیارات ویژه حاکم

نظام اسلامی

وظیفه‌ی پیروان پیامبران گذشته (H)

آمدن پیامبر جدید و آوردن کتاب جدید نشانگر این است که بخشی از تعلیمات پیامبر قبلی، اکنون نمی‌تواند پاسخگوی نیازهای مردم باشد هر پیامبری که می‌آمد به آمدن پیامبر بعدی بشارت می‌داد و بر پیروی از او تأکید می‌کرد. بنابراین وجود دو یا چند دین در یک زمان نشانگر این است که پیروان پیامبر قبلی به آخرین پیامبر ایمان نیاورده‌اند و این کار به معنای سرپیچی از فرمان خداست و عدم پیروی از پیامبران گذشته است

برخی تصور می‌کنند پیامبران مانند فروشندگان کالا هستند که هر کدام برای خود مغازه‌ای باز کرده و کالای خود را تبلیغ می‌کنند و مردم می‌توانند بین آن کالاها یکی را انتخاب نمایند

در صورتی که پیامبران مانند معلمان یک مدرسه‌اند که پایه‌های مختلف تحصیلی را به ترتیب تدریس می‌کنند و هر دام مطالب سال قبل را تکمیل می‌کنند

تست‌های درس دوم

۱- خداوند در قرآن به حضرت نوح و سایر پیامبران (ع) چه سفارشی فرموده و این امر ناظر بر کدام هدایت است؟

- (۱) «بر آیین ابراهیم حق‌گرا بمانید» - تشریحی
 (۲) «بر آیین ابراهیم حق‌گرا بمانید» - عمومی
 (۳) «دین را به پا دارید و در آن تفرقه نکنید» - تشریحی
 (۴) «دین را به پا دارید و در آن تفرقه نکنید» - عمومی

۲- آمدن پیامبران متعدد به چه منظوری بوده است و کدام عبارت، به این موضوع اشاره دارد؟

- (۱) تعلیمات اصیل و تحریف‌نشده را به انسان‌های دوران خود ابلاغ کنند - «أَنَا مُعَاشِرِ الْأَنْبِيَاءِ أَمْرًا أَنْ تُكَلِّمَ النَّاسَ»
 (۲) تعلیمات اصیل و تحریف‌نشده را به انسان‌های دوران خود ابلاغ کنند - «أَحَلَّ اللَّهُ الْبَيْعَ وَ حَرَّمَ الرِّبَا»
 (۳) دین الهی را درخور فهم و اندیشه‌ی انسان‌های دوران خود بیان کنند - «أَنَا مُعَاشِرِ الْأَنْبِيَاءِ أَمْرًا أَنْ تُكَلِّمَ النَّاسَ»
 (۴) دین الهی را درخور فهم و اندیشه‌ی انسان‌های دوران خود بیان کنند - «أَحَلَّ اللَّهُ الْبَيْعَ وَ حَرَّمَ الرِّبَا»

۳- از دقت در این کلام پیامبر گرامی اسلام (ص) که می‌فرمود: «تَحْنُ مُعَاشِرِ الْأَنْبِيَاءِ أَمْرًا أَنْ تُكَلِّمَ النَّاسَ عَلَيَّ قَدَرَ عَقُولِهِمْ» مفهوم می‌گردد که می‌باشد.

- (۱) تکلم با مردم به زبان آنان، مأموریت نهاده شده بر دوش انبیاء
 (۲) رشد عقلی دادن به انسان‌های هر زمان، رشد عقلی دادن به انسان
 (۳) مأموریت نهاده شده بر دوش انبیاء در هر زمان، رشد عقلی دادن به انسان
 (۴) میزان درک و فهم انسان‌های هر زمان، تأثیرگذار بر سطح تعلیمات انبیاء

۴- با توجه به این که یک برنامه را برای زندگی انسان‌ها برگزیده کدام مورد از دلایل آمدن پیامبران متعدد نیست؟

- (۱) استمرار در دعوت و ترویج پیوسته‌ی دین
 (۲) رشد تدریجی سطح فکر جوامع و اقوام
 (۳) گسترش برخی از احکام و دستورات فرعی دین
 (۴) از بین رفتن تعلیمات پیامبر قبل یا تحریف کلی آن تعلیمات
 ۵- طبق حدیث شریف: «تَحْنُ مُعَاشِرِ الْأَنْبِيَاءِ أَمْرًا أَنْ تُكَلِّمَ النَّاسَ عَلَيَّ قَدَرَ عَقُولِهِمْ»، موضوع از علل نبوت است.

- (۱) رشد تدریجی سطح فکر اقوام و جوامع - تجدید
 (۲) رشد تدریجی سطح فکر اقوام و جوامع - ختم
 (۳) پیش‌بینی راه‌های پاسخگویی به نیازهای زمانه - تجدید
 (۴) پیش‌بینی راه‌های پاسخگویی به نیازهای زمانه - ختم

۶- یکی از علت‌های آمدن پیامبران متعدد در طول تاریخ پربرکت رسالت «رشد تدریجی سطح فکر مردم» بوده است. این مفهوم از دقت در پیام کدام عبارت استنباط می‌شود؟

- (۱) «لَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلَنَا بِالْبَيِّنَاتِ وَأَنْزَلْنَا مَعَهُمُ الْكِتَابَ وَالْمِيزَانَ لِيَقُومَ النَّاسُ بِالْقِسْطِ»
 (۲) «إِنَّ الدِّينَ عِنْدَ اللَّهِ الْإِسْلَامُ وَمَا اخْتَلَفَ الَّذِينَ أَوْتُوا الْكِتَابَ إِلَّا مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَهُمُ الْعِلْمُ»
 (۳) «أَنَا مُعَاشِرِ الْأَنْبِيَاءِ أَمْرًا أَنْ تُكَلِّمَ النَّاسَ عَلَيَّ قَدَرَ عَقُولِهِمْ»
 (۴) «وَمَنْ يَتَّبِعْ غَيْرَ الْإِسْلَامِ دِينًا فَلَنْ يُقْبَلَ مِنْهُ»

۷- عبارت قرآنی «أَحَلَّ اللَّهُ الْبَيْعَ وَ حَرَّمَ الرِّبَا» بیانگر کدام یک از مفاهیم زیر می‌باشد؟

- (۱) اختیارات ویژه‌ی حاکم اسلامی درباره‌ی نیازهای جدید
 (۲) تأمین نیازهای انسان‌ها توسط دین اسلام در هر دوره با تکیه بر نیازهای متغیر
 (۳) قوانین ثابت الهی برای نیازهای ثابت انسان
 (۴) اختیار داشتن مسلمانان نسبت به مالی که از راه حلال به‌دست آورده‌اند

تست	«۱»	«۲»	«۳»	«۴»	«۵»	«۶»	«۷»
گزینه	☐ .۱	☐ .۱	☐ .۱	☐ .۱	☐ .۱	☐ .۱	☐ .۱
	☐ .۲	☐ .۲	☐ .۲	☐ .۲	☐ .۲	☐ .۲	☐ .۲
	☐ .۳	☐ .۳	☐ .۳	☐ .۳	☐ .۳	☐ .۳	☐ .۳
	☐ .۴	☐ .۴	☐ .۴	☐ .۴	☐ .۴	☐ .۴	☐ .۴

۸- کدام بیت در ارتباط با ترجمه‌ی عبارت قرآنی «دین را به پا دارید و در آن تفرقه نکنید» می‌باشد؟

- ۱) یکی خط است از اول تا به آخر
- ۲) از ایشان سید ما گشته سالار
- ۳) بر او ختم آمده پایان این راه
- ۴) شده او پیش و دل‌ها جمله در پی

۹- کدام آیه به محورهای اصلی دعوت پیامبران اشاره ندارد؟

- ۱) «مَنْ آمَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَعَمِلَ صَالِحًا فَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ»
- ۲) «اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ لِيَجْمَعَنَّكُمْ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ لَا رَيْبَ فِيهِ»
- ۳) «أَنَا هَدَيْتَاهُ السَّبِيلَ آمَنًا شَاكِرًا وَآمَنًا كَفُورًا»
- ۴) «رُسُلًا مُبَشِّرِينَ وَمُنذِرِينَ لئَلَّامًا يَكُونُ لِلنَّاسِ عَلَى اللَّهِ حُجَّةٌ»

۱۰- آیه‌ی شریفه‌ی: «و اهل کتاب در آن، راه مخالفت نیمودند مگر پس از آن که به حقانیت آن آگاه شدند آن هم به دلیل رشک و

حسدی که میان آنان وجود داشت»، کدام ویژگی تفرقه‌افکنان را مورد انتقاد قرار داده است؟

- ۱) بی‌توجهی آنان به لزوم دستیابی به کتاب‌های آسمانی و هدایت انسان
- ۲) نداشتن علم و آگاهی و بی‌توجهی به لزوم علم‌آموزی و دریافت هدایت
- ۳) آگاهی آنان از حقیقت و ستم و سرکشی با وجود درک واقعیت
- ۴) ایجاد اختلاف و شبهات بر مبنای تفکر و تعقل در کتاب‌های الهی

۱۱- مفهوم این کلام پیامبر گرامی اسلام (ص) که می‌فرماید: «نَحْنُ مُعَاشِرِ الْأَنْبِيَاءِ أَمَرْنَا أَنْ نُكَلِّمَ النَّاسَ عَلَى قَدَرِ عَقُولِهِمْ» حاکی از می‌باشد.

پیامبران متعدد برای این بوده است که

- ۱) رعایت سطح درک انسان‌ها در ابلاغ پیام الهی - حکمت خداوند اقتضا می‌کند برای هدایت بشر، پیامبرانی برگزیده شوند
- ۲) لزوم استمرار و پیوستگی در دعوت - پیامبران دین الهی را درخور فهم و اندیشه‌های دوران خود بیان کنند
- ۳) لزوم استمرار و پیوستگی در دعوت - حکمت خداوند اقتضا می‌کند برای هدایت بشر، پیامبرانی برگزیده شوند
- ۴) رعایت سطح درک انسان‌ها در ابلاغ پیام الهی - پیامبران دین الهی را درخور فهم و اندیشه‌های دوران خود بیان کنند

۱۲- علت آیه‌ی شریفه‌ی «وَمَنْ يَتَّبِعْ غَيْرَ الْإِسْلَامِ دِينًا فَلَنْ يُقْبَلَ مِنْهُ» در کدام عبارت قرآنی بیان شده است و خداوند در مورد این افراد

چه می‌فرماید؟

- ۱) «ابراهیم نه یهودی بود و نه مسیحی، بلکه یکتاپرست و مسلمان بود» - آنان که از اسلام روی گردانند، فاسق‌اند
- ۲) «قطعاً دین نزد خداوند، اسلام است» - در آخرت از زینکاران خواهند بود
- ۳) «ابراهیم نه یهودی بود و نه مسیحی، بلکه یکتاپرست و مسلمان بود» - در آخرت از زینکاران خواهند بود
- ۴) «قطعاً دین نزد خداوند، اسلام است» - آنان که از اسلام روی گردانند، فاسق‌اند

تست	«۸»	«۹»	«۱۰»	«۱۱»	«۱۲»
گزینه	☐ . ۱	☐ . ۱	☐ . ۱	☐ . ۱	☐ . ۱
	☐ . ۲	☐ . ۲	☐ . ۲	☐ . ۲	☐ . ۲
	☐ . ۳	☐ . ۳	☐ . ۳	☐ . ۳	☐ . ۳
	☐ . ۴	☐ . ۴	☐ . ۴	☐ . ۴	☐ . ۴

درس سوم: معجزه‌ی جاویدان

تحدی به معنای }
 ۱ مبارزه‌طلبی
 ۲ دعوت به مبارزه

★ خداوند به کسانی که در الهی بودن قرآن شک دارند پیشنهاد کرده است که کتابی همانند آن بیاورند

★ خداوند برای این که عجز و ناتوانی شکاکان قرآن را نشان دهد پیشنهاد را به ده سوره کاهش داده است

★ برای اثبات نهایت عجز و ناتوانی آنان پیشنهاد آوردن حتی یک سوره مانند سوره‌های قرآن را هم به آن‌ها داده است

★ از آن روز که قرآن کریم دعوت به مبارزه را اعلام کرده است، بیش از چهارده قرن می‌گذرد و این دعوت همچنان ادامه دارد

★ مخالفان سرسخت اسلام از همان ابتدای نزول قرآن کریم تاکنون در این باره تلاش بسیار کرده‌اند تا عظمت قرآن را زیر سؤال

ببرند، اما نتوانسته‌اند سوره‌ای حتی به اندازه‌ی سوره‌ی کوثر بیاورند

★ آسان‌ترین راه برای غیرالهی نشان دادن اسلام و قرآن کریم، آوردن سوره‌ای مشابه یکی از این کتاب الهی است

★ }
 عجز و ناتوانی ← آوردن ده سوره
 نهایت عجز و ناتوانی ← آوردن یک سوره

۱) تحدی یا مبارزه طلبی یا دعوت

به مبارزه

۲) دعوت به مبارزه برای اثبات عجز

و ناتوانی شکاکان به الهی بودن قرآن

★ **أَمْ يَقُولُونَ افْتَرَاهُ:** می‌گویند پیامبر قرآن را به خدا افترا بسته ← اثبات الهی بودن قرآن و نفی بشری بودن آن

قُلْ فَاتُوا بِسُورَةٍ مِّنْ مِّثْلِهِ: بگو اگر می‌توانید یک سوره همانند آن بیاورید

۱) قرآن در پاسخ به کسانی که می‌گویند، قرآن از زبان پیامبر (ص) است نه خدا، آن‌ها را به مبارزه دعوت کرده و

می‌گوید اگر می‌توانید تنها یک سوره همانند آن بیاورید

۲) آسان‌ترین راه برای غیرالهی نشان دادن اسلام و قرآن کریم، آوردن سوره‌ای مشابه یکی از سوره‌های این کتاب

الهی است

پیام

تحدی یا

مبارزه طلبی یا

دعوت به مبارزه

★ **قُلْ لئن اجْتَمَعَتِ الْإِنسُ وَالْجِنُّ** بگو اگر تمام انس و جن جمع شوند ← دعوت همه موجودات به مبارزه

عَلَىٰ أَنْ يَأْتُوا بِمِثْلِ هَذَا الْقُرْآنِ: تا همانند قرآن را بیاورند ← مبارزه طلبی به آوردن کتابی مشابه قرآن

لَا يَأْتُونَ بِمِثْلِهِ: نمی‌توانند همانند آن را بیاورند ← ناتوانی مطلق همه موجودات و اعلام اعجاز قرآن

لَوْ كَانَ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ ظَهْرًا: هر چند پشتیبان هم باشند ← فایده نداشتن کمک همگانی انسان‌ها در آوردن مشابه قرآن

۱) دعوت به مبارزه شکاکان با الهی بودن قرآن و اعلام عجز و ناتوانی

۲) تأکید بر ناتوانی مطلق انسان و جن در آوردن سوره‌ای مانند قرآن [تأکید بر تحدی]

پیام

نکات

هر دو آیه‌ی فوق با هم ارتباط معنایی دارند

معجزه (H)

هرگاه پیامبری از سوی خداوند مبعوض می‌شد، برای این که مردم دریابند که وی با خداوند ارتباط دارد و از طرف او مأمور به پیامبری شده است، کارهای خارق‌العاده‌ای انجام می‌داد که هیچ‌کس بدون تأیید و اذن خداوند قادر به انجام آن‌ها نبود

قرآن کریم این کارهای خارق‌العاده را «آیت» یعنی نشانه و علامت نبوت می‌خواند

اندیشمندان اسلامی آن را معجزه می‌نامند، زیرا عجز و ناتوانی سایر افراد در این مورد آشکار می‌شود

البته معجزات پیامبران گذشته فقط برای مردم آن زمان قابل مشاهده بود و امروز اثری از آن‌ها باقی نمانده است

قرآن کریم، معجزه جاوید پیامبر اکرم (ص):

معجزه‌ی آخرین پیامبر الهی که می‌خواهد از جانب خداوند برای همه‌ی زمان‌ها پیامبر باشد، باید به‌گونه‌ای باشد که:

۱ مردم زمان خودش به معجزه بودن آن اعتراف کنند و آن را فوق بشری بدانند

۲ آیندگان هم معجزه بودن آن را تأیید کنند

از این‌رو، خداوند معجزه‌ی اصلی پیامبر اکرم (ص) را قرآن کریم قرار داد؛ معجزه‌ای از جنس «کتاب»؛ کتابی که هیچ‌کس توان آوردن مانند آن را ندارد

★ اِنِّیْ قَدْ جِئْتُكُمْ بِآیَةٍ مِنْ رَبِّكُمْ: من با نشانه‌ای از پروردگاران نزد شما آمده‌ام

اِنِّیْ اَخْلَقُ مِنَ الطَّيْنِ كَهَيْئَةِ الطَّيْرِ: برایتان از گل چیزی چون پرنده می‌سازم

فَانْفُخْ فِيْهِ فَيَكُوْنُ طِيْرًا: و در آن می‌دمم، به اذن خدا پرنده‌ای شود

وَ اَبْرِئُ الْاَكْمَهَ وَ الْاَبْرَصَ: و کور مادرزاد و برص گرفته را شفا می‌دهم

وَ اَحْيِ الْمَوْتِیْ بِاِذْنِ اللّٰهِ: و به فرمان خدا مردگان را زنده می‌کنم

۱ آیه بیانگر معجزات حضرت عیسی (ع) است که به تعبیر قرآن «آیه» یعنی نشانه و علامت ثبوت هستند

۱ تبدیل شدن پرنده گلی با دمیدن ایشان در آن به پرنده واقعی

۲ شفای کور مادرزاد

۳ شفای برص گرفته (برص همان بیماری پسی است)

۴ زنده کردن مردگان

۲ معجزات حضرت عیسی

پیام

۳ همه‌ی این معجزات به اذن خداوند انجام می‌شود

★ هر کتابی از دو جنبه قابل بررسی است که عبارتند از محتوایی و لفظی

۱ انسجام درونی در عین نزول تدریجی

۲ تأثیرناپذیری از عقاید دوران جاهلیت

۳ جامعیت و همه جانبه بودن

۴ ذکر نکات علمی بی‌سابقه

۱ محتوایی (معنایی)

جنبه‌های اعجاز قرآن کریم

(H)

۱ زیباترین و مناسب‌ترین کلمات و عبارتها

۲ ساختار زیبا و آهنگ موزون و دلنشین کلمه‌ها

۳ شیرین بیان و رسایی تعبیرات با وجود اختصار

۴ نفوذ خارق‌العاده این کتاب آسمانی در افکار و قلوب

۲ لفظی (ظاهری)

بررسی اعجاز معنایی یا محتوایی (H)

۱ نزول قرآن ۲۳ سال طول کشید

۲ قرآن ۶۲۳۶ آیه دارد

۳ درباره‌ی موضوعات متنوعی سخن گفته است

۴ میان آن تعارض و ناسازگاری نیست

۵ آیاتش دقیق‌تر از اعضای یک بدن با یکدیگر هماهنگی دارند

۱ انسجام درونی در عین نزول تدریجی

★ أَفَلَا يَتَذَكَّرُونَ الْقُرْآنَ: آیا درباره‌ی قرآن نمی‌اندیشید ← تشویق به تفکر در قرآن با استفهام انکاری

وَ لَوْ كَانِ مِنْ عِنْدِ غَيْرِ اللَّهِ: اگر از نزد غیر خدا می‌بود

لَوْ جَدُوا فِيهِ اخْتِلَافًا كَثِيرًا: در آن ناسازگاری بسیار می‌یافتند

۱ فرهنگ مردم حجاز آمیزه‌ای از عقاید نادرست و آداب و رسوم خرافی و شرک‌آلود بود

★ نه تنها از این فرهنگ تأثیر نپذیرفت

۲ قرآن کریم

★ به شدت با آداب جاهلی و خرافی مبارزه کرد و به اصلاح آن پرداخت

۲ تأثیرناپذیری از عقاید دوران جاهلیت

موضوعات: عدالت‌خواهی، علم‌دوستی، معنویت، حقوق برابر انسان‌ها

۱ در مورد همه‌ی مسائل مهم و حیاتی که انسان در هدایت به سوی کمال بدان نیاز دارد سخن گفته است

۲ این کتاب فقط از امور معنوی یا آخرت و رابطه‌ی انسان با خدا سخن نمی‌گوید

۳ این کتاب درباره‌ی مسئولیت‌های اجتماعی و رابطه‌ی وی با انسان‌های دیگر سخن می‌گوید و برنامه‌ای جامع و همه‌جانبه در اختیارش قرار می‌دهد

۱ قرآن با وجود اینکه حدود پانزده قرن پیش نازل شده است

۳ جامعیت و همه‌جانبه بودن

امام باقر (ع): خداوند آنچه را که امت تا قیامت به آن احتیاج دارد در کتابش آورده است

پیام: جامعیت و همه‌جانبه بودن قرآن کریم است

۱ نیروی جاذبه

۲ انبساط جهان

۳ ستون بین زمین و آسمان

★ وَالسَّمَاءَ بَنِينَا يَا أَيُّدٍ وَّ آسْمَان وَّ زمین را با قدرت خود برافراشتیم ← ایجاد و ربوبیت آسمان و آتَا لِمُوسَى و همواره آن را وسعت می‌بخشیم ← خبر از انبساط جهان

پیام: ذکر نکات علمی بی‌سابقه از جنبه‌های اعجاز محتوای یا معنایی

۴ ذکر نکات علمی بی‌سابقه

★ اللَّهُ الَّذِي رَفَعَ السَّمَاوَاتِ بِغَيْرِ عَمَدٍ تَرَوْنَهَا: خدا همان کسی است که آسمان‌ها را، بدون ستون‌هایی که برای شما دیدنی باشد، برافراشت

پیام: ذکر نکات علمی بی‌سابقه از جنبه‌های اعجاز محتوایی یا معنایی

هر چیزی که دیده نشود ذکر نکات علمی بی‌سابقه است

امی بودن پیامبر ← امی به معنای بی سواد

★ ما كُنْتَ تَتْلُو مِنْ قَبْلِهِ مِنْ كِتَابٍ: و پیش از آن هیچ نوشته‌ای نمی خواندی
 وَ لَا تُخْطِّهُوَ بِيَمِينِكَ: و با دست خود آن را نمی نوشتی
 اذَّالَارْتَابَ الْمُبْطِلُونَ: که در آن صورت کج‌روان به شک می افتادند

امی بودن پیامبر و نوع اعجاز ایشان

آیه ارتباط دارد با شعر:

ستاره‌ای بدرخشید و ماه مجلس شد دل رمیده‌ی ما را انیس و مونس شد

نگار من که به مکتب نرفت و خط ننوشت به غمزه مسأله‌آموز صد مدرس شد

★ پیامبری که امی بود و قرآن را فرا گرفت، دانشمندان را به تکاپو انداخت، فاضلان و ادیبان را خاضع و فروتن کرد

تست‌های درس سوم

۱- کدام آیه، «امی بودن پیامبر» را نشانی بر اعجاز جاودانه‌ی او، معرفی می‌کند؟

۱) «وَمَا كُنْتَ تَتْلُوا مِنْ قَبْلِهِ مِنْ كِتَابٍ وَلَا تَخُطُّهُ بِيَمِينِكَ إِذًا لِأَرْتَابِ الْمُبْطِلُونَ»

۲) «أَفَلَا يَتَذَكَّرُونَ الْقُرْآنَ وَلَوْ كَانَ مِنْ عِنْدِ غَيْرِ اللَّهِ لَوَجَدُوا فِيهِ اخْتِلَافًا كَثِيرًا»

۳) «فَإِنْ لَمْ تَفْعَلُوا وَلَنْ تَفْعَلُوا فَاتَّقُوا النَّارَ الَّتِي وَقُودُهَا النَّاسُ وَالْحِجَارَةُ أُعِدَّتْ لِلْكَافِرِينَ»

۴) «وَإِنْ كُنْتُمْ فِي رَيْبٍ مِمَّا نَزَّلْنَا عَلَىٰ عَبْدِنَا فَأْتُوا بِسُورَةٍ مِثْلِهِ وَادْعُوا شُهَدَاءَكُمْ أَنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ»

۲- تأثیرناپذیری قرآن کریم از آداب و فرهنگ حاکم بر جامعه و مبارزه‌ی سرسخت و جدی با آداب جاهلی و موفق شدن در این مبارزه و «رسایی در تعبیرات با وجود ایجاز و اختصار»، به ترتیب از ویژگی‌های اعجاز و لفظی - محتوایی - محتوایی - لفظی

۱) لفظی - لفظی ۲) محتوایی - لفظی ۳) محتوایی - محتوایی ۴) لفظی - محتوایی

۳- پیامبر گرامی اسلام (ص) مطابق رسم زمانه نزد کسی درس نخواند، در عین حال از همان ابتدای بعثت آیاتی را بر مردم خواند که برترین معارف را دربرداشت. قرآن کریم در این باره چه می‌فرماید؟

۱) «كَذَلِكَ أَرْسَلْنَاكَ فِي أُمَّةٍ قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهَا أُمَمٌ لَتَتْلُو عَلَيَّهِمُ الَّذِي أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ»

۲) «وَمَا كُنْتَ تَتْلُوا مِنْ قَبْلِهِ مِنْ كِتَابٍ وَلَا تَخُطُّهُ بِيَمِينِكَ إِذًا لِأَرْتَابِ الْمُبْطِلُونَ»

۳) «أَفَلَا يَتَذَكَّرُونَ الْقُرْآنَ وَلَوْ كَانَ مِنْ عِنْدِ غَيْرِ اللَّهِ لَوَجَدُوا فِيهِ اخْتِلَافًا كَثِيرًا»

۴) «وَإِنْ كُنْتُمْ فِي رَيْبٍ مِمَّا نَزَّلْنَا عَلَىٰ عَبْدِنَا فَأْتُوا بِسُورَةٍ مِثْلِهِ»

۴- اگر بگوییم: «نه تنها میان آیات قرآن تعارض و ناسازگاری نیست، بلکه آیاتش دقیق‌تر از اعضای یک بدن با یکدیگر هماهنگ‌اند»، کدام ویژگی قرآن را ترسیم کرده‌ایم و گفتارمان را با پیام کدام آیه‌ی شریفه مستدل کرده‌ایم؟

۱) جامعیت و همه‌جانبه بودن - «أَفَلَا يَتَذَكَّرُونَ الْقُرْآنَ وَلَوْ كَانَ مِنْ عِنْدِ غَيْرِ اللَّهِ لَوَجَدُوا فِيهِ اخْتِلَافًا كَثِيرًا»

۲) انسجام درونی - «أَفَلَا يَتَذَكَّرُونَ الْقُرْآنَ وَلَوْ كَانَ مِنْ عِنْدِ غَيْرِ اللَّهِ لَوَجَدُوا فِيهِ اخْتِلَافًا كَثِيرًا»

۳) انسجام درونی - «وَمَا كُنْتَ تَتْلُوا مِنْ قَبْلِهِ مِنْ كِتَابٍ وَلَا تَخُطُّهُ بِيَمِينِكَ إِذًا لِأَرْتَابِ الْمُبْطِلُونَ»

۴) جامعیت و همه‌جانبه بودن - «وَمَا كُنْتَ تَتْلُوا مِنْ قَبْلِهِ مِنْ كِتَابٍ وَلَا تَخُطُّهُ بِيَمِينِكَ إِذًا لِأَرْتَابِ الْمُبْطِلُونَ»

۵- کدام عبارت قرآنی زیر بیانگر ویژگی ذکر نکات علمی بی‌سابقه‌ی قرآن کریم می‌باشد؟

۱) «فَأْتُوا بِسُورَةٍ مِثْلِهِ» ۲) «لَا يَأْتُونَ بِمِثْلِهِ وَلَا كَانُ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ ظَهِيرًا»

۳) «وَالسَّمَاءِ بَنِينَاهَا بِأَيْدٍ وَأَنَا لَمُوسِعُونَ» ۴) «وَلَوْ كَانَ مِنْ عِنْدِ غَيْرِ اللَّهِ لَوَجَدُوا فِيهِ اخْتِلَافًا كَثِيرًا»

۶- این که در آیه‌ی ۳۸ سوره‌ی یونس بیان شده است: «می‌گویند پیامبر قرآن را به خداوند افترا بسته است» جواب قرآن در پاسخ به این افراد چیست؟

۱) «قُلْ فَأْتُوا بِسُورَةٍ مِثْلِهِ» ۲) «إِنِّي قَدْ جِئْتُكُمْ بِآيَةٍ مِنْ رَبِّكُمْ»

۳) «أَفَلَا يَتَذَكَّرُونَ الْقُرْآنَ مِنْ عِنْدِ غَيْرِ اللَّهِ» ۴) «وَمَا كُنْتَ تَتْلُوا مِنْ قَبْلِهِ مِنْ كِتَابٍ»

۷- سخن امام باقر (ع) که می‌فرماید: «خداوند آنچه را که امت تا روز قیامت به آن احتیاج دارند در کتابش آورده است»، مربوط به کدام یک از ویژگی‌ها و جنبه‌های اعجاز محتوایی است؟

۱) انسجام درونی در عین نزول تدریجی ۲) تأثیرپذیری از عقاید دوران جاهلیت

۳) جامعیت و همه‌جانبه بودن ۴) ذکر نکات علمی بی‌سابقه

تست	«۱»	«۲»	«۳»	«۴»	«۵»	«۶»	«۷»
گزینه	☐ ۱	☐ ۱	☐ ۱	☐ ۱	☐ ۱	☐ ۱	☐ ۱
	☐ ۲	☐ ۲	☐ ۲	☐ ۲	☐ ۲	☐ ۲	☐ ۲
	☐ ۳	☐ ۳	☐ ۳	☐ ۳	☐ ۳	☐ ۳	☐ ۳
	☐ ۴	☐ ۴	☐ ۴	☐ ۴	☐ ۴	☐ ۴	☐ ۴

۸- اگر بخواهیم برای این بیت شاعر بلندآوازه‌ی زبان و ادب فارسی، حافظ، «نگار من که به مکتب نرفت و خط نوشت / به غمزه مسئله‌آموز صد مدرس شد» کدام گزینه مناسب این مقصود است؟

۱) «رُسُلًا مُبَشِّرِينَ وَ مُنذِرِينَ لَثَلًا يَكُونُ لِلنَّاسِ عَلَى اللَّهِ حُجَّةٌ بَعْدَ الرُّسُلِ»

۲) «أَفَلَا يَتَذَكَّرُونَ الْقُرْآنَ وَ لَوْ كَانَ مِنْ عِنْدِ غَيْرِ اللَّهِ لَوَجَدُوا فِيهِ اخْتِلَافًا كَثِيرًا»

۳) «وَ مَا كُنْتَ تَتْلُو مِنْ قَبْلِهِ مِنْ كِتَابٍ وَ لَا تَخْطُهُ بِيَمِينِكَ إِذَا لَارْتَابَ الْمُبْطُلُونَ»

۴) «يَقُولُونَ افْتَرَاهُ قُلْ فَأْتُوا بِسُورَةٍ مِثْلِهِ»

۹- اینکه «قرآن فقط از رابطه‌ی انسان و خدا سخن نگفته است و به طرح موضوعاتی چون مسئولیت‌های اجتماعی انسان پرداخته» و بحث از «موضوعاتی چون عدالت‌خواهی و علم‌دوستی» به ترتیب مربوط به کدام ویژگی محتوایی قرآن است؟

۱) انسجام درونی در عین نزول تدریجی - جامعیت و همه‌جانبه بودن

۲) انسجام درونی در عین نزول تدریجی - تأثیرپذیری از عقاید دوران جاهلیت

۳) جامعیت و همه‌جانبه بودن - انسجام درونی در عین نزول تدریجی

۴) جامعیت و همه‌جانبه بودن - تأثیرپذیری از عقاید دوران جاهلیت

۱۰- شعر «نگار من که به مکتب نرفت و خط نوشت / به غمزه مسئله‌آموز صد مدرس شد» بیانگر کدام مورد است؟

۱) «فَإِنْ لَمْ تَفْعَلُوا وَ لَنْ تَفْعَلُوا فَاتَّقُوا النَّارَ الَّتِي وَقُودُهَا النَّاسُ وَ الْحِجَارَةُ»

۲) «أَفَلَا يَتَذَكَّرُونَ الْقُرْآنَ مِنْ عِنْدِ غَيْرِ اللَّهِ لَوَجَدُوا فِيهِ اخْتِلَافًا كَثِيرًا»

۳) «وَ إِنْ كُنْتُمْ فِي رَيْبٍ مِمَّا نَزَّلْنَا عَلَىٰ عَبْدِنَا فَأْتُوا بِسُورَةٍ مِثْلِهِ وَ ادْعُوا شُهَدَاءَكُمْ»

۴) «وَ مَا كُنْتَ تَتْلُو مِنْ قَبْلِهِ مِنْ كِتَابٍ وَ لَا تَخْطُهُ بِيَمِينِكَ إِذَا لَارْتَابَ الْمُبْطُلُونَ»

۱۱- پیام کدام آیه «انسجام درونی در عین نزول تدریجی» قرآن است؟

۱) «وَ ادْعُوا شُهَدَاءَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ»

۲) «وَ إِنْ كُنْتُمْ فِي رَيْبٍ مِمَّا نَزَّلْنَا عَلَىٰ عَبْدِنَا فَأْتُوا بِسُورَةٍ مِثْلِهِ»

۳) «فَإِنْ لَمْ تَفْعَلُوا وَ لَنْ تَفْعَلُوا فَاتَّقُوا النَّارَ الَّتِي وَقُودُهَا النَّاسُ وَ الْحِجَارَةُ»

۴) «أَفَلَا يَتَذَكَّرُونَ الْقُرْآنَ مِنْ عِنْدِ غَيْرِ اللَّهِ لَوَجَدُوا فِيهِ اخْتِلَافًا كَثِيرًا»

۱۲- موضوعات متنوعی مانند توحید، معاد، انسان، نظام خلقت و مسائلی دیگر در قرآن، حاکی از قرآن است و خداوند در خصوص این ویژگی می‌فرماید:

۱) انسجام درونی، در عین نزول تدریجی - «أَفَلَا يَتَذَكَّرُونَ الْقُرْآنَ مِنْ عِنْدِ غَيْرِ اللَّهِ لَوَجَدُوا فِيهِ اخْتِلَافًا كَثِيرًا»

۲) انسجام درونی، در عین نزول تدریجی - «وَ مَا كُنْتَ تَتْلُو مِنْ قَبْلِهِ مِنْ كِتَابٍ وَ لَا تَخْطُهُ بِيَمِينِكَ إِذَا لَارْتَابَ الْمُبْطُلُونَ»

۳) تأثیرناپذیری و تبعیت نکردن از عقاید زمانه - «أَفَلَا يَتَذَكَّرُونَ الْقُرْآنَ مِنْ عِنْدِ غَيْرِ اللَّهِ لَوَجَدُوا فِيهِ اخْتِلَافًا كَثِيرًا»

۴) تأثیرناپذیری و تبعیت نکردن از عقاید زمانه - «وَ مَا كُنْتَ تَتْلُو مِنْ قَبْلِهِ مِنْ كِتَابٍ وَ لَا تَخْطُهُ بِيَمِينِكَ إِذَا لَارْتَابَ الْمُبْطُلُونَ»

تست	«۸»	«۹»	«۱۰»	«۱۱»	«۱۲»
گزینه	۱. ☐	۱. ☐	۱. ☐	۱. ☐	۱. ☐
	۲. ☐	۲. ☐	۲. ☐	۲. ☐	۲. ☐
	۳. ☐	۳. ☐	۳. ☐	۳. ☐	۳. ☐
	۴. ☐	۴. ☐	۴. ☐	۴. ☐	۴. ☐

درس چهارم: مسئولیت‌های پیامبر

نکات

مسئولیت‌های سه گانه پیامبر (قلمروهای رسالت)

۱ دریافت وحی و ابلاغ وحی

۲ تعلیم و تبیین تعالیم قرآن (مرجعیت دینی)

۳ اجرای قوانین الهی با تشکیل حکومت اسلامی (ولایت ظاهری)

۴ دریافت وحی و ابلاغ وحی ← خواسته‌های خداوند از پیامبر
 { ادْعُ: دعوت کن
 اَقِمِ الصَّلَاةَ: نماز به پا دار
 يَتْلُو: برای مردم تلاوت کن }

۵ تعلیم و تبیین تعالیم قرآن (مرجعیت دینی) ← کتاب + حکمه

۶ اجرای قوانین الهی با تشکیل حکومت اسلامی (ولایت ظاهری)
 { ۱ ضرورت تشکیل حکومت اسلامی: کتاب + میزان
 ۲ ضرورت پذیرش ولایت الهی و نفی حاکمیت طاغوت
 هرگاه در آیه «طاغوت» دیدیم }

۷ تمام سخنان امام خمینی قلمرو سوم رسالت است
 { ۱ نظام سیاسی طاغوت ← ضرورت پذیرش
 ۲ مذهب ← ضرورت تشکیل }

۸ حدیث امام باقر (ع): «بُنِيَ الْإِسْلَامُ عَلَى خَمْسٍ...»

★ **أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ: آيا ننگریستی به کسانی که**
يَزْعُمُونَ أَنَّهُمْ ءَامَنُوا: گمان و ادعا می کنند ایمان آورده اند
 ایمان پنداری جامعه مشرک را بیان می کند
بِمَا أَنْزَلَ إِلَيْكَ: به آن چه بر تو نازل شده
وَمَا أَنْزَلَ مِنْ قَبْلِكَ: و به آن چه پیش از تو نازل شده

وَيُرِيدُونَ أَنْ يُتَحَاكَمُوا إِلَى الطَّاغُوتِ: می خواهند داوری نزد طاغوت برند
وَقَدْ أُمِرُوا أَنْ يَكْفُرُوا بِهِ: درحالی که باید به او کافر شوند
 آیه به قلمرو سوم رسالت اشاره دارد
وَيُرِيدُ الشَّيْطَانُ أَنْ يُضَلَّهُمْ: و شیطان می خواهد که گمراهشان کند
ضَلالاً بَعِيداً: گمراهی سخت

- ۱ به ضرورت پذیرش ولایت و نفی حاکمیت طاغوت از دلایل ضرورت تشکیل حکومت اسلامی اشاره دارد
- ۲ لازمه‌ی ایمان راستین به وحی الهی، نپذیرفتن حکمیت و داوری طاغوت است
- ۳ از نشانه‌های ایمان پنداری، اراده‌ی پیروی از طاغوت داشتن است
- ۴ نتیجه‌ی مراجعه به طاغوت در داوری‌ها، فریب شیطان و گمراهی سخت خواهد بود
- ۵ ارتباط معنایی دارد با سخن امام خمینی (ره):

 پیام

«به این دلیل که هر نظام سیاسی غیر اسلامی، نظامی شرک‌آمیز است، چون حاکمش طاغوت است، ما موظفیم آثار شرک را از جامعه‌ی مسلمانان و از حیات آنان دور کنیم و از بین ببریم»

- ۱ فلسفه‌ی ارسال پیامبران با کتاب و میزان آن است که مردم جامعه را بر پایه‌ی قسط و عدل بنا کنند
- ۲ خداوند هدف ارسال پیامبران را در این آیه بیان نموده، حتماً ابزار و شیوه‌ی رسیدن به آن را نیز نادیده نگرفته است
- ۳ یکی از بایدهای قرآنی که شکل‌دهنده به قوانین ثابت در اجتماعی بشری است

★ لَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلَنَا بِالْبَيِّنَاتِ: همانا ما پیامبران را با دلایلی روشن فرستادیم ← هدایت خاص و ویژه‌ی انسان

وَأَنْزَلْنَا مَعَهُمُ الْكِتَابَ وَالْمِيزَانَ: و برایشان کتاب و میزان نازل کردیم ← هدایت خاص و ویژه‌ی انسان

لِيَوْمِ النَّاسِ بِالْقِسْطِ: تا مردم عدالت را به‌پا دارند ← ضرورت معاد در پرتوی عدل الهی

- ۱ بیانگر ضرورت اجرای احکام اجتماعی اسلامی از دلایل نیازمندی جامعه‌ی اسلامی به ولایت و حکومت اسلامی است
 - ۲ آیه ارتباط معنایی دارد با سخن امام خمینی (ره):
- «مذهب اسلام هم‌زمان با اینکه به انسان می‌گوید که خدا را عبادت کن و چگونه عبادت کن»

پیام

عصمت ← به معنای پاک و مطهر بودن از گناه است (آیه: يجعل + رساله)

عصمت از ویژگی‌های پیامبران معصوم است

عصمت	}	۱ عصمت از گناه ناشی از	}	شدت ایمان
		کمال تقوا		
		۲ عصمت از اشتباه ←		بینش عمیق خداداری

★ اللَّهُ أَعْلَمُ حَيْثُ يَجْعَلُ رِسَالَتَهُ: خداوند بهتر می‌داند رسالتش را کجا قرار دهد

- ۱ خداوند مسئولیت پیامبری را برعهده کسانی قرار می‌دهد که توانایی ویژگی انجام این مسئولیت را دارا هستند
- ۲ تعیین صلاحیت نبوت فقط در اختیار خداست
- ۳ عصمت پیامبران از این آیه استنباط می‌شود، زیرا خداوند بهتر می‌داند چه کسی معصوم است تا او را پیامبر قرار دهد

پیام

۱ رسول خدا (ص) آیات قرآن کریم را به‌طور کامل از فرشته‌ی وحی دریافت می‌کرد و بدون ذره‌ای کم یا زیاد به مردم می‌رساند

۲ پیامبر اکرم (ص) این مسئولیت را به‌طور کامل به انجام رساند و همه‌ی آیات قرآن را برای مردم خواند

۳ یکی از یاران آن حضرت به‌نام عبدالله بن مسعود می‌گوید: «ما ده آیه از قرآن را از پیامبر (ص) فرا می‌گرفتیم و بعد از اینکه در معنای آن تفکر می‌کردیم و به آن عمل می‌نمودیم، بار دیگر برای یاد گرفتن آیات بعدی نزد پیامبر می‌رفتیم»

۴ نویسندگان قرآن را «کاتبان وحی» و آنان که قرآن را به خاطر سپرده و حفظ می‌کردند، «حافظان وحی» می‌نامیدند

۱ دریافت و ابلاغ وحی (H)

پیامبر اکرم (ص)، علاوه بر رساندن وحی به مردم، وظیفه‌ی تعلیم و تبیین آیات قرآن کریم را نیز برعهده داشت تا:

۱ مردم بتوانند به معارف بلند این کتاب آسمانی دست یابند

۲ جزئیات احکام و قوانین را بفهمند

۳ شیوه‌ی عمل کردن به آن را بیاموزند

۲ تعلیم و تبیین تعالیم قرآن (مرجعیت دینی) (H)

سه مسئولیت مهم رسول خدا (ص)
(H)

۱ اولین و برترین کاتب و حافظ ← حضرت علی (ع) بود

۲ اولین و معتبرترین مرجع علمی برای فهم عمیق آیات و اولین و بزرگ‌ترین معلم قرآن ← پیامبر (ص) بوده است

نکته

مصادیق ولایت ظاهری پیامبر (ص)

ایشان به محضر اینک مردم مدینه، اسلام را پذیرفتند به این شهر هجرت کرد و به کمک مردم آن شهر (انصار) و کسانی که از مکه آمده بودند (مهاجران)، حکومتی را که بر مبنای قوانین اسلام اداره می‌شد، پی‌ریزی نمود

امام باقر (ع):

۳ اجرای قوانین الهی با تشکیل حکومت اسلامی (ولایت ظاهری) (H)

«بُنِيَ الْإِسْلَامُ عَلَى الصَّلَاةِ وَالزَّكَاةِ وَالصَّوْمِ وَالْوَلَايَةِ وَ لَمْ يَنَافِ بِشَيْءٍ كَمَا نُوْدِيَ بِالْوَلَايَةِ»

«اسلام بر پنج پایه استوار است: بر نماز و زکات و روزه و حج و ولایت و به چیز دیگری دعوت نشده، آن‌طور [مردم] که به ولایت دعوت شده‌اند

پیام: این حدیث از اهمیت بسیار بالای ولایت حکایت می‌کند. زیرا وقتی ولایت و حکومت اسلامی برقرار شود، فرصت برای اجرای تمام احکام دین از جمله نماز، زکات، روزه و حج فراهم می‌شود

۱ اسلام یک دین کاملاً اجتماعی است، یعنی: علاوه بر توجه به فرد، به زندگی اجتماعی نیز توجه کامل دارد

۲ اصولاً یکی از اهداف ارسال پیامبران آن بود که مردم، جامعه‌ای بر پایه‌ی عدل بنا کنند. این هدف بزرگ بدون وجود یک نظام حکومتی سالم، میسر نیست

۳ همچنین قرآن کریم احکام اجتماعی متعددی مانند خمس، زکات، حقوق و مسئولیت‌های خانواده و جامعه، امر به معروف و نهی از منکر، مبارزه با ظلم و جهاد با تجاوزگران و ستمکاران دارد. روشن است که اجرای این قوانین بدون تشکیل حکومت امکان‌پذیر نیست

۱ ضرورت اجرای احکام اجتماعی اسلام (H)

دلایل نیازمندی جامعه‌ی اسلامی به حکومت اسلامی (H)

ولی و سرپرست حقیقی انسان‌ها خداست و به همین جهت:

۱ فرمان‌برداری و اطاعت از دستورهای او و کسانی که خودش معین کرده، ضروری و واجب است

۲ اجرای هر قانون و پیروی از هر کس، هنگامی صحیح است که به گونه‌ای به قانون الهی و فرمان او بازگردد

۲ ضرورت پذیرش ولایت الهی و نفی حاکمیت طاغوت (H)

تعریف طاغوت (H)

کسانی که به مردم فرمان می‌دهند و قانون‌گذاری می‌کنند، درحالی‌که فرمان و قانون‌شان نشأت گرفته از فرمان الهی نیست، «طاغوت» نامیده می‌شوند

پذیرش حکومت «طاغوت» و انجام دستورهای وی بر مسلمانان حرام است

کشف رابطهی سخنان امام خمینی (ره) (H)

به این دلیل که هر نظام سیاسی غیراسلامی، نظامی شرک‌آمیز است، چون حاکمش «طاغوت» است، ما موظفیم آثار شرک را از جامعه‌ی مسلمانان و از حیات آنان دور کنیم و از بین ببریم

ضرورت پذیرش ولایت الهی و نفی حاکمیت طاغوت

مذهب اسلام هم‌زمان با اینکه به انسان می‌گوید که خدا را عبادت کن و چگونه عبادت کن، به او می‌گوید چگونه زندگی کن و روابط خود را با سایر انسان‌ها چگونه باید تنظیم کنی و حتی جامعه‌ی اسلامی با سایر جوامع چگونه روابطی باید برقرار نماید هیچ حرکتی و عملی از فرد و جامعه نیست، مگر اینکه مذهب اسلام برای آن حکمی مقرر داشته است

ضرورت تشکیل اجرای احکام اجتماعی اسلام

- ولایت معنوی رسول خدا (ص) (H)
- ۱ سرپرستی و رهبری معنوی انسان‌ها
 - ۲ مرتبه‌ای برتر و بالاتری از ولایت ظاهری
 - ۳ عبودیت و بندگی و در مسیر قرب الهی
 - ۴ عالم غیب و ماورای طبیعت
 - ۵ تصرف در عالم خلقت
 - ۶ شفای بیمار به اذن الهی
 - ۷ برآورده کردن حاجات مردم

- هدایت معنوی (H)
- ۱ ایشان با استفاده از این قدرت و ولایت، دل‌های آماده را نیز هدایت می‌کند
 - ۲ البته این هدایت، یک کار ظاهری یعنی از طریق آموزش معمولی و عمومی نیست، بلکه از طریق امداد غیبی و الهامات و مانند آن، صورت می‌گیرد
 - ۳ میزان بهره‌مندی انسان‌ها از این هدایت به درجه‌ی ایمان و عمل آنان بستگی دارد
 - ۴ حضرت علی (ع) مصداق کاملی از هدایت معنوی پیامبر (ص):
نمونه‌ای کامل از این نوع هدایت را می‌توانیم در رفتار رسول خدا (ص) با حضرت علی (ع) ببینیم
ایشان می‌فرماید: «روزی رسول خدا (ص) هزار باب از علم را به رویم گشود که از هر کدام، هزار باب دیگر گشوده می‌شد» روشن است که آموزش این علوم از طریق آموختن معمولی نبود، بلکه به صورت الهام بر روح و جان حضرت علی (ع) بوده است

۱ یکی از ویژگی‌های پیامبران، محفوظ بودن آنان از گناه بوده است؛ یعنی آنان کارهایی را که خداوند واجب کرده است، انجام می‌دادند و کارهایی را که خداوند حرام کرده است، ترک می‌کردند و این لازمه‌ی پیامبری آنان بود

۲ اگر پیامبری در دریافت وحی و ۱ دین الهی به‌درستی به مردم نمی‌رسد
 ابلاغ آن به مردم معصوم نباشد ۲ امکان هدایت از مردم سلب می‌شود

۳ اگر پیامبری در تعلیم و تبیین ۱ امکان انحراف در تعالیم الهی پیدا می‌شود
 دین و وحی الهی معصوم نباشد ۲ اعتماد مردم به دین از دست می‌رود

عصمت پیامبر اکرم (ص) (H)

۴ اگر پیامبری در اجرای احکام الهی معصوم نباشد، امکان دارد کارهایی که مخالف دستورهایی خدا است، انجام دهد و مردم نیز از او سرمشق بگیرند و مانند او عمل کنند و به گمراهی دچار شوند

تشخیص عصمت (H)

روشن است که این کار از انسان‌ها ساخته نیست و فقط خداوند است که از آشکار و نهان افراد اطلاع دارد و می‌تواند توانایی فرد در دوری از گناه را تشخیص دهد

معصومیت از گناه و خطا در پیامبران به چه صورت است؟

پیامبران با اینکه مانند ما انسان‌ها دارای غریزه و اختیار هستند در مقام عمل به دستورات الهی دچار گناه نمی‌شوند. زیرا کسی گناه می‌کند که هوی و هوس بر او غلبه کند

قدرشناسی از پیامبر اکرم (ص) (H)

رسول خدا (ص) در مدت ۲۳ سال تلاش و با تحمل رنج‌های فراوان که نظیر آن در تاریخ یافت نمی‌شود: توانست:

۱) بزرگ‌ترین و ماندگارترین پیام الهی را به مردم برساند

۲) جامعه‌ای با ایمان به خدا و به دور از شرک بنا کند

اکنون جا دارد که ما مسلمانان قدردان تلاش‌ها و مجاهدت‌های پیامبر باشیم و با اتحاد و همدلی با یکدیگر نگذاریم دشمنان اسلام زحمات و تلاش‌های آن حضرت را بی‌اثر کنند

سخن امام خمینی (ره) در مورد دعوت مسلمانان به وحدت:

«ای مسلمانان جهان که به حقیقت اسلام ایمان دارید، به‌پا خیزید و در زیر پرچم توحید و در سایه‌ی تعلیمات اسلام مجتمع شوید و دست خیانت ابرقدرت‌ها را از ممالک خود و خزائن سرشار آن کوتاه کنید و دست از اختلافات و هواهای نفسانی بردارید که شما دارای همه‌چیز هستید. بر فرهنگ اسلام تکیه کنید و با غرب و غرب‌زدگی مبارزه نمایید و روی پای خودتان بایستید»

۱) از اهانت و توهین به مقدسات سایر مسلمانان خودداری کنیم

۲) از مظلومان در تمام نقاط جهان، با روش‌های درست دفاع کنیم

«هرکس فریاد دادخواهی مظلومی را که از مسلمانان یاری می‌طلبد بشنود، اما به یاری آن مظلوم برنخیزد، مسلمان نیست»

۳) کسانی را که به ظاهر خود را مسلمان می‌نامند ولی با دشمنان اسلام دوستی می‌ورزند، بشناسیم

برنامه‌ای برای وحدت مسلمانان
(H)

تست‌های درس چهارم

۱- حدیث امام باقر (ع) که فرمودند: «بُنِيَ الْإِسْلَامُ عَلَى خَمْسٍ عَلَى الصَّلَاةِ وَالزَّكَاةِ وَالصَّوْمِ...» ناظر بر کدام قلمرو رسالت است؟

(۱) ولایت معنوی (۲) ولایت ظاهری (۳) مرجعیت دینی (۴) جامعیت دین اسلام

۲- تصرف در عالم طبیعت به اذن خداوند، نشانه‌ی وصول به مرتبه‌ی ولایت و میزان بهره‌مندی انسان‌ها از هدایت معنوی به درجه‌ی، آنان بستگی دارد.

(۱) ظاهری - ایمان و عمل (۲) معنوی - ایمان و عمل
(۳) ظاهری - تقوا و اخلاص (۴) معنوی - تقوا و اخلاص

۳- موضوع تشیخص صلاحیت افراد برای نبوت و اشراف خداوند بر آن به‌عنوان تنها مرجع تعیین کننده، از کدام آیه برداشت می‌شود؟

(۱) «مَا كَانَ مُحَمَّدٌ أَبَا أَحَدٍ مِّن رِّجَالِكُمْ وَلَكِن رَّسُولَ اللَّهِ...» (۲) «اللَّهُ أَعْلَمُ حَيْثُ يَجْعَلُ رِسَالَتَهُ»
(۳) «وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ رَّسُولٍ إِلَّا بِلِسَانٍ قَوْمِهِ...» (۴) «قُولُوا ءَامَنَّا بِاللَّهِ وَمَا أُنزِلَ إِلَيْنَا وَمَا أُنزِلَ إِلَىٰ إِبْرَاهِيمَ...»

۴- کسانی که مشمول «بُرِيدُونَ أَنْ يَتَّحَاكَمُوا إِلَى الطَّاغُوتِ» هستند کدام دستور قرآن کریم را نادیده گرفته‌اند؟

(۱) «يَزْعَمُونَ أَنَّهُمْ ءَامَنُوا» (۲) «وَقَدْ آمَرُوا أَنْ يَكْفُرُوا بِهِ»
(۳) «يُرِيدُ الشَّيْطَانُ أَنْ يُضِلَّهُمْ ضَلَالًا بَعِيدًا» (۴) «ءَامِنُوا بِمَا أُنزِلَ إِلَيْكَ وَمَا أُنزِلَ مِنْ قَبْلِكَ»

۵- اگر بگوییم: «استوار ساختن بنیان جامعه بر پایه‌ی دادگری، وظیفه‌ی مسلمانان، که پذیرندگان اصیل دعوت انبیاء در راستای تاریخ بوده‌اند، می‌باشد»، پیام کدام آیه را ترسیم کرده‌ایم؟

(۱) «شَرَعَ لَكُمْ مِنَ الدِّينِ مَا وَصَّىٰ بِهِ نُوحًا وَالَّذِي أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ وَمَا وَصَّيْنَا بِهِ إِبْرَاهِيمَ وَمُوسَىٰ وَعِيسَىٰ أَنْ أَقِيمُوا الدِّينَ»
(۲) «وَكَذَلِكَ جَعَلْنَاكُمْ أُمَّةً وَسَطًا لِتَكُونُوا شُهَدَاءَ عَلَى النَّاسِ وَيَكُونَ الرَّسُولُ عَلَيْكُمْ شَهِيدًا»
(۳) «لَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلَنَا بِالْبَيِّنَاتِ وَأَنْزَلْنَا مَعَهُمُ الْكِتَابَ وَالْمِيزَانَ لِيَقُومَ النَّاسُ بِالْقِسْطِ»
(۴) «قُلْ إِنَّمَا أَعْظَمُكُمْ بِوَاحِدَةٍ أَنْ تَقُومُوا لِلَّهِ مِثْلِي وَفَرَادَىٰ ثُمَّ تَتَفَكَّرُوا»

۶- وجود چه خصوصیتی موجب می‌شود تا انسان، حتی با ادعای ایمان به خداوند متعال، گرفتار دسیسه‌های گمراه‌کننده‌ی شیطان گردد؟

(۱) «وَلَنْ يَجْعَلَ اللَّهُ لِلْكَافِرِينَ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ سَبِيلًا»
(۲) «قُلْ أَطِيعُوا اللَّهَ وَالرَّسُولَ فَإِنْ تَوَلَّوْا فَإِنَّ اللَّهَ لَا يَحِبُّ الْكَافِرِينَ»
(۳) «بُرِيدُونَ أَنْ يَتَّحَاكَمُوا إِلَى الطَّاغُوتِ وَقَدْ آمَرُوا أَنْ يَكْفُرُوا بِهِ»
(۴) «وَالَّذِينَ كَفَرُوا أَوْلِيَاؤُهُمُ الطَّاغُوتُ يُخْرِجُونَهُمْ مِنَ النُّورِ إِلَى الظُّلُمَاتِ»

۷- خداوند متعال برای اقامه‌ی قسط و عدل چه امکاناتی در اختیار مردم قرار داده است؟

(۱) «لَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلَنَا بِالْبَيِّنَاتِ وَأَنْزَلْنَا مَعَهُمُ الْكِتَابَ وَالْمِيزَانَ»
(۲) «لَقَدْ مَنَّ اللَّهُ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ إِذْ بَعَثَ فِيهِمْ رَسُولًا مِنْ أَنْفُسِهِمْ»
(۳) «شَرَعَ لَكُمْ مِنَ الدِّينِ مَا وَصَّىٰ بِهِ نُوحًا وَالَّذِي أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ»
(۴) «وَمَا اخْتَلَفَ الَّذِينَ أَلْتَمَسُوا الْكِتَابَ إِلَّا مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَهُمُ الْعِلْمُ»

تست	«۱»	«۲»	«۳»	«۴»	«۵»	«۶»	«۷»
گزینه	۱ . ۱	۱ . ۱	۱ . ۱	۱ . ۱	۱ . ۱	۱ . ۱	۱ . ۱
	۱ . ۲	۲ . ۱	۲ . ۱	۲ . ۱	۲ . ۱	۲ . ۱	۲ . ۱
	۱ . ۳	۳ . ۱	۳ . ۱	۳ . ۱	۳ . ۱	۳ . ۱	۳ . ۱
	۱ . ۴	۴ . ۱	۴ . ۱	۴ . ۱	۴ . ۱	۴ . ۱	۴ . ۱

۸- هرگاه از امام باقر (ع) سؤال شود: «در اسلام، به چه چیزی دعوت اکید شده است؟» پاسخ آن حضرت این است که: به و این پاسخ، مبتنی بر پیام آیه‌ی شریفه‌ی می‌باشد.

(۱) ولایت - «یا ایُّهَا الَّذِینَ آمَنُوا اسْتَعِینُوا بِالصَّبْرِ وَ الصَّلَاةِ إِنَّ اللَّهَ مَعَ الصَّابِرِینَ»

(۲) صبر و صلاه - «یا ایُّهَا الَّذِینَ آمَنُوا اسْتَعِینُوا بِالصَّبْرِ وَ الصَّلَاةِ إِنَّ اللَّهَ مَعَ الصَّابِرِینَ»

(۳) ولایت - «لَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلَنَا بِالْبَيِّنَاتِ وَأَنْزَلْنَا مَعَهُمُ الْكِتَابَ وَالْمِيزَانَ لِيَقُومَ النَّاسُ بِالْقِسْطِ»

(۴) صبر و صلاه - «لَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلَنَا بِالْبَيِّنَاتِ وَأَنْزَلْنَا مَعَهُمُ الْكِتَابَ وَالْمِيزَانَ لِيَقُومَ النَّاسُ بِالْقِسْطِ»

۹- از دقت در این کلام مولای متقیان، علی (ع) که می‌فرماید: «روزی رسول خدا (ص) هزار باب از علم به رویم گشود که از هر کدام، هزار باب گشوده می‌شد» به ولایت که امری است و تعلیم به صورت است، پی می‌بریم.

(۲) ظاهری - پایدار - الهام بر روح و جان متعلّم

(۴) ظاهری - موقت - بروز لیاقت متعلّم و متعلّم

(۱) معنوی - موقت - بروز لیاقت متعلّم و متعلّم

(۳) معنوی - پایدار - الهام بر روح و جان متعلّم

تست	«۸»	«۹»
گزینه	☐ . ۱	☐ . ۱
	☐ . ۲	☐ . ۲
	☐ . ۳	☐ . ۳
	☐ . ۴	☐ . ۴

درس پنجم: تداوم رسالت

نکته

آیات درس بسیار بسیار مهم است و اولویت این درس با آیات و احادیث است

نکات

۱ راه شناخت: اطیعوا الله + اطیعوا الرسول + اولی الامر منکم	۲ امامان ۱۲ گانه	۳ معرفی امامان ۱۲ گانه
ارتباط معنایی دارد با حدیث [جابر]		
۲ به غیبت حضرت (عج) اشاره دارد		
آیة‌ی اطاعت (H)		

راه شناخت: ولیکم + صلاه + زکاه + راکعون	۱ آیة‌ی غدیر: بَلِّغْ	۱ مولا
ارتباط معنایی دارد با حدیث غدیر		
۲ ایها الناس (مقدمه حدیث غدیر)		
آیة‌ی ولایت (H)		

}

هر ولایتی
با هر غدیری
ارتباط معنایی دارد

راه شناخت: بَلِّغْ - بَلِّغْت	۱ آیة‌ی ولایت: ولیکم + صلاه + زکاه + راکعون	۱ مولا
ارتباط معنایی دارد با حدیث غدیر		
۱ ایها الناس		
آیة‌ی غدیر (H)		

راه شناخت: الرجس + تطهیر ⇐ موضوع عصمت اهل بیت	۱ ثقلین	۲ لن - تفعلوا - لن یفترقا
ارتباط معنایی دارد با حدیث ثقلین		
آیة‌ی تطهیر (H)		

★ وانذر عَشيرتک الاقربین: خویشان نزدیکت را انداز کن

۱] انذار و تبلیغ دین الهی به بستگان نزدیک پیامبر در سال سوم بعثت

۲] تعیین جانشین پیامبر پس از نزول آیهی انذار

۳] نزول آیهی انذار در مراسم دعوت خویشان

پیام

★ یا ایها الذّین ءامنوا: ای کسانی که ایمان آورده‌اید ⇐ خطاب خاص

توحید عملی

یا

اخلاص در بندگی

اطیعوا الله و اطیعوا الرّسول: اطاعت کنید خدا و اطاعت کنید رسول خدا را ⇐ ضرورت پیروی از احکام اولیه

و اولی الامر منکم: و صاحبان امر که از شمایند ⇐ ضرورت پیروی از احکام ثانویه

۱] مسلمانان باید در برنامه‌های فردی و اجتماعی خود تابع خدا و رسول خدا و امامان دوازده گانه باشند

۲] از آنجا که سه اطاعت در کنار هم قرار گرفته‌اند، سرپیچی از هر مورد حرام است

۳] بنا بر سخن پیامبر اکرم (ص) کسانی که مصداق صاحبان امر هستند ائمه معصومین (ع) می‌باشند

۴] راه حل دین اسلام برای تداوم رسالت و بقای احکام الهی در همه‌ی زمان‌ها

۵] هنگامی که آیهی اطاعت نازل شد جابر بن عبدالله انصاری نزد رسول خدا آمد و گفت: «یا رسول الله، ما خدا و رسول او را شناخته‌ایم، لازم است اولی‌الامر را نیز بشناسیم. آن‌گاه رسول خدا (ص) حدیث جابر را بر زبان آوردند

۶] نزول آیهی اطاعت مقدم بر حدیث جابر است

۱] معرف دوازده امام معصوم

۷] حدیث جابر

۲] علت غیبت امام عصر (عج)

پیام

- ★ **أَنَا وَلِيُّكُمْ وَرَسُولُهُ**: ولی شما تنها خدا و رسول
 وَالَّذِينَ آمَنُوا: و کسانی که ایمان آوردند، هستند
 الَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلَاةَ: و کسانی که نماز برپا می‌دارند
 وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ: زکات می‌دهند
 وَهُمْ رَاكِعُونَ: درحالی که رکوع رفته‌اند
- ۱ توحید در ولایت
 ۲ تنها خدا شایستگان مقام رهبری و ولایت را معرفی می‌کند
 توحید عملی یا اخلاص در بندگی

- ۱ آیه زمانی نازل شد که حضرت علی (ع) در حال رکوع انگشتر خود را به فقیری داد
 ۲ نزول این آیه در هنگام انجام واقعه‌ای که مردم ناظر آن بودند و اعلام این حقیقت از جانب رسول خدا (ص) که
 مصداق آیه امام علی (ع) است برای آن بود که مردم به چشم خود ببینند و از زبان پیامبر (ص) بشنوند و امکان
 کتمان و مخفی کردن آن از بین برود
 ۳ از دقت در پیام آیه به منحصر کردن ولایت خدا و رسول و اوصیای بر حق او پی می‌بریم
 ۴ نزول آیه‌ی ولایت رفتن با شتاب پیامبر به مسجد را به دنبال داشت
 {واکنش پیامبر (ص) پس از تطبیق آیه با واقعه ← حمد و ستایش خدا را به جای آورد
 {واکنش یاران پیامبر (ص) پس از تطبیق آیه با واقعه ← تکبیر گفتند

پیام

نکات

آیه‌ی فوق (ولیکم + صلاه + زکاه + راکعون) ارتباط معنایی دارد با آیه‌ی غدیر (بَلِّغْ و حدیث غدیر)

- ★ **أَيُّهَا النَّاسُ**: ای مردم
 مَنْ أُولَى النَّاسُ بِالْمُؤْمِنِينَ: چه کسی با مؤمنان
 مِنْ أَنْفُسِهِمْ: از خودشان سزاوارتر است
- ۱ این حدیث پس از نزول آیه ابلاغ (غدیر) و قبل از حدیث غدیر بیان شده است
 ۲ این سخن پیامبر (ص) خطاب به کسانی است که در حجه الوداع و غدیر
 خم حضور داشتند و در ۱۸ ذی الحجه سال دهم هجری بیان شده است
- ★ **مَنْ كُنْتُ مَوْلَاهُ**: هرکس که من ولی و سرپرست اویم
 فَهَذَا عَلِيٌّ مَوْلَاهُ: علی نیز ولی و سرپرست اوست
- ۱ بعد از بیان حدیث پیامبر (ص) از حاضران خواست مطالب گفته شده
 را به غایبان برسانند، و مردم برای عرض تبریک و شادباش به سوی
 امام علی (ع) آمدند و با او بیعت کردند
 ۲ این حدیث را یکصد و ده نفر از صحابه بی هیچ واسطه‌ای از پیامبر
 نقل کرده‌اند

ترتیب مهم حفظ شود

نزول

(۱)

(۲)

(۳)

آیه‌ی غدیر (بَلِّغْ) - مقدمه حدیث غدیر (أَيُّهَا النَّاسُ) - حدیث غدیر (مولاه)

★ یا ایها الرسول: ای پیامبر

۱} مأموریت پیامبر (ص) را بیان می‌کند
 ۲} به قلمرو اول رسالت دریافت وحی و ابلاغ وحی اشاره دارد

بَلِّغْ مَا نَزَّلَ آيَاكَ مِنْ رَبِّكَ: آنچه از پروردگارت بر تو نازل شده ابلاغ کن

وَإِنْ لَمْ تَفْعَلْ: و اگر انجام ندهی

اهمیت مأموریت به اندازه اهمیت رسالت

فَمَا بَلَّغْتَ رِسَالَتَهُ: رسالت او را انجام نداده‌ای

وَاللَّهُ يَعَصِمُكَ مِنَ النَّاسِ: خداوند تو را از مردم در امان می‌دارد ← این مأموریت با خطراتی همراه است

وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْكَافِرِينَ: همانا خداوند گروه کافران را هدایت نمی‌کند ← نپذیرفتن ولایت حضرت کفر است

۱} آیهی غدیر قبل از مقدمه‌ی حدیث غدیر و حدیث غدیر نازل شده است

۲} آیه در محلی به نام غدیر خم که منتهی به مدینه - عراق - شام - مصر است نازل شد

۳} آیه در ذیحجه سال دهم هجرت در آخرین سال زندگی پیامبر (ص) نازل شد

پیام

نکات

آیهی فوق (بَلِّغْ) ارتباط معنایی دارد با:

۱} آیهی ولایت: ولیکم + صلاه + زکاه + راکعون

۲} مقدمه‌ی حدیث غدیر (ایها الناس)

۳} حدیث غدیر (مولاه)

- ★ **أَنَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيُذْهِبَ:** همانا خدا اراده کرده که دورگرداند
- عَنْكُمْ الرَّجْسَ وَ أَهْلَ الْبَيْتِ:** از شما اهل بیت پلیدی و ناپاکی را
- وَ يُطَهِّرْكُمْ تَطْهِيراً:** و شما را کاملاً پاک و طاهر قرار دهد
- ۱ موضوع آیه عصمت اهل بیت است
 - ۲ آیه صبح نزدیک ظهر نازل شد
 - ۳ آیه در منزل امه سلمه همسر پیامبر نازل شد
 - ۴ مقدمه‌ی آیه‌ی تطهیر دعا است

نکات

آیه‌ی فوق (الرَّجْسَ - تَطْهِير) ارتباط معنایی دارد با حدیث ثقلین

- ★ **إِنِّي تَارِكٌ فِيكُمْ الثَّقَلَيْنِ:** من در میان شما دو چیز گران‌بها می‌گذارم
- كِتَابَ اللَّهِ وَ عِتْرَتِي أَهْلَ بَيْتِي:** کتاب خدا و عترم اهل بیتم را
- مَا إِنْ تَمَسَّكْتُمْ بِهِمَا:** تا وقتی به آن دو تمسک جویند
- لَنْ تَضَلُّوا أَبَداً:** هرگز گمراه نمی‌شوید
- وَ إِنَّهُمَا لَنْ يَفْتَرِقَا:** و این دو هیچ‌گاه از هم جدا نمی‌شوند
- حَتَّى يَرِدَا عَلَيَّ الْحَوْضَ:** تا کنار حوض کوثر بر من وارد شوند
- ۱ موضوع حدیث عصمت اهل بیت است
 - ۲ ارتباط معنایی دارد با حدیث: «عَلَى مَعَ الْقُرْآنِ وَ الْقُرْآنُ مَعَ عَلِيٍّ»

نکته

- لَنْ تَفْعَلُوا: جاودانگی قرآن
- لَنْ يَجْعَلَ: ولایت ظاهری
- لَنْ تَضَلُّوا: عصمت
- لَنْ يَفْتَرِقَا: مهدویت
- حدیث ثقلین: (اواخر عمر مکرر)
 - حدیث غدیر: (اواخر عمر)

- ★ **أَنْتَ مَنِّي:** تو برای من
- بِمَنْزِلِهِ هَارُونَ مِنْ مُوسَى:** به منزله هارون برای موسی هستی
- إِلَّا أَنَّهُ لَا نَبِيَّ بَعْدِي:** جز اینکه بعد از من پیامبری نیست
- ۱ نام حدیث منزلت است
 - ۲ موضوع حدیث ختم نبوت است
 - ۳ حضرت علی (ع) در حدیث منزلت برای پیامبر به‌عنوان مشاور، پشتیبان و شریک در امر هدایت است

در میان مسئولیت‌های سه‌گانه‌ی رسول خدا (ص)، مسئولیت اول، یعنی دریافت و ابلاغ وحی به مردم، با ختم نبوت پایان می‌پذیرد و کتاب قرآن، آخرین کتاب آسمانی است و نیازی به آوردن کتاب جدیدی نیست اما دو مسئولیت دیگر، یعنی «تعلیم و تبیین دین (مرجعیت علمی)» و «ولایت و حکومت»، پس از ایشان چه سرنوشتی پیدا می‌کنند؟

در این زمینه سه فرض مطرح است:

- بطلان فرض اول روشن است؛ زیرا:
- ۱ قرآن کریم، هدایتگر مردم در همه‌ی امور زندگی است؛ و ممکن نیست نسبت به این دو مسئولیت مهم، که به شدت در سرنوشت جامعه‌ی اسلامی تأثیرگذار است بی‌تفاوت باشد
 - ۲ همچنان پیامبر اکرم (ص) آگاه‌ترین مردم نسبت به اهمیت و جایگاه این مسئولیت‌هاست و نمی‌تواند از کنار چنین مسئله‌ی مهمی با سکوت و بی‌توجهی بگذرد
 - ۳ در حقیقت بی‌توجهی به این مسئله‌ی بزرگ، خود دلیلی بر نقص دین اسلام است؛ و این در حالی است که دین اسلام کامل‌ترین دین الهی است

۱ قرآن کریم و پیامبر (ص) در این‌باره سکوت کرده‌اند (H)

مرجعیت دینی و ولایت ظاهری پس از پیامبر (ص) (H)

- فرض دوم نیز صحیح نیست؛ زیرا:
- ۱ نیاز جامعه به حکومت و تعلیم و تبیین دین، پس از رسول خدا (ص) نه تنها از بین نرفت، بلکه افزایش هم یافت، زیرا گسترش اسلام در نقاط دیگر:
 - الف) ظهور مکاتب و فرقه‌های مختلف
 - ب) پیدایش مسائل و مشکلات جدید اجتماعی، اقتصادی، سیاسی و فرهنگی را به دنبال داشت و نیاز به امام و رهبری که در میان انبوه افکار و عقاید، حقیقت را به مردم نشان دهد و جامعه را آن‌گونه که پیامبر اداره می‌کرد، اداره نماید، افزون‌تر می‌شد
 - ۲ علاوه بر این که اصولاً حکومت و اداره‌ی جامعه و تعلیم و تبیین دین امری تمام‌شدنی و پایان‌پذیر نیست و همواره جامعه نیازمند حاکم و معلمی است که بتواند راه رسول خدا (ص) را ادامه دهد و احکام اسلام را اجرا نماید

۲ همچون مسئولیت اول، پایان این دو مسئولیت «تعلیم و تبیین دین» و «ولایت و حکومت» را نیز اعلام نموده‌اند (H)

- بنابراین، تنها فرض سوم، منطقی و قابل قبول است؛ یعنی رسول اکرم (ص)، به فرمان خداوند، به تداوم تعلیم و تبیین دین و دوام حکومت پس از خود به شکل «امامت» فرمان داده و جانشین خود را تعیین کرده است و مانع تعطیلی این دو مسئولیت شده است

۳ جانشین را تعیین نموده و دو مسئولیت فوق را برعهده‌ی وی قرار داده‌اند (H)

تعیین امام (H)

از آنجا که امام همه‌ی مسئولیت‌های پیامبر اکرم (ص) جز دریافت و ابلاغ وحی را دارد، بنابراین، باید همان صفات و ویژگی‌های پیامبر را نیز داشته باشد تا مردم به وی اطمینان کنند و راهنمایی‌هایش را بپذیرند. از جمله این ویژگی‌ها «عصمت» است همان‌طور که پیامبر از طرف خدا معرفی معین می‌شود، تنها خداوند است که می‌تواند فرد شایسته مقام امامت را معرفی کند، و به مردم بشناساند

حدود سه سال از بعثت گذشته بود که این فرمان از جانب خداوند برای پیامبر آمد: و انذر عشیرتک الاقربین: خویشان نزدیکت را انذار کن مفهوم آیه:

۱ معروف به آیهی انذار

۲ نزول آیه در مراسم دعوت خویشان

برای انجام این دستور، رسول خدا (ص) چهل نفر از بزرگان بنی‌هاشم را دعوت کرد و درباره‌ی اسلام با آنان سخن گفت و آنان را به دین اسلام فراخواند

تذکر:

چرا پیامبر (ص) در شرایطی که هنوز موقعیتی کسب نکرده بود و حتی خویشانش نیز دعوت او را نپذیرفته بودند، جانشین خود را معین کرد؟ انجام این کار در زمانی که هنوز اسلام پیشرفتی نکرده بود به چه معناست؟ این اقدام پیامبر اکرم (ص) نشان می‌دهد که:

۱ جانشینی پیامبر چنان اهمیتی دارد که از همان روزهای اول دعوت باید برای مردم مشخص شود

۲ جانشینی پیامبر اکرم (ص) ویژگی‌هایی دارد که نمی‌توان آن را به انتخاب مردم واگذار کرد

به همین جهت باید از همان ابتدا به مردم معرفی شود تا مردم آن جانشین را بشناسند

۱ نزول آیهی انذار (H)

۱ با نزول این آیه، رسول خدا (ص) دریافت که چنین واقعه‌ای رخ داده است و کسی در رکوع صدقه داده و خداوند قصد معرفی او را دارد، با شتاب و درحالی که آیه را می‌خواند و مردم را از آن آگاه می‌کرد، به مسجد آمد

۲ نزول این آیه در چنین شرایطی و اعلام ولایت حضرت علی (ع) از جانب رسول خدا (ص) برای آن بود که مردم به چشم ببینند و از زبان پیامبر بشنوند و امکان مخفی کردن آن نباشد

۲ نزول آیهی ولایت (H)

برخی از آیات و روایات

مربوط به جانشینی

حضرت علی (ع)، پس از

رسول خدا (ص) (H)

در یکی از روزها، در مدینه، جبرئیل بر پیامبر نازل شد و آیهی ۵۹ سوره‌ی نساء (آیهی اطاعت) را برایشان خواند رسول خدا (ص) فرمود:

«ای جابر، آنان جانشینان من و امامان بعد از من‌اند. نخستین آنان علی بن ابی‌طالب است و سپس به ترتیب: حسن بن علی، حسین بن علی، علی بن الحسین، محمد بن علی؛ و تو در هنگام پیروی او را خواهی دید و هر وقت او را دیدی، سلام مرا به او برسان. اوست که از نظر مردم پنهان می‌شود و غیبت او طولانی می‌گردد تا آنجا که فقط افرادی که ایمان راسخ دارند، بر عقیده‌ی به او باقی می‌مانند»

۳ حدیث جابر (H)

پیامبر اکرم (ص) به‌طور مکرر، از جمله در روزهای آخر عمر خود، این حدیث را می‌فرمود: اَنِّی تَارِکٌ فِیْکُمْ التَّقْلِیْنِ کِتَابِ اللّٰهِ وَ عِتْرَتِیْ اَهْلِ بَیْتِیْ مَا اَنْ تَمْسُکْتُمْ بِهَیْمَا لَنْ تَضَلُّوْا اَبَدًا وَ اَنْهَیْمَا لَنْ یَفْتَرِقَا حَتّٰی یَرِدَا عَلَی الْحَوْضِ: من در میان شما دو چیز گران‌بها می‌گذاریم: کتاب خدا و عترتم، اهل بیتم را. اگر به این دو تمسک جویند هرگز گمراه نمی‌شوید و این دو هیچ‌گاه از هم جدا نمی‌شوند تا اینکه کنار حوض کوثر بر من وارد شوند

۴ حدیث تقنین (H)

وقتی خداوند حضرت موسی (ع) را مأمور مبارزه با فرعون کرد، آن حضرت از خداوند خواست که برادرش هارون را مشاور، پشتیبان و شریک در امر هدایت مردم قرار دهد. خداوند نیز درخواست حضرت موسی (ع) را پذیرفت و او را مشاور و وزیر وی قرار داد پیامبر اکرم (ص) نیز بارها به حضرت علی (ع) فرمود:

اَنْتَ مِنْنِیْ بِمَنْزِلَةِ هَارُوْنَ مِنْ مُوسٰی اَلَا اَنْهٗ لَآ نَبِیَّ بَعْدِیْ: تو برای من به منزله‌ی هارون برای موسی هستی؛ جز اینکه بعد از من پیامبری نیست

۵ حدیث منزلت (H)

پیامبر گرامی اسلام در سال دهم هجرت عازم مکه شد تا فریضه‌ی حج را به‌جا آورد. این حج که در آخرین سال زندگی ایشان برگزار شد، به «حَجَّهٗ الْبَلَاغِ» و «حَجَّهٗ الْوَدَاعِ» مشهور است. در این مراسم حج، حدود ۱۲۰ هزار نفر شرکت کرده بودند

۶ حدیث غدیر (H)

۱ از آنجا که امام علی (ع) و سایر امامان دو مسئولیت رهبری و مرجعیت دینی مسلمانان را پس از رسول خدا (ص) برعهده دارند و کردار و گفتار آنان اسوه و راهنمای مسلمانان است، ضروری است که آنان نیز معصوم از گناه و خطا باشند. و چنانچه توضیح داده شد، ضرورت داشتن این ویژگی، یکی از دلایل معرفی امام از جانب خداست

۲ در آیاتی از قرآن کریم و سخنان رسول خدا (ص) به این مسئله اشاره شده است. یکی از آنها نزول آیهی تطهیر است

۳ پیامبر اکرم (ص) برای آگاهی مردم از موضوع عصمت اهل بیت، مدت‌ها هر روز صبح، هنگام رفتن به مسجد از در خانهی فاطمه (س) می‌گذشت و اهل خانه را «اهل بیت» صدا می‌زد و آیهی تطهیر را می‌خواند

عصمت ائمه‌ی اطهار (آیهی تطهیر) (H)

نتیجه‌گیری

با بررسی آیات و احادیثی که گفته شد، روشن می‌شود که:

- ۱ پیامبر اکرم (ص)، با هدایت و راهنمایی خداوند، حضرت علی (ع) و یازده فرزند ایشان را به جانشینی خود معرفی کرده است و آنان عهده‌دار مسئولیت امامت‌اند
- ۲ لازمه‌ی این مرتبه از جانشینی:
 - الف) علم کامل و
 - ب) عصمت از گناه و اشتباه
 است؛ همان‌گونه که رسول خدا (ص) این دو ویژگی را دارا بود.
- ۳ حضرت فاطمه زهرا (س) جزء اهل بیت است و اگرچه عهده‌دار امامت نبوده، اما دارای علم و عصمت کامل است و پیروی از کلام و رفتار وی بر همه‌ی مسلمانان واجب و سرچشمه‌ی هدایت و رستگاری است

تست‌های درس پنجم

۱- حدیث غدیر در تاریخ زندگی پیامبر (ص)، پس از نزول کدام آیه بر پیامبر، شکل گرفت؟

۱) «یا أَيُّهَا الرَّسُولُ بَلِّغْ مَا أُنزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ»

۲) «یا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَ أَطِيعُوا الرَّسُولَ وَ أُولِي الْأَمْرِ مِنْكُمْ»

۳) «انما يريد الله ليذهب عنكم الرجس اهل البيت و يطهرکم تطهیراً»

۴) «إِنَّمَا وَلِيُّكُمُ اللَّهُ وَ رَسُولُهُ وَ الَّذِينَ ءَامَنُوا الَّذِينَ يُعِيمُونَ الصَّلَاةَ وَ يُؤْتُونَ الزَّكَاةَ»

۲- اهمیت آیات شریفه‌ی ابلاغ، تطهیر، و اطاعت در است

۱) داشتن خطرهای بزرگ - لازم و ملزوم بودن قرآن و اهل بیت (ع) - ملاک عمل بودن سخن و عمل اهل بیت (ع)

۲) به اندازه‌ی اهمیت رسالت - عصمت اهل بیت (ع) - غیبت امام زمان (عج)

۳) داشتن خطرهای بزرگ - عصمت اهل بیت (ع) - ملاک عمل بودن سخن و عمل اهل بیت (ع)

۴) به اندازه‌ی اهمیت رسالت - لازم و ملزوم بودن قرآن و اهل بیت (ع) - غیبت امام زمان (عج)

۳- نزول کدام آیه به پیامبر گرامی اسلام (ص) رفتن با شتاب پیامبر، به مسجد را به دنبال داشت؟

۱) «یا أَيُّهَا الرَّسُولُ بَلِّغْ مَا أُنزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ»

۲) «انما يريد الله ليذهب عنكم الرجس اهل البيت»

۳) «إِنَّمَا وَلِيُّكُمُ اللَّهُ وَ رَسُولُهُ وَ الَّذِينَ ءَامَنُوا الَّذِينَ يُعِيمُونَ الصَّلَاةَ»

۴) «یا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا أَطِيعُوا الرَّسُولَ وَ أُولِي الْأَمْرِ مِنْكُمْ»

۴- این کلام پیامبر که به پیشگاه خدا عرضه داشت: «خدايا، اينان اهل بيت من اند، آنان را از هر پليدي و ناپاكي حفظ كن»، مقدمه‌ی

نزول آیه‌ی مبارکه‌ی: «.....» شد که وسیله‌ی اطلاع‌رسانی به دیگران، بود.

۱) «انما يريد الله ليذهب عنكم الرجس اهل البيت و يطهرکم تطهیراً» - بیان مدت مدید صبحگاهی پیامبر (ص)

۲) «إِنَّمَا وَلِيُّكُمُ اللَّهُ وَ رَسُولُهُ وَ الَّذِينَ ءَامَنُوا الَّذِينَ يُعِيمُونَ الصَّلَاةَ وَ يُؤْتُونَ الزَّكَاةَ» - بیان مدت مدید صبحگاهی پیامبر (ص)

۳) «انما يريد الله ليذهب عنكم الرجس اهل البيت و يطهرکم تطهیراً» - ورود با شتاب پیامبر به مسجد و سؤال او

۴) «إِنَّمَا وَلِيُّكُمُ اللَّهُ وَ رَسُولُهُ وَ الَّذِينَ ءَامَنُوا الَّذِينَ يُعِيمُونَ الصَّلَاةَ وَ يُؤْتُونَ الزَّكَاةَ» - ورود با شتاب پیامبر به مسجد و سؤال او

۵- پیامبر گرامی اسلام (ص) کدام حدیث را به‌طور مکرر و مخصوصاً در روزهای آخر عمر خود فرمودند و چه مطلبی را می‌خواستند به امت خویش تفهیم کنند؟

۱) ثقلین - تا وقتی که به قرآن و اهل بیت تمسک بجویند هرگز گمراه نمی‌شوند

۲) منزلت - با توجه به اینکه اهل بیت معصوم‌اند، سخن و عمل آنان معیار و ملاک است

۳) منزلت - تا وقتی که به قرآن و اهل بیت تمسک بجویند هرگز گمراه نمی‌شوند

۴) ثقلین - با توجه به اینکه اهل بیت معصوم‌اند، سخن و عمل آنان معیار و ملاک است

۶- با توجه به حدیث شریف «أَنْتَ مَنِّي بِمَنْزِلَةِ هَارُونَ مِنْ مُوسَى أَلَا أَنَّهُ لَأَنْبِيَّ بَعْدِي» حدیث در شأن چه کسی است و منزلت هارون در نزد حضرت موسی (ع) کدام مورد است؟

۱) حضرت محمد (ص) - مشاور، پشتیبان و شریک در امر هدایت

۲) حضرت علی (ع) - مشاور، پشتیبان و شریک در امر هدایت

۳) حضرت محمد (ص) - برادر، وصی و جانشین من در میان شما

۴) حضرت علی (ع) - برادر، وصی و جانشین من در میان شما

تست	«۱»	«۲»	«۳»	«۴»	«۵»	«۶»
گزینه	۱. ☐	۱. ☐	۱. ☐	۱. ☐	۱. ☐	۱. ☐
	۲. ☐	۲. ☐	۲. ☐	۲. ☐	۲. ☐	۲. ☐
	۳. ☐	۳. ☐	۳. ☐	۳. ☐	۳. ☐	۳. ☐
	۴. ☐	۴. ☐	۴. ☐	۴. ☐	۴. ☐	۴. ☐

۷- با چشم خود دیدن و از زبان پیامبر (ص) شنیدن و از بین رفتن امکان کتمان و مخفی کردن مفهوم کدام آیه، عدم توقف رهبری الهی را اثبات کرد؟

۱) «يا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَأُولِي الْأَمْرِ مِنْكُمْ»

۲) «انما يريد الله ليذهب عنكم الرجس اهل البيت و يطهرکم تطهیراً»

۳) «أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ يَزْعُمُونَ أَنَّهُمْ آمَنُوا بِمَا نُزِّلَ إِلَيْكَ وَمَا نُزِّلَ مِنْ قَبْلِكَ»

۴) «إِنَّمَا وَلِيُّكُمُ اللَّهُ وَرَسُولُهُ وَالَّذِينَ آمَنُوا الَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَهُمْ رَاكِعُونَ»

۸- موضوع تشخیص صلاحیت افراد برای نبوت و اشراف خداوند بر آن به عنوان تنها مرجع تعیین کننده، از کدام آیه برداشت می شود؟

۱) «ما كان مُحَمَّدَ أباً أَحَدًا مِنْ رِجَالِكُمْ وَلَكِنْ رَسُولَ اللَّهِ وَ...» ۲) «اللَّهُ أَعْلَمُ حَيْثُ يَجْعَلُ رِسَالَتَهُ»

۳) «وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ رَسُولٍ إِلَّا لِبَلْسَانٍ قَوْمِهِ...» ۴) «قُولُوا آمَنَّا بِاللَّهِ وَمَا أُنزِلَ إِلَيْنَا وَمَا أُنزِلَ إِلَى إِبْرَاهِيمَ...»

۹- به طور کلی نظر امام خمینی (ره) درباره‌ی وظیفه‌ی مسلمانان در مقابل هر نظام سیاسی غیر اسلامی با کدام یک از تباط دارد؟

۱) ضرورت اجرا یا حکام اسلامی و برپایی عدالت

۲) ضرورت پذیرش ولایت معنوی و ایجاد آمادگی برای بهره‌گیری از آن

۳) ضرورت پذیرش ولایت الهی و دوری از حکومت طاغوت

۴) سرنگونی حاکمان طاغوت و تشکیل حکومت

۱۰- کسانی که مشمول «بُرِيدُونَ أَنْ يُحَاكَمُوا إِلَى الطَّاغُوتِ» هستند کدام دستور قرآن کریم را نادیده گرفته‌اند؟

۱) «بِرِزْوَانِ اللَّهِ آمَنُوا» ۲) «وَقَدْ آمَرُوا أَنْ يَكْفُرُوا بِهِ»

۳) «بُرِيدُ الشَّيْطَانِ أَنْ يُضَلَّهُمْ ضَلَالًا بَعِيدًا» ۴) «آمَنُوا بِمَا نُزِّلَ إِلَيْكَ وَمَا أُنزِلَ مِنْ قَبْلِكَ»

۱۱- از آیه‌ی شریفه‌ی «...» به کدام موضوع پی می‌بریم؟

۱) مصداق آیه امام علی (ع) بود، تا مردم بدانند که ایشان در همه حال حتی در رکوع نماز به مستمندان کمک می‌کند

۲) مصداق آیه امام علی (ع) بود، تا مردم به چشم خود ببینند و از زبان پیامبر (ص) بشنوند و امکان کتمان آن از بین برود

۳) پیامبر اسلام (ص)، حضرت علی (ع) را بعد از واقعه‌ی دادن انگشتر در هنگام رکوع به فقیر به جانشینی خود منصوب کردند

۴) در این آیه، خداوند و پیامبر (ص) و پس از ایشان کسی به عنوان ولی معرفی شده که به خدا ایمان دارد و نماز را برپا دارد

۱۲- پیامبر گرامی اسلام (ص) کدام آیه را در حالی که با شتاب به سوی مسجد می‌آمد، برای آگاهی مردم می‌خواند و مصداق آن کیست؟

۱) تطهیر - امام علی و حضرت زهرا و حسنین (ع) را در کنار خود جای داد و فرمود: خدایا اینان اهل بیت من هستند

۲) ولایت - امام علی و حضرت زهرا و حسنین (ع) را در کنار خود جای داد و فرمود: خدایا اینان اهل بیت من هستند

۳) تطهیر - امام علی (ع) که مردم به چشم خود ببینند و از زبان پیامبر (ص) بشنوند و امکان کتمان آن از بین برود

۴) ولایت - امام علی (ع) که مردم به چشم خود ببینند و از زبان پیامبر (ص) بشنوند و امکان کتمان آن از بین برود

۱۳- کدام آیات به ترتیب در «غدیر خم» و «منزل ام سلمه» بر پیامبر گرامی اسلام (ص) نازل شد و کدام حدیث را پیامبر گرامی

(ص) در روزهای آخر عمر خود مکرر می‌فرمود؟

۱) «يا أَيُّهَا الرَّسُولُ بَلِّغْ مَا أُنزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ...» - آیه‌ی تطهیر - حدیث ثقلین

۲) «يا أَيُّهَا الرَّسُولُ بَلِّغْ مَا أُنزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ...» - آیه‌ی تطهیر - حدیث منزلت

۳) «إِنَّمَا وَلِيُّكُمُ اللَّهُ وَرَسُولُهُ وَالَّذِينَ آمَنُوا...» - آیه‌ی اولی الامر - حدیث ثقلین

۴) «إِنَّمَا وَلِيُّكُمُ اللَّهُ وَرَسُولُهُ وَالَّذِينَ آمَنُوا...» - آیه‌ی اولی الامر - حدیث منزلت

تست	«۷»	«۸»	«۹»	«۱۰»	«۱۱»	«۱۲»	«۱۳»
گزینه	☐ ۱	☐ ۱	☐ ۱	☐ ۱	☐ ۱	☐ ۱	☐ ۱
	☐ ۲	☐ ۲	☐ ۲	☐ ۲	☐ ۲	☐ ۲	☐ ۲
	☐ ۳	☐ ۳	☐ ۳	☐ ۳	☐ ۳	☐ ۳	☐ ۳
	☐ ۴	☐ ۴	☐ ۴	☐ ۴	☐ ۴	☐ ۴	☐ ۴

۱۴- با تدبیر در آیه‌ی شریفه‌ی «انما یرید الله لیذهب عنکم الرجس اهل البیت و یطهرکم تطهیراً» این واقعه در بردارنده پیام‌های مهمی می‌باشد به استناد پیام

- ۱) این واقعه، عصمت حضرت علی (ع)، حضرت فاطمه (س) و امام حسن (ع) و امام حسین (ع) را اعلام کرد
 - ۲) حدیث جابر در تبیین اهل بیت بیان شده است که نام و مشخصات امامان دوازده گانه را معرفی کرده است
 - ۳) سخن و عمل اهل بیت معیار و ملاک است و اگر درباره‌ی احکام یا معارف نظری ارائه کردند آن نظر برای ما حجیت دارد
 - ۴) اهل بیت به معنای خاص یعنی اهل بیت مطهر و معصوم فقط همین پنج نفر از خانواده پیامبرند شامل افراد دیگر خانواده نمی‌شود
- ۱۵- عبارت «أَيُّهَا النَّاسُ مَنْ أَوْلَى النَّاسِ بِالْمُؤْمِنِينَ مِنْ أَنْفُسِهِمْ» به دنبال نزول آیه شریفه که بازتاب آن بیان شد.

- ۱) «يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَ أَطِيعُوا الرَّسُولَ وَ أُولِي الْأَمْرِ مِنْكُمْ» - تعیین مصداق جانشینان الهی پیامبر (ص) بود
- ۲) «يَا أَيُّهَا الرَّسُولُ بَلِّغْ مَا أُنزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ وَ إِنْ لَمْ تَفْعَلْ فَمَا بَلَّغْتَ رِسَالَتَهُ» - تعیین مصداق جانشینان الهی پیامبر (ص) بود
- ۳) «يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَ أَطِيعُوا الرَّسُولَ وَ أُولِي الْأَمْرِ مِنْكُمْ» - قبول ولایت و سرپرستی خدا و پیامبرش بود
- ۴) «يَا أَيُّهَا الرَّسُولُ بَلِّغْ مَا أُنزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ وَ إِنْ لَمْ تَفْعَلْ فَمَا بَلَّغْتَ رِسَالَتَهُ» - قبول ولایت و سرپرستی خدا و پیامبرش بود

۱۶- کدام آیه مردم را به اهمیت مسأله‌ی غدیر توجه داده است؟

- ۱) «مَنْ أَوْلَى النَّاسِ بِالْمُؤْمِنِينَ مِنْ أَنْفُسِهِمْ»
- ۲) «غیر الله اتخذوا لیا فاطر السموات و الارض»
- ۳) «هل یستوی الذین یعلمون والذین لا یعلمون»
- ۴) «الم یان للذین امنوا ان تشفع قلوبهم لذكر الله»

تست	« ۱۴ »	« ۱۵ »	« ۱۶ »
گزینه	☐ ۱	☐ ۱	☐ ۱
	☐ ۲	☐ ۲	☐ ۲
	☐ ۳	☐ ۳	☐ ۳
	☐ ۴	☐ ۴	☐ ۴

درس ششم: پیشوایان اسوه

★ لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ: قطعاً برای شما در رسول خدا
 أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ: سرمشق نیکویی است

۱ هدایت خاص و ویژه انسان
 ۲ مقام الگویی پیامبر
 ۳ معرفی پیامبر اکرم (ص) به عنوان الگو و نمونه همیشگی مسلمانان

۱ ویژگی‌های لازم برای الگوگیری از پیامبر
 ۲ ایمان و امید به خدا
 ۳ ایمان و امید به رستاخیز و معاد
 ۴ ذکر و یاد بسیار خدا ← (اخلاص)

لَمَنْ كَانُوا بِرَجُوبٍ: برای کسی که به خداوند
 وَ الْيَوْمِ الْآخِرِ: و روز رستاخیز امید دارد
 وَ ذَكَرَ اللَّهَ كَثِيرًا: و خدا را بسیار یاد می‌کند

۱ زندگی رسول خدا (ص) به گونه‌ای بود که در همه‌ی ابعاد فردی و اجتماعی از جمل در جایگاه رهبری، الگو و اسوه‌ی انسان‌ها باشد
 ۲ برای حرکت در مسیر هدف و جوه اسوه و الگوهایی که راه را با موفقیت طی کرده و به مقصد رسیده‌اند بسیار ضروری است
 ۳ قرآن کریم پیامبر (ص) را الگو معرفی می‌کند و می‌فرماید «رسول خدا (ص) برای شما نیکوترین اسوه است»
 ۴ چون رسول خدا (ص) معصوم است می‌تواند اسوه و الگوی مسلمانان در همه‌ی امور قرار گیرد
 ۵ رفتار و گفتار رسول خدا (ص) برای مسلمانان حجت است

پیام

★ **إِنَّ الدِّينَ إِيمَانُ**: کسانی که ایمان آوردند
وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ: و کارهای شایسته انجام دادند
أُولَئِكَ هُم خَيْرُ الْبَرِيَّةِ: اینان بهترین مخلوقات اند ← معلول علت

۱ این آیه در شأن حضرت علی (ع) نازل شده است
 ۲ این آیه بعد از بیان حدیث پیامبر (ص) که فرمود:
 «وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ إِنَّ هَذَا وَشِيعَةَ لَهُمُ الْفَائِزُونَ» نازل شده است

پیام

۱ این آیه پس از سخنان پیامبر اکرم (ص) و در وصف حضرت علی (ع) و بیان فضایل ایشان بر پیامبر (ص) نازل شد
 ۲ با توجه به روایات جابر بن عبدالله انصاری «خیر البریه»، حضرت علی (ع) و پیروان او هستند

شأن نزول آیه «إِنَّ الدِّينَ إِيمَانُ... خَيْرُ الْبَرِيَّةِ» چنین است:

جابر بن عبدالله انصاری از یاران خوب رسول (ص) است. می‌گویند: در کنار خانه‌ی خدا و در حضور رسول خدا (ص) بودیم که حضرت علی (ع) وارد شد. رسول خدا (ص) فرمود برادرم به سویتان آمد. سپس دست رو به سمت کعبه کرد و با دست به آن زد و فرمود: «سوگند به خدایی که جانم در دست قدرت اوست، این مرد و پیروانش رستگارانند و در روز قیامت اهل نجات‌اند» سپس فرمود: «این مرد اولین ایمان آورنده به خدا، وفادارترین شما در پیمان با خدا و...» در همین هنگام این آیه نازل شد

★ لَعَلَّكَ بَاخِعٌ نَفْسَكَ أَلَّا يَكُونُوا مُؤْمِنِينَ: از اینکه برخی ایمان نمی‌آورند شاید که جانت را [از شدت اندوه] از دست بدهی

- ۱ آیه به سخت‌کوشی و دلسوزی پیامبر (ص) در امر هدایت اشاره می‌کند
- ۲ با همه‌ی دلسوزی‌ها و زحمت‌ها، دشمنی سران قریش با پیامبر بیش‌تر می‌شد و می‌گفتند او ساحر و جادوگر است و دیوانه است
- ۳ پیامبر (ص) با صبر و تحمل به هدایت مردم ادامه می‌داد، که گاه نزدیک بود از شدت غصه و اندوه فراوان از پا درآید

پیام

- ۱ بر مردم واجب است که از دانش حضرت علی (ع) بهره ببرند و مطابق با نظر ایشان عمل کنند، زیرا ایشان راه رسیدن به علم پیامبر (ص) است و بهره‌مندی از علم پیامبر (ص) بر همه واجب است
- ۲ این حدیث بیانگر علم و عصمت امام علی (ع) است و با حدیث ثقلین و آیه‌ی تطهیر و حدیث «عَلَى مَعَ الْقُرْآنِ وَالْقُرْآنُ مَعَ عَلِيٍّ» ارتباط معنای دارد
- حضرت علی (ع) پس از رسول خدا (ص) از همه داناتر است

★ أَنَا مَدِينَةُ الْعِلْمِ: من شهر علم هستم

وَعَلَىٰ بَابُهَا: و علی در آن است

فَمَنْ أَرَادَ الْعِلْمَ: هرکس می‌خواهد به این علم برسد

فَلْيَأْنِهَا مِنْ بَابِهَا: باید از در آن وارد شود

<p>۱ اهداف مهم ← اجرای عدالت ← قاطعیت</p> <p>۱ تبعیض نژادی ← فرق بین عرب و غیرعرب</p> <p>۱ ضایع نشدن حقوق افراد</p> <p>۲ قانون الهی یکسان</p> <p>۲ یکی بودن همه‌ی افراد</p>	<p>۱ تلاش برای برقراری عدالت (H)</p> <p>۲ از بین رفتن</p>	
<p>۱ رفتار محبت‌آمیز ← مردم ایشان را پدر مهربان خود می‌دانستند</p> <p>۲ پیامبر می‌فرمودند: «بدی‌های یکدیگر را پیش من بازگو نکنید زیرا دوست دارم با دلی پاک و خالی از کدورت با شما معاشرت کنم</p> <p>۱ پای خود را در مقابل یارانش دراز نمی‌کرد</p> <p>۲ اظهار مهربانی با مردم</p> <p>۳ پیامبر</p> <p>۱ شعر می‌خواندند</p> <p>۲ از گذشته خود می‌گفتند</p> <p>۳ مردم در حضور پیامبر</p>	<p>۲ محبت و مدارا با مردم (H)</p> <p>۳ پیامبر</p>	<p>سیره یا روش پیامبر اکرم (ص) در رهبری جامعه (H)</p>
<p>۱ سختی‌ها و آزارهای این راه سبب دوری پیامبر از مردم نشد</p> <p>۲ شبانه‌روز تلاش می‌کرد</p> <p>۲ سخت و دشوار - حریص برای هدایت مردم</p>	<p>۳ سخت‌کوشی و دلسوزی در هدایت مردم (H)</p>	
<p>۱ مبارزه با فقر ← جامعه‌ای آباد و دور از محرومیت</p> <p>۱ مردم را به کار و فعالیت تشویق می‌کرد</p> <p>۲ کسانی را که فقط عبادت می‌کردند مذمت می‌کرد</p> <p>۳ به یاران خود فرمودند: «به من ایمان نیاورده است کسی که شب را با شکم سیر بخوابد و همسایه‌اش گرسنه باشد</p>	<p>۲</p> <p>۴ مبارزه با فقر و محرومیت (H)</p>	

اسوه‌های رهبری (H)

پیامبر اکرم (ص) پس از سیزده سال تلاش برای هدایت مردم مکه، با دعوت مردم مدینه، به این شهر هجرت کرد و به فرمان خداوند، حکومت اسلامی را بنا نهاد. این حکومت، به تدریج گسترش یافت و در مدت ده سال سراسر شبه‌جزیره عربستان را فراگرفت. حضرت علی (ع) نیز وقتی حکومت را به دست گرفت، اعلام کرد من براساس دستورات قرآن و سنت رسول خدا (ص) حکومت می‌کنم و بر همین اساس اصلاحات مهمی در جامعه آغاز کرد.

یکی از اهداف مهم حکومت الهی رسول } ۱ از تبعیض خبری نباشد
خدا اجرای عدالت بود و ایشان در این } ۲ همه در برابر قانون الهی
مورد با قاطعیت عمل کرد و کوشید
جامعه‌ای عادلانه بنا کند که در آن: یکسان باشند

برخی نمونه‌های اقدامات ایشان برای برقراری عدالت:

۱ آن حضرت، درآمد بیت‌المال را به تساوی میان مسلمانان تقسیم کرد و فرقی میان عرب و غیرعرب نمی‌گذاشت
۲ در برابر ضایع شدن حقوق افراد جامعه می‌ایستاد
۳ متجاوزان حقوق مردم را در هر موقعیت و مقامی که بود، مجازت می‌کرد
۴ «اقوام و ملل پیشین بدین سبب، دچار سقوط شدند که در اجرای عدالت، تبعیض روا می‌داشتند اگر شخصی قدرتمند و صاحب نفوذ، از ایشان دزدی می‌کرد رهایش می‌کردند و اگر فردی ضعیف دزدی می‌کرد وی را مجازات می‌کردند»

۱ تلاش برای برقراری عدالت و برابری (H)

رفتار رسول خدا (ص) با مردم به قدری محبت‌آمیز که مردم، ایشان را پدر مهربان خود می‌دانستند و در سختی‌ها به ایشان پناه می‌بردند. معمولاً اطرافیان یک رهبر برای اینکه خود را به او نزدیک کنند، عیب دیگران را نزد او بازگو می‌کنند اما رسول خدا (ص) به یاران خود می‌فرمود: «بدی‌های یکدیگر را پیش من بازگو نکنید؛ زیرا دوست دارم با دلی پاک و خالی از کدورت با شما معاشرت کنم.»

برخی نمونه‌های محبت و مدارای ایشان:

۱ هر کس به خانه‌ی آن حضرت می‌رفت، به او احترام می‌گذاشت
۲ هرگز در مقابل یارانش پای خود را دراز نمی‌کرد
۳ اگر درباره‌ی آخرت حرف می‌زدند با آنان همراهی می‌کرد
۴ گاهی در حضور پیامبر (ص) شعر می‌خواندند یا از گذشته‌ی خود می‌گفتند. در همه‌ی این موارد، حضرت، آنان را منع نمی‌کرد، مگر اینکه کار حرامی مانند غیبت کردن از آنان سر می‌زد؛ در این موارد بود که آنان را از ادامه‌ی بحث باز می‌داشت

۲ محبت و مدارا با مردم (H)

۱ خداوند در این باره خطاب به مسلمانان فرمود:

«رنج شما برای او سخت و دشوار است و بر [هدایت] شما حریض (به شدت علاقه‌مند) است.»
۲ با همه‌ی این دلسوزی‌ها و زحمت‌ها، دشمنی سران قریش با ایشان بیش‌تر می‌شد. می‌گفتند او ساحر و جادوگر است، با وجود این‌ها، آن قدر با مهربانی و صبر و تحمل به هدایت مردم ادامه می‌داد که گاه نزدیک بود از شدت غصه و اندوه فراوان از پا درآید.

۳ امام علی (ع) که در بیش‌تر صحنه‌ها در کنار رسول خدا (ص) بود، درباره‌ی تلاش بی‌پایان پیامبر می‌فرمود: «پیامبر یک طبیب سیتار بود، [برخلاف سایر طبیبان] او خود به سراغ مردم می‌رفت، داروها و مرهم‌هایش را خودش آماده می‌کرد و ابزارهای طبابت را با خود می‌برد تا بر هر جا که نیاز داشته باشد مرهم بگذارد

۴ آن حضرت تلاش می‌کرد حتی کسانی را که با ایشان می‌جنگیدند هدایت کند و به سوی حق دعوت نماید

۵ پیامبر (ص) به مسلمانان سفارش می‌کرد: «اگر کافری در جنگ کشته شد او را مُثله نکنید. کودکان، پیران و زنان را نکشید، حیوانات حلال گوشت را نکشید مگر این‌که برای تغذیه به آن احتیاج داشته باشید. هرگز آب مشرکان را زهرآلود نکنید و مزارع و نخلستان‌ها را نسوزانید.»

۳ سخت‌کوشی و دلسوزی در هدایت مردم (H)

سول خدا (ص):

الف) هم با فقر مبارزه می‌کرد و به دنبال بنای جامعه‌ای آباد و دور از محرومیت بود
ب) هم با کوچک شمردن فقیران و بینوایان به مخالفت بر می‌خواست.
از این‌رو:

۱ مردم را به کار و فعالیت تشویق می‌کرد، از بیکاری بدش می‌آمد و کسانی را که فقط عبادت می‌کردند و کار نمی‌کردند، مذمت می‌کرد
۲ ثروت را ملاک برتری نمی‌شمرد. به آسانی با فقیرترین و محروم‌ترین مردم می‌نشست و صمیمانه با آن‌ها گفت‌وگو می‌کرد. آنان نیز رسول خدا (ص) را همدل و همراز خود می‌یافتند

۳ آن حضرت به یاران خود می‌فرمود: «به من ایمان نیاورده است کسی که شب را با شکم سیر بخوابد و همسایه‌اش گرسنه باشد»

۴ مبارزه با فقر و محرومیت (H)

سیره‌ی پیامبر اکرم (ص) در رهبری جامعه (H)

همراه و همپای پیامبر (ص) (H)

امیر مؤمنان، علی (ع)، ده سال قبل از بعثت پیامبر در خانه‌ی کعبه به دنیا آمد. پدرش حضرت ابوطالب به پیشنهاد پیامبر، نام ایشان را «علی» گذاشت. این نام به معنی «والا» و «بلندمرتبه» است. سه یا چهار سال پیش‌تر نداشت که به خانه‌ی پیامبر آمد و چندین سال نزد ایشان زندگی می‌کرد. خودش درباره‌ی این دوران می‌فرماید:

«من همچون بچه‌ی از شیر گرفته شده که به دنبال مادرش می‌رود، از آن بزرگوار پیروی می‌کردم و او هر روز پرچمی از خوی‌های نیکوی خود را برای من می‌افراشت و مرا به پیروی کردن از آن فرمان می‌داد...»

در هر سال، در غار حراء، گوشه‌ای برمی‌گزید ... هنگامی که وحی بر پیامبر (ص) فرود آمد، آوای اندوهگین شیطان را شنیدم. گفتم: «ای پیامبر خدا (ص)، این فریاد اندوهناک چیست؟ پاسخ داد: این شیطان است که از پرستش خود ناامید شده است. بی‌گمان آنچه را من می‌شنوم تو هم می‌شنوی و آنچه را من می‌بینم تو هم می‌بینی، جز اینکه تو پیامبر نیستی، بلکه وزیر هستی و تو هر آینه بر راه خیر می‌باشی»

پیامبر (ص) فرمود: «سوگند به خدایی که جانم در دست اوست، این مرد و شیعیان و پیروان او، رستگارانند و در روز قیامت، اهل نجات‌اند» سپس فرمود: «این مرد اولین ایمان‌آورنده‌ی به خدا، وفادارترین شما در پیمان با خدا، راسخ‌ترین شما در انجام فرمان خدا، صادق‌ترین شما در داوری بین مردم، بهترین شما در رعایت مساوات بین آن‌ها و ارجمندترین شما نزد خداست»
تعریف شیعه: بنابراین، شیعه، مسلمانی است که به فرمان خدا و پیامبر (ص)، امیرالمؤمنین علی (ع) را جانشین پیامبر (ص) می‌داند و از او پیروی می‌کند

تدبر در حدیث (H)

در این دو حدیث بیندیشید و به سؤال‌های زیر پاسخ دهید:

رسول خدا (ص): «عَلَيْهِ مَعَ الْقُرْآنِ وَالْقُرْآنُ مَعَ عَلِيٍّ»

رسول خدا (ص): «عَلَيْهِ مَعَ الْحَقِّ وَالْحَقُّ مَعَ عَلِيٍّ»

۱ میان حدیث اول و حدیث ثقلین چه رابطه‌ای وجود دارد؟

در حدیث ثقلین آمده که عترت و قرآن از یکدیگر جدایی‌ناپذیرند. یکی از مصادیق عترت، حضرت علی (ع) است و این حدیث که می‌فرماید: «علی با قرآن است و قرآن با علی است»، تأکید بر حدیث ثقلین است

۲ حدیث دوم به کدام‌یک از ویژگی‌های حضرت علی (ع) اشاره دارد؟ چرا؟

الف) عدالت ب) عصمت ج) علم

به عدالت حضرت علی (ع) اشاره دارد، زیرا عدالت همواره بر پایه‌ی حق است

آن امام در میدان جنگ شجاع‌ترین؛ در محراب عبادت، عابدترین؛ در مقام قضاوت، دقیق‌ترین؛ در کلاس درس، عالم‌ترین؛ در بلاغت و زیبایی سخن، بلیغ‌ترین؛ در عرصه‌ی حکمرانی، عادل‌ترین است در میان فضیلت‌های مختلف آن بزرگوار، در این درس به دو فضیلت ایشان می‌پردازیم:

امام علی (ع) پس از ۲۵ سال خانه‌نشینی آن‌گاه که با درخواست مردم و اصرار آن‌ها بر قبول خلافت حجت را بر خود تمام دید به صحنه آمد برخی اقدامات ایشان پس از قبول خلافت:

۱] ایشان از همان آغاز با الگو قرار دادن سیره و روش پیامبر (ص) عدالت و

مبارزه با تبعیض و نابرابری را سرلوحه کار خود قرار داد

۲] آن حضرت در همان روزهای آغازین حکومتش به مسجد رفت و این‌گونه برای مردم سخنرانی کرد:

«... ای مردم، گروهی بیش از حق خود از بیت‌المال عمومی برداشته‌اند و جیب خود را انباشته‌اند و ملک و باغ خریده‌اند... اینان در حقیقت ننگ دنیا و عذاب آخرت را خریده‌اند

فردای آن روز، پس از پرداخت هزینه‌های عمومی کشور از بیت‌المال، باقی‌مانده آن را میان مردم به‌طور مساوی تقسیم کرد. محرومان خوشحال شدند؛ اما عده‌ای که دوره‌های قبل دریافت‌های ویژه و کلان داشتند اعتراض کردند

۳] ایشان در سخنانی فرمودند: «سوگند به خدا اگر همه‌ی دنیا را [با تمام وسعتش] به من بدهند تا به اندازه گرفتن پوست جو، از دهان موری خدا را نافرمانی کنم، نخواهم کرد»

۴] امام از همان ابتدا به اصلاح امور اقدام کرد و در همان آغاز فرمانروایانی همچون معاویه که به ناحق به پست و مقام رسیده بودند و به شیوه‌ی پادشاهان و امپراطوران ستمگر حکومت می‌کردند، برکنار کرد

برخی به آن حضرت گفتند معاویه فردی دنیاطلب و قدرتمند است و برکناری او سبب جنگ با شما می‌گردد. فرمود: «به خدا سوگند، حتی برای دو روز معاویه را به کار نخواهم گماشت و من هیچ‌گاه معاویه را کارگزار خود قرار نخواهم داد

ویژگی‌های

امیرالمؤمنین علی (ع) (H)

۱] عدالت بی‌مانند (H)

ایشان در جهان‌شناسی، انسان‌شناسی، دین‌شناسی، حکومت و کشورداری، نظام اجتماعی و اقتصادی، اخلاق و فضیلت و سایر موضوعات موردنیاز هدایت و سعادت انسان، سخن گفته و ما را راهنمایی کرده است

۲] علم بی‌کران (H)

نهج البلاغه حکایتگر دانش بی‌مانند حضرت علی (ع) (H)

کتاب «نهج البلاغه» که بخشی از سخنرانی‌ها، نامه‌ها و پند و اندرزهای ایشان را در خود جای داده، حکایتگر این دانش بی‌مانند است. این ابی‌الحدیدی که از دانشمندان بزرگ اهل سنت است، شرح مفصلی بر نهج‌البلاغه نوشته که امروزه در چندین جلد، چاپ شده است، در مقدمه‌ی کتاب خود می‌گوید: «به حق، سخن علی را از سخن خالق (قرآن) فروتر و از سخن مخلوق (دیگر انسان‌ها) برتر خوانده‌اند...»

دانش حضرت علی (ع) متصل به دانش پیامبر (ص) (H)

امیر المؤمنین (ع) جز نزد پیامبر اکرم (ص) نزد کسی دیگر شاگردی نکرده بود، در حقیقت، دانش ایشان متصل به دانش پیامبر بود و دانش پیامبر نیز از وحی الهی سرچشمه می‌گرفت. پیامبر اکرم (ص) در همین باره فرمود:

أَنَا مَدِينَةُ الْعِلْمِ: من شهر علم هستم

وَعَلِيٌّ بَابُهَا: و علی در آن است

فَمَنْ أَرَادَ الْعِلْمَ: هر کس می‌خواهد به این علم برسد

فَلْيَأْتِهَا مِنْ بَابِهَا: باید از در آن وارد شود

نکات حدیث (H)

این حدیث شریف، در بردارنده‌ی پیام‌های متعددی است. با تفکر در آن، سه پیام آن را به دست آورید:

۱ حضرت علی (ع) پس از رسول خدا (ص) از همه داناتر است

۲ حضرت علی (ع) در علم خود معصوم است، وگرنه رسول خدا (ص) نمی‌فرمود که همه باید به ایشان مراجعه کنند؛ عصمت علمی

«فَمَنْ أَرَادَ الْعِلْمَ فَلْيَأْتِهَا مِنْ بَابِهَا»

۳ بر مردم واجب است که از دانش حضرت علی (ع) بهره ببرند و مطابق نظر ایشان عمل کنند، زیرا ایشان راه رسیدن به علم پیامبر

است «فَلْيَأْتِهَا مِنْ بَابِهَا» و بهره‌مندی از علم پیامبر هم بر همه واجب است

تست‌های درس ششم

۱- کدام آیه پس از بیان عبارات: «این مرد اولین ایمان آورنده به خدا، وفادارترین شما در پیمان با خدا، ...» از زبان پیامبر (ص) در

مورد حضرت علی (ع) بر ایشان (پیامبر) نازل شد؟

۱) «انَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ أُولَئِكَ هُمْ خَيْرُ الْبَرِيَّةِ»

۲) «يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ ...»

۳) «أَتَمَّا وَلِيُّكُمُ اللَّهُ وَرَسُولُهُ وَالَّذِينَ آمَنُوا الَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلَاةَ ...»

۴) «... هذا من شيعته وهذا من عدوه»

۲- اگر بخواهیم برای مفهوم: «حضرت علی (ع) در علم خود معصوم است» سخنی از رسول خدا (ص) ترسیم نماییم، پیام عبارت شریفه‌ی وافی به این مقصود است.

۱) «عَلِيُّ مَعَ الْقُرْآنِ وَالْقُرْآنُ مَعَ عَلِيٍّ»

۲) «أَنَا مَدِينَةُ الْعِلْمِ وَعَلِيٌّ بَابُهَا فَمَنْ أَرَادَ الْعِلْمَ فَلْيَأْتِهَا مِنْ بَابِهَا»

۳) «عَلِيُّ مَعَ الْحَقِّ وَالْحَقُّ مَعَ عَلِيٍّ»

۴) «أَنَا وَعَلِيٌّ الْوَاوُ هَذِهِ الْأُمَّةُ»

۳- حدیث «...» با حدیث از آن جهت قرابت معنایی دارد که هر دوی آن‌ها به موضوع اشاره دارند.

۱) «عَلِيُّ مَعَ الْقُرْآنِ وَالْقُرْآنُ مَعَ عَلِيٍّ» - لزوم وجود علم و معرفت کامل و عصمت از گناه و اشتباه برای جانشین پیامبر (ص)

۲) «عَلِيُّ مَعَ الْقُرْآنِ وَالْقُرْآنُ مَعَ عَلِيٍّ» - لازم و ملزوم یکدیگر بودن قرآن و اهل بیت و جدایی‌ناپذیری این دور رکن

۳) «أَنَا مَدِينَةُ الْعِلْمِ وَعَلِيٌّ بَابُهَا فَمَنْ أَرَادَ ...» - لزوم وجود علم و معرفت کامل و عصمت از گناه و اشتباه برای جانشین پیامبر (ص)

۴) «أَنَا مَدِينَةُ الْعِلْمِ وَعَلِيٌّ بَابُهَا فَمَنْ أَرَادَ ...» - لازم و ملزوم یکدیگر بودن قرآن و اهل بیت و جدایی‌ناپذیری این دور رکن

۴- از کدام آیه‌ی شریفه استنباط می‌شود، رسول خدا (ص)، الگوی رهبری بود؟

۱) «يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّا خَلَقْنَاكُمْ مِنْ ذَكَرٍ وَأُنْثَىٰ وَجَعَلْنَاكُمْ شُعُوبًا وَقَبَائِلَ»

۲) «لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ»

۳) «انَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ أُولَئِكَ هُمْ خَيْرُ الْبَرِيَّةِ»

۴) «يَا أَيُّهَا الرَّسُولُ بَلِّغْ مَا أُنزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ ...»

۵- آیه‌ی شریفه‌ی «لَعَلَّكَ بَاخِعٌ نَفْسِكَ أَلَّا يَكُونُوا مُؤْمِنِينَ» اشاره به کدام بُعد از ابعاد رهبری نبی اکرم (ص) دارد؟

۱) برقراری عدالت و برابری

۲) سخت‌کوشی و دلسوزی در هدایت مردم

۳) محبت و مدارا با مردم

۴) مبارزه با فقر و محرومیت

۶- صبر پیامبر (ص) بر «خاکستر پاشیدن بر سر و روی مبارکش» و «ثروت را ملاک برتری ندانستن» به ترتیب مربوط به کدام بُعد از رهبری ایشان است؟

۱) محبت و مدارا با مردم - اجرای عدالت

۲) سخت‌کوشی و دلسوزی در هدایت مردم - اجرای عدالت

۳) سخت‌کوشی و دلسوزی در هدایت مردم - مبارزه با فقر و محرومیت

۴) محبت و مدارا با مردم - مبارزه با فقر و محرومیت

تست	«۱»	«۲»	«۳»	«۴»	«۵»	«۶»
گزینه	☐ ۱	☐ ۱	☐ ۱	☐ ۱	☐ ۱	☐ ۱
	☐ ۲	☐ ۲	☐ ۲	☐ ۲	☐ ۲	☐ ۲
	☐ ۳	☐ ۳	☐ ۳	☐ ۳	☐ ۳	☐ ۳
	☐ ۴	☐ ۴	☐ ۴	☐ ۴	☐ ۴	☐ ۴

۷- حضرت علی (ع) از پیامبر به عنوان «طیب سیار» نام می برد، سبب این نام گذاری، وجود کدام بُعد رهبری پیامبر اکرم (ص) است؟

- (۱) مبارزه با فقر و همدردی با فقیران
(۲) سخت کوشی و دلسوزی در هدایت مردم
(۳) محبت و مدارا با مردم
(۴) برادری و اخوت اسلامی

۸- بزرگان علم و دانش و پیامبر (ص) چه صفتی را درباره‌ی قضاوت حضرت علی (ع) بیان کردند؟

- (۱) عالم ترین - دقیق ترین
(۲) دقیق ترین - صادق ترین
(۳) عالم ترین - صادق ترین
(۴) دقیق ترین - ارجمندترین

۹- مبنای این رفتار رسول خدا (ص) که «در برابر پایمال شدن حقوق جامعه می ایستاد و کوتاه نمی آمد و شخص مجرم را در هر موقعیت و مکانی مجازات می کرد» در کدام آیه‌ی مبارکه آمده است؟

(۱) «لَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلَنَا بِالْبَيِّنَاتِ وَأَنْزَلْنَا مَعَهُمُ الْكِتَابَ وَالْمِيزَانَ لِيَقُومَ النَّاسُ بِالْقِسْطِ»

(۲) «لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ لِمَن كَانَ يَرْجُوا اللَّهَ وَالْيَوْمَ الْآخِرَ»

(۳) «لَعَلَّكَ بَاخِعٌ نَفْسَكَ أَلَّا يَكُونُوا مُؤْمِنِينَ»

(۴) «رُسُلًا مُّبَشِّرِينَ وَمُنذِرِينَ لِئَلَّا يَكُونَ لِلنَّاسِ عَلَى اللَّهِ حُجَّةٌ»

۱۰- آیه‌ی شریفه‌ی: «انَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ أُولَئِكَ هُم خَيْرُ الْبَرِيَّةِ»، در چه زمانی بر پیامبر اکرم (ص) نازل شد و مصداق «خیر البریه» چه کسانی هستند؟

- (۱) وقتی پیامبر (ص) در کنار خانه‌ی خدا اصحاب را با حقیقت اسلام آشنا می کرد - پیروان حضرت علی (ع)
(۲) وقتی پیامبر (ص) در کنار خانه‌ی خدا اصحاب را با حقیقت اسلام آشنا می کرد - همه‌ی مسلمانان صالح
(۳) وقتی پیامبر (ص) اوصاف حضرت علی (ع) را برای جابر بن عبدالله انصاری می فرمود - پیروان حضرت علی (ع)
(۴) وقتی پیامبر (ص) اوصاف حضرت علی (ع) را برای جابر بن عبدالله انصاری می فرمود - همه‌ی مسلمانان صالح

۱۱- معرفی وفادارترین فرد در عمل به پیمان با خدا و راسخ ترین انسان در انجام فرمان خداوند و صادق ترین شخص در داوری بین مردم توسط رسول گرامی اسلام (ص) با کدام آیه‌ی شریفه هم‌زمان بود؟

(۱) «انما يريد الله ليذهب عنكم الرجس اهل البيت و يطهركم تطهيرا»

(۲) «قُلْ مَا اسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ اِلَّا مَنْ يَشَاءُ اَنْ يَتَّخِذَ اِلَى رِبِهِ سَبِيْلًا»

(۳) «انَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ اُولَئِكَ هُم خَيْرُ الْبَرِيَّةِ»

(۴) «قُلْ مَا سَأَلْتُكُمْ مِنْ اَجْرِ فُهَوَ لَكُمْ اِنْ اَجْرِيَ اِلَّا عَلَى اللَّهِ»

۱۲- رسول گرامی اسلام (ص) در مورد حضرت علی (ع) فرمود: «این مرد اولین ایمان آورنده به خدا، وفادارترین شما در، راسخ ترین شما در، صادق ترین شما در، بهترین شما در رعایت مساوات بین مردم و ارجمندترین شما نزد خداست»

- (۱) پیمان با خدا - انجام فرمان خدا - داوری بین مردم
(۲) انجام فرمان خدا - پیمان با خدا - داوری بین مردم
(۳) پیمان با خدا - داوری بین مردم - انجام فرمان خدا
(۴) انجام فرمان خدا - داوری بین مردم - پیمان با خدا

۱۳- پیامبر گرامی اسلام (ص) در جمع یاران خود نشسته بود، در این حال، حضرت علی (ع) را نشان داد و فرمود: «سوگند به خدایی که جانم در دست قدرت اوست، این مرد و پیروان او رستگارانند و در روز قیامت، اهل نجات‌اند». در همین هنگام آیه‌ی بر پیامبر (ص) نازل شد.

(۱) «انما يريد الله ليذهب عنكم الرجس اهل البيت و يطهركم تطهيرا»

(۲) «يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَأُولِي الْأَمْرِ مِنْكُمْ»

(۳) «إِنَّمَا وَلِيُّكُمُ اللَّهُ وَرَسُولُهُ وَالَّذِينَ آمَنُوا الَّذِينَ يُبَيِّنُونَ لَكُمُ الصَّلَاةَ وَ يُؤْتُونَ الزَّكَاةَ»

(۴) «إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ أُولَئِكَ هُم خَيْرُ الْبَرِيَّةِ»

تست	«۷»	«۸»	«۹»	«۱۰»	«۱۱»	«۱۲»	«۱۳»
گزینه	○ . ۱	○ . ۱	○ . ۱	○ . ۱	○ . ۱	○ . ۱	○ . ۱
	○ . ۲	○ . ۲	○ . ۲	○ . ۲	○ . ۲	○ . ۲	○ . ۲
	○ . ۳	○ . ۳	○ . ۳	○ . ۳	○ . ۳	○ . ۳	○ . ۳
	○ . ۴	○ . ۴	○ . ۴	○ . ۴	○ . ۴	○ . ۴	○ . ۴

۱۴- پیام حدیث ثقلین که پیامبر (ص)، راه ماندگاری در «صراط مستقیم هدایت» را گوشزد فرمود با کدام عبارت زیر، ارتباط معنایی دارد؟

- (۱) «أَنَا مَدِينَةُ الْعِلْمِ وَعَلِيٌّ بَابُهَا»
 (۲) «عَلِيٌّ مَعَ الْحَقِّ وَالْحَقُّ مَعَ عَلِيٍّ»
 (۳) «فَمَنْ أَرَادَ الْعِلْمَ فَلْيَأْتِهَا مِنْ بَابِهَا»
 (۴) «عَلِيٌّ مَعَ الْقُرْآنِ وَالْقُرْآنُ مَعَ عَلِيٍّ»

۱۵- اگر بگوییم: «حضرت علی (ع)، پس از رسول خدا (ص)، از همه داناتر است»، پیام کدام سخن پیامبر را تفهیم جان خود کرده‌ایم؟

- (۱) «عَلِيٌّ مَعَ الْقُرْآنِ وَالْقُرْآنُ مَعَ عَلِيٍّ»
 (۲) «أَنَا وَعَلِيٌّ ابْوَا هَذِهِ الْأُمَّةِ»
 (۳) «عَلِيٌّ مَعَ الْحَقِّ وَالْحَقُّ مَعَ عَلِيٍّ»
 (۴) «أَنَا مَدِينَةُ الْعِلْمِ وَعَلِيٌّ بَابُهَا»

۱۶- درباره‌ی اجرای عدالت از طرف پیامبر اکرم (ص) کدام گزینه صحیح است؟

- (۱) انسان‌ها را با توجه به موقعیت و مقام آن‌ها مجازات می‌کرد
 (۲) در برابر پایمال شدن حق دیگران ملامت داشت
 (۳) در برابر پایمان شدن حق خود کوتاه نمی‌آمد
 (۴) عامل سقوط اقوام و ملل پیشین را تبعیض می‌دانست

تست	«۱۴»	«۱۵»	«۱۶»
گزینه	☐ . ۱	☐ . ۱	☐ . ۱
	☐ . ۲	☐ . ۲	☐ . ۲
	☐ . ۳	☐ . ۳	☐ . ۳
	☐ . ۴	☐ . ۴	☐ . ۴

درس هفتم: وضعیت فرهنگی و سیاسی ائمه (ع)

★ **وَمَا مُحَمَّدٌ إِلَّا رَسُولٌ**: و محمد نیست، مگر رسولی
 تاریخ انبیاء { **قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهِ الرُّسُلُ**: که پیش از او رسولان دیگری بودند

أَفَانِ مَاتُ أَوْ قُتِلَ: پس از او بمیرد، یا کشته شود ← نمونه‌ای از حادثه‌ی مهم اجتماعی

- ۱ خطر ی که امت پیامبر را تهدید می‌کرد
- ۲ نتیجه‌ی بازگشت به جاهلیت
- ۳ خطر انحراف از مسیر الهی و دور شدن از جامعه‌ی توحیدی حتی برای جامعه‌ای که به سمت پیامبر بنا شده است نیز وجود دارد
- ۴ شاکران رسول خدا همان کسانی هستند که ولایت حضرت علی و امامت را پذیرفتند

أَنْقَلَبْتُمْ عَلَيَّ اعقابکم: آیا شما به عقب برخواهید گشت؟

وَمَنْ يَنْقَلِبْ عَلَيَّ عَقْبِيهِ: و هرکس به عقب بازگردد

فَلَنْ يَضُرَّ اللَّهَ شَيْئًا: به خدا هیچ گزند و زبانی نرساند

وَسَيَجْزِي اللَّهُ الشَّاكِرِينَ: و خداوند شاکران را پاداش خواهد داد

خلاصه‌ای از رخداد‌های عصر امامان (ع) (H)

پس از رحلت رسول خدا (ص) حوادثی رخ داد که رهبری امت را از مسیری که پیامبر اسلام (ص) برنامه‌ریزی کرده و بدان فرمان داده بود، خارج کرد و در نتیجه، نظام حکومت اسلامی که بر مبنای «امامت» طراحی شده بود، تحقق نیافت. امام معصوم (ع) با وجود حضور در جامعه، فاقد قدرت و امکانات لازم برای اجرای همه جانبه‌ی مسئولیت‌های خود شدند. فقط در یک دوره‌ی کوتاه چهار سال و نه ماهه، اداره‌ی حکومت به امام علی (ع) رسید و ایشان در همین دوره‌ی کوتاه و با وجود مشکلات و جنگ‌هایی که با عهدشکنان و دشمنان داخلی داشتند، عالی‌ترین نمونه‌ی حکومت را عرضه کرد.

حکومت بنی‌امیه (H)

بنی‌امیه کسانی بودند که سرسختانه با پیامبر اکرم (ص) مبارزه می‌کردند و فقط هنگامی تسلیم شدند که پیامبر اکرم (ص) شهر مکه را فتح کرد و آنان راهی جز تسلیم و اطاعت نداشتند. ابوسفیان که رهبری مشرکان را برعهده داشت، حدود دو سال قبل از رحلت پیامبر به ناچار تسلیم شد و به ظاهر، اعلام مسلمانی کرد. پسر او، معاویه، که جنگ صفین را علیه امیرالمؤمنین به راه انداخت، در سال چهارم هجری با بهره‌گیری از ضعف و سستی یاران امام حسن (ع)، حکومت مسلمانان را به دست گرفت و خلافت رسول خدا (ص) را به سلطنت تبدیل کرد.

معاویه، یزید را، برخلاف تعهدی که به مسلمانان داده بود، جانشین خود قرار داد؛ شخصی که از هیچ کار زشت و ناپسندی ابایی نداشت. احکام خداوند، مانند نماز را به بازی و سخره می‌گرفت، آشکارا شراب می‌خورد، سگ‌بازی و میمون‌بازی می‌کرد. امام علی (ع)، در سخنرانی‌های متعدد، بارها مسلمانان را نسبت به ضعف و سستی‌شان در مبارزه با حکومت بنی‌امیه بیم می‌داد و می‌فرمود:

«سوگند به خداوندی که جانم به دست قدرت اوست، آن مردم [شامیان] بر شما پیروز خواهند شد؛ نه از آن جهت که آنان به حق نزدیک‌ترند، بلکه به این جهت که آنان در راه باطلی که زمامدارشان می‌رود شتابان فرمان او را می‌برند و شما در حق من بی‌اعتنایی و کندی می‌کنید. این مطلب، قلب انسان را به درد می‌آورد که آن‌ها در مسیر باطل خود این‌چنین متحدند، و شما در راه حق این‌گونه متفرق و پراکنده‌اید»

آن حضرت آینده‌ی سرپیچی از دستورات امام و اختلاف و تفرقه میان مسلمانان را که موجب سوار شدن بنی‌امیه بر تخت سلطنت بود؛ می‌دید و آنان را از چنین روزی بیم می‌داد:

«به خدا سوگند، بنی‌امیه چنان به ستمگری و حکومت ادامه دهند که حرامی باقی نماند جز آن که حلال شمارند... تا آن که در حکومتشان دو دسته بگریند؛ دسته‌ای بر دین خود که آن را از دست داده‌اند و دسته‌ای برای دنیای خود که به آن نرسیده‌اند»

حکومت بنی‌عباس (H)

پس از سقوط بنی‌امیه، حکومت به دست بنی‌عباس افتاد. آنان با این که خود را از عموزادگان پیامبر می‌دانستند و به نام اهل بیت، قدرت را از بنی‌امیه گرفته بودند، روش سلطنتی بنی‌امیه را ادامه دادند و در ظلم و ستم به اهل بیت پیامبر (ص) از چیزی فروگذار نکردند، به گونه‌ای که اگر: ^۱ تحول معنوی و فرهنگی ایجاد شده در عصر پیامبر (ص) و ^۲ دو میراث گران‌قدر پیامبر (ص) - قرآن کریم و ائمه اطهار (ع) - نبود، جز نامی از اسلام باقی نمی‌ماند.

مشکلات حفظ حدیث به خاطر منع حدیث:

- ۱ احتمال خطا در نقل احادیث افزایش یافت و امکان کم و زیاد شدن عبارت‌ها یا فراموش شدن اصل حدیث فراهم شد
- ۲ شرایط مناسب برای جاعلان حدیث پیش آمد که براساس غرض‌های شخصی به جعل یا تحریف پرداختند یا به نفع حاکمان ستمگر از نقل برخی احادیث خودداری کردند
- ۳ بسیاری از مردم و محققان از یک منبع مهم هدایت بی‌بهره ماندند و به ناچار، سلیقه‌ی شخصی را در احکام دینی دخالت دادند و گرفتار اشتباهات بزرگ شدند

نکته مهم

البته این اوضاع نابسامان حدیث برای پیروان ائمه پیش نیامد. زیرا آن بزرگواران احادیث پیامبر را حفظ کرده بودند و شیعیان این احادیث را از طریق بزرگواران که خود انسان‌هایی معصوم و به دور از خطا بودند و سخنانشان مانند سخنان رسول خدا (ص) معتبر و موثق بود، به دست آوردند

- ۱ ممنوعیت از نوشتن احادیث پیامبر (ص) (H)

برخی از عالمان وابسته به بنی‌امیه و بنی‌عباس و گروهی از علمانی اهل کتاب (یهودی و مسیحی) مانند کعب‌الاحبار که ظاهراً مسلمان شده بودند، از موقعیت و شرایط برکناری امام معصوم استفاده کردند و به تفسیر و تعلیم آیات قرآن و معارف اسلامی، مطابق با افکار خود و موافق با منافع قدرتمندان پرداختند. برخی از آن‌ها در مساجد می‌نشستند و داستان‌های خرافی درباره‌ی پیامبران نقل می‌کردند. این مطلب به کتاب‌های تاریخی و تفسیری راه یافت و سبب گمراهی بسیاری از مسلمانان شد

- ۲ تحریف در معارف اسلامی (H)

چالش‌های سیاسی، اجتماعی و فرهنگی عصر امامان (ع) (H)

الگو و اسوه در زمان پیامبر (ص) و بعد از آن:

در زمانی که رسول خدا (ص) اسوه‌ی مردم بود، انسان‌های آزاده، با ایمان و شجاعی چون امام علی (ع)، مقداد، عمار، ابوذر و سلمان تربیت شدند، اما هرچه که جامعه از زمان پیامبر (ص) فاصله می‌گرفت، حاکمان وقت تلاش می‌کردند که شخصیت‌های اصیل اسلامی، به‌خصوص اهل بیت پیامبر (ص) را در انزوا قرار دهند و افرادی را که در اندیشه و عمل و اخلاق از معیارهای اسلامی دور بودند، به جایگاه برجسته برسانند و آن‌ها را راهنمای مردم معرفی کنند

- ۳ ارائه‌ی الگوهای نامناسب

پس از گذشت مدتی از رحلت رسول خدا (ص)، جاهلیت با شکلی جدید وارد زندگی اجتماعی مسلمانان شد. شخصیت‌های باتقوا، جهادگر و مورد احترام و اعتماد پیامبر (ص) منزوی شدند و طالبان قدرت و ثروت قرب و منزلت یافتند

این تغییر مسیر، به تدریج جامعه‌ی مؤمن و فداکار عصر پیامبر اکرم (ص) را به جامعه‌ای راحت‌طلب، تسلیم و بی‌توجه به سیره و روش پیامبر اکرم (ص) تبدیل کرد. این تغییر فرهنگ، سبب شد که ائمه اطهار (ع) با مشکلات زیادی روبه‌رو شوند و نتوانند مردمان آن دوره را با خود همراه کنند

- ۴ تبدیل حکومت نبوی به سلطنت (H)

تست‌های درس هفتم

۱- طبق آیات قرآن کریم شاکرین و سپاسگزاران واقعی نعمت رسالت چه کسانی هستند؟

- (۱) کسانی که به پیامبر وفادار باشند
 (۲) کسانی که به پیامبر ایمان بیاورند
 (۳) کسانی که به ائمه ایمان بیاورند
 (۴) کسانی که بعد از ایشان به عقب بازنگردند
- ۲- از دقت در آیهی شریفه‌ی: «وَمَا مُحَمَّدٌ إِلَّا رَسُولٌ قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهِ الرُّسُلُ أَفَإِنْ مَاتَ أَوْ قُتِلَ انْقَلَبْتُمْ عَلَىٰ أَعْقَابِكُمْ وَمَنْ يَنْقَلِبْ عَلَىٰ عَقْبَيْهِ فَلَنْ يَضُرَّ اللَّهَ شَيْئًا وَسَيَجْزِي اللَّهُ الشَّاكِرِينَ» مفهوم می‌گردد که سپاس گزاران واقعی کسانی‌اند که

- (۱) نعمت رسول خدا، پس از رحلت او - ثابت قدم می‌مانند و گرفتار تزلزل در اعتقاد و عمل، نمی‌شوند
 (۲) نعمت رسول خدا، در حیات و زندگی او - ثابت قدم می‌مانند و گرفتار تزلزل در اعتقاد و عمل، نمی‌شوند
 (۳) نعمت رسول خدا، پس از رحلت او - استفاده از نعمت‌ها را وسیله‌ی تسلیم در برابر فرمان خدا قرار می‌دهند
 (۴) نعمت‌های غیرقابل شمارش خداوند - استفاده از نعمت‌ها را وسیله‌ی تسلیم در برابر فرمان خدا قرار می‌دهند
- ۳- از آیهی شریفه‌ی: «وَمَنْ يَنْقَلِبْ عَلَىٰ عَقْبَيْهِ فَلَنْ يَضُرَّ اللَّهَ شَيْئًا وَسَيَجْزِي اللَّهُ الشَّاكِرِينَ» کدام مفهوم مستفاد می‌گردد؟

- (۱) تحمل بازتاب رفتارهای نیک و بد در صحنه‌ی زندگی و علم پس از مرگ
 (۲) مهم‌ترین خطری که پس از رحلت رسول خدا (ص) مسلمانان را تهدید می‌کند به عقب برگشتن است
 (۳) مسلمانان در صورتی می‌توانند به شکوه و سربلندی برسند که از پیامبر اکرم (ص) اطاعت کنند
 (۴) اجر و پاداش کسانی که در جهاد شرکت کردند، و در مشکلات آن صبور بودند
- ۴- اگر از ما بپرسند: «از نظر قرآن کریم، سپاس‌گذاران واقعی نعمت رسالت چه کسانی هستند؟» پاسخ خود را با مفهوم آیه‌ی شریفه‌ی مؤکد می‌کنیم.

- (۱) «مَا كَانَ مُحَمَّدٌ أَبَا أَحَدٍ مِنْ رِجَالِكُمْ وَلَكِنْ رَسُولَ اللَّهِ وَخَاتَمَ النَّبِيِّينَ»
 (۲) «وَمَنْ يَنْقَلِبْ عَلَىٰ عَقْبَيْهِ فَلَنْ يَضُرَّ اللَّهَ شَيْئًا وَسَيَجْزِي اللَّهُ الشَّاكِرِينَ»
 (۳) «وَمَا مُحَمَّدٌ إِلَّا رَسُولٌ قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهِ الرُّسُلُ أَفَإِنْ مَاتَ أَوْ قُتِلَ انْقَلَبْتُمْ عَلَىٰ أَعْقَابِكُمْ»
 (۴) «قُلْ لَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ أَجْرًا إِنَّا الْمَوَدَّةَ فِي الْقُرْبَىٰ وَمَنْ يَقْتَرِفْ حَسَنَةً نَدَدْ لَهُ فِيهَا حَسَنًا»

۵- جمله‌ی «جاهلیت انسان‌ها به زبان خداوند نیست، بلکه موجب خسران خودشان خواهد شد»، برگرفته از کدام آیه از مجموعه‌ی آیات آخرین وحی الهی است؟

- (۱) «رُسُلًا مُبَشِّرِينَ وَمُنذِرِينَ لئَلَّا يَكُونَ لِلنَّاسِ عَلَى اللَّهِ حُجَّةٌ»
 (۲) «انما وليکم الله ورسوله و الذین آمنوا الذین یقیمون الصلاه و یؤتون الزکاه و هم راکعون»
 (۳) «والعصر ﴿ ان الانسان لفی خسر ﴿ الا الذین آمنوا و عملوا الصالحات»
 (۴) «وَمَا مُحَمَّدٌ إِلَّا رَسُولٌ قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهِ الرُّسُلُ أَفَإِنْ مَاتَ أَوْ قُتِلَ انْقَلَبْتُمْ عَلَىٰ أَعْقَابِكُمْ»

تست	«۱»	«۲»	«۳»	«۴»	«۵»
گزینه	☐ ۱	☐ ۱	☐ ۱	☐ ۱	☐ ۱
	☐ ۲	☐ ۲	☐ ۲	☐ ۲	☐ ۲
	☐ ۳	☐ ۳	☐ ۳	☐ ۳	☐ ۳
	☐ ۴	☐ ۴	☐ ۴	☐ ۴	☐ ۴

۶- با تدبر در آیهی شریفه‌ی: «وَمَا مُحَمَّدٌ إِلَّا رَسُولٌ قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهِ الرُّسُلُ أَفَإِنْ مَاتَ أَوْ قُتِلَ انْقَلَبْتُمْ عَلَىٰ أَعْقَابِكُمْ وَمَنْ يَنْقَلِبْ عَلَىٰ عَقْبَيْهِ فَلَنْ يَضُرَّ اللَّهَ شَيْئًا وَسَيَجْزِي اللَّهُ الشَّاكِرِينَ» قرآن کریم به مسلمانان کدام عصر هشدار می‌دهد و این هشدار از دقت در کدام عبارت مفهوم می‌گردد و چرا باید به این هشدار دقت کنیم؟

- ۱) عصر جاهلیت - «انْقَلَبْتُمْ عَلَىٰ أَعْقَابِكُمْ» - سیاست‌گزاران واقعی نعمت وجود رسول الله (ص) از مدعیان پیروی از ایشان متمایز شوند
 - ۲) عصر پیامبر - «انْقَلَبْتُمْ عَلَىٰ أَعْقَابِكُمْ» - خطر انحراف از مسیر الهی و دور شدن از جامعه‌ی توحیدی که پیامبر (ص) بنا کرده وجود داشت
 - ۳) عصر پیامبر - «فَلَنْ يَضُرَّ اللَّهَ شَيْئًا» - خطر انحراف از مسیر الهی و دور شدن از جامعه‌ی توحیدی که پیامبر (ص) بنا کرده وجود داشت
 - ۴) عصر جاهلیت - «فَلَنْ يَضُرَّ اللَّهَ شَيْئًا» - سیاست‌گزاران واقعی نعمت وجود رسول الله (ص) از مدعیان پیروی از ایشان متمایز شوند
- ۷- کدام عبارت شریفه بازگوکننده‌ی هشدار است که بر مبنای آن، خطر انحراف از مسیر الهی و دور شدن از جامعه توحیدی، حتی برای جامعه‌ای که به دست پیامبر (ص) هم بنا شده، وجود دارد؟

- ۱) «فَيَنْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ وَ لَدَارُ الْآخِرَةِ خَيْرٌ لِّلَّذِينَ اتَّقَوْا أَمْ فَلَا تَعْقِلُونَ»
- ۲) «فَإِنْ تَنَازَعْتُمْ فِي شَيْءٍ فَرُدُّوهُ إِلَى اللَّهِ وَالرَّسُولِ إِنْ كُنْتُمْ تُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ»
- ۳) « أَفَإِنْ مَاتَ أَوْ قُتِلَ انْقَلَبْتُمْ عَلَىٰ أَعْقَابِكُمْ وَمَنْ يَنْقَلِبْ عَلَىٰ عَقْبَيْهِ فَلَنْ يَضُرَّ اللَّهَ شَيْئًا »
- ۴) «يُرِيدُونَ أَنْ يُتَحَاكَمُوا إِلَى الطَّاغُوتِ وَقَدْ أُمِرُوا أَنْ يَكْفُرُوا بِهِ وَيُرِيدُ الشَّيْطَانُ»

«۷»	«۶»	تست
☐ . ۱	☐ . ۱	گزینه
☐ . ۲	☐ . ۲	
☐ . ۳	☐ . ۳	
☐ . ۴	☐ . ۴	

پایان درس هفتم

درس هشتم: احیای ارزش‌های راستین

پیش‌بینی سرنوشت جامعه‌ی اسلامی از نگاه امیرالمؤمنین (ع) (H)

آن امام در یکی از سخنرانی‌ها، خطاب به مردم فرمود:

«به زودی پس از من زمانی فراخواهد رسید که در آن چیزی پوشیده‌تر از حق و آشکارتر از باطل و رایج‌تر از دروغ بر خدا و پیامبرش نباشد. نزد مردم آن زمان، کالایی کم‌بهاتر از قرآن نیست، وقتی که بخواهد به‌درستی خوانده شود و کالایی رایج‌تر و فراوان‌تر از آن نیست، آن‌گاه که بخواهند به‌صورت وارونه و به نفع دنیاطلبان معنایش کنند. در آن ایام، در شهرها، چیزی ناشناخته‌تر از معروف و خیر و شناخته‌تر از منکر و گناه نیست»

راه نجات و رستگاری در بیان حضرت علی (ع) (H)

امام پس از اوضاع و احوال پس از خود و آگاه کردن مردم و هشدار به آن‌ها، فرمود:

«در آن شرایط، در صورتی می‌توانید راه رستگاری را تشخیص دهید که ابتدا پشت‌کنندگان به صراط مستقیم را شناسایی کنید و وقتی می‌توانید به عهد خود با قرآن وفادار بمانید که شکنندگان پیمان را تشخیص دهید و آن‌گاه می‌توانید پیرو قرآن باشید که فراموش‌کنندگان قرآن را بشناسید»

آن‌گاه امیر مؤمنان، راه‌حل نهایی را بیان می‌کند و می‌فرماید:

«پس همه‌ی این‌ها را از اهلش طلب کنید. آنان هستند که نظر دادن و حکم کردنشان، نشان‌دهنده‌ی دانش آن‌ها است، و هرگز با دین مخالفت نمی‌کنند و در دین اختلاف ندارند»

در حالی که حاکمان زمان به افراد فاقد صلاحیت میدان می‌دادند تا قرآن را مطابق با اندیشه‌های باطل خود تفسیر کنند، امامان بزرگوار در هر فرصتی که به دست می‌آوردند، معارف این کتاب آسمانی را بیان می‌کردند و رهنمودهای آن را آشکار می‌ساختند. در نتیجه‌ی این اقدام، مشتاقان معارف قرآنی، توانستند از معارف قرآن بهره ببرند

۱ تعلیم و تفسیر قرآن کریم

بعد از رحلت رسول خدا (ص) نوشتن سخنان ایشان ممنوع شد و این ممنوعیت آثار زیانباری برای مسلمانان داشت. البته امیرالمؤمنین (ع) و حضرت فاطمه (س) به این ممنوعیت توجه نکردند و سخنان پیامبر را به فرزندان و یاران خود می‌آموختند و از آنان می‌خواستند که این آموزش‌ها را به نسل‌های بعد از خود منتقل کنند

امام رضا (ع) فرمود، خداوند می‌فرماید:

«لا اله الا الله حصنی فَمَنْ دَخَلَ حَصْنِي اَمِنَ مِنْ عَذَابِي»

کلمه‌ی «لا اله الا الله» قلعه‌ی محکم من است و هر کس به این قلعه‌ی محکم من وارد شود، از عذاب من در امان است»

پس از اندکی درنگ، امام فرمود:

«بِشُرُوطِهَا وَ اَنَا مِنْ شُرُوطِهَا: اما به شرط‌های آن، و من از شرط‌های آن هستم»

مقصود امام (ع) این بود که توحید تنها یک لفظ و شعار نیست، بلکه باید در زندگی اجتماعی ظاهر شود و تجلی توحید در زندگی اجتماعی با ولایت امام که همان ولایت خداست، میسر می‌گردد

شیوه‌ی بیان امام (ع) در نقل این حدیث نشان می‌دهد که چگونه احادیث رسول خدا (ص)، از امامی به امام دیگر منتقل می‌شده است. این حدیث، به جهت توالی اسامی امامان در آن، به حدیث «سلسله الذهب» (یعنی زنجیره‌ی طلایی) مشهور است

۲ اقدام برای حفظ سخنان و سیره‌ی پیامبر (ص)

۱ اقدامات مربوط به مرجعیت دینی (H)

مسئولیت‌های دوگانه مقام امامت (H)

با گسترش سرزمین‌های اسلامی، سؤال‌های مختلفی در زمینه‌های احکام، افکار و نظام کشورداری پدید آمد. ائمه اطهار (ع) با این که با حاکمان زمان خود مخالف بودند با تکیه بر علم الهی خود، به دور از انزوا و گوشه‌گیری و با حضور سازنده و فعال، درباره‌ی همه‌ی این مسائل اظهار نظر می‌کردند و مسلمانان را از معارف خود بهره‌مند می‌ساختند

ثمره‌ی این حضور سازنده فراهم آمدن کتاب‌های بزرگ در حدیث و سیره‌ی ائمه‌ی اطهار (ع) در کنار سیره‌ی پیامبر (ص) و قرآن کریم است

۳ تبیین معارف اسلامی متناسب با نیازهای نو

۱ از آن جهت که رهبری و اداره جامعه از جانب خداوند به آنان سپرده شده بود و لازم بود برای انجام دادن این وظیفه به پا خیزند و در صورت وجود شرایط و امکانات، حاکمان غاصب را برکنار کنند تا با تشکیل حکومتی بر مبنای اسلامی راستین:

۱ قوانین اسلامی را به اجرا درآورند

۲ عدالت را برقرار سازند

۲ از آن جهت که این حاکمان غاصب، قوانین اسلامی را زیر پا می‌گذاشتند و به مردم ستم می‌کردند، امامان نیز وظیفه داشتند که بر اساس اصل امر به معروف و نهی از منکر:

۱ با آنان مقابله کنند

۲ مانع زیر پا گذاشتن قوانین اسلام شوند

۳ از حقوق مردم دفاع نمایند

امامان بزرگوار، از دو جهت با حاکمان زمان خود مبارزه می‌کردند

۲ مجاهده در راستای ولایت ظاهری (H)

امامان اگرچه تفاوت‌های اخلاقی و رفتاری حاکمان را در نظر می‌گرفتند و اگر حاکمی در موردی برطبق دستور اسلامی عمل می‌کرد، آن مورد را تأیید می‌کردند، اما در غصب خلافت و جانشینی رسول خدا (ص) همه را یکسان می‌دیدند

۱ عدم تأیید حاکمان
(H)

آن بزرگواران، همواره خود را به‌عنوان امام و جانشین بر حق پیامبر اکرم (ص) معرفی می‌کردند، به‌گونه‌ای که مردم بدانند تنها آن‌ها جانشین رسول خدا و امامان بر حق جامعه‌اند

۲ معرفی خویش
به‌عنوان امام بر حق
(H)

اصول کلی امامان در مبارزه با حاکمان
(H)

امامان، شیوه‌ی مبارزه با حاکمان را متناسب با شرایط زمان برمی‌گزیدند؛ به‌گونه‌ای که:

- ۱ هم تفکر اسلام راستین باقی بماند
- ۲ هم به‌تدریج بنای ظلم و جور بنی‌امیه و بنی‌عباس سست شود
- ۳ در عین حال، روش زندگی امامان، به نسل‌های آینده معرفی گردد

۳ انتخاب شیوه‌های
درست مبارزه
(H)

مقصد ائمه (ع) یکی است اما مسیر یک‌دست نیست (H)

رفتار ائمه‌ی اطهار (ع) در طول ۲۵۰ سال بعد از رحلت پیامبر (ص) تا امامت امام عصر (عج) و غیبت ایشان، چنان مکمل یکدیگر است که گویی یک شخص می‌خواهد برای رسیدن به یک مقصد مسیری را بپیماید، ولی مسیر یک‌دست نیست، گاهی همواره است و گاهی ناهموار، گاهی لغزنده و خطرناک است و گاهی دشوار!

تقیه، شیوه‌ای از مبارزه (H)

ائمه اطهار (ع) می‌کوشیدند آن بخش از اقدامات و مبارزات خود را که دشمن به آن حساسیت دارد، در قالب «تقیه» پیش ببرند، یعنی اقدامات خود را مخفی نگه دارند، به‌گونه‌ای که در عین ضربه زدن به دشمن، کم‌تر ضربه بخورند

۱ پس از این‌که از حق مسلم خود در رهبری جامعه اسلامی محروم ماند، برای حفظ نظام نوپای اسلامی سکوت پیشه کرد ۲ در عین حال، گوشه‌گیری هم در پیش نگرفت؛ او هر جا کاری خلاف موازین اسلام می‌دید، انتقاد می‌کرد و هر جا که از آن حضرت کمک می‌خواستند، آنان را یاری می‌نمود ۳ در عین حال، گوشه‌گیری هم در پیش نگرفت؛ او هر جا که کاری خلاف موازین اسلام می‌دید، انتقاد می‌کرد و هر جا که از آن حضرت کمک می‌خواستند، آنان را یاری می‌نمود	<p>۱ امام علی (ع)
(H)</p>
۱ ایشان نیز مانند پدر بزرگوارشان دستور جهاد علیه معاویه را صادر کرد، معاویه با صرف هزینه‌های زیاد، توانست بیش‌تر فرماندهان سپاه امام را از نبرد با خود منصرف کند و با حيله‌ها و نیرنگ‌های گوناگون، بسیاری از مردم را با خود همراه سازد ۲ امام با سنجیدن شرایط، سرانجام صلاح را بر آن دید که برخلاف میل خود، از جنگ دست بردارد و با معاویه قرارداد صلح امضاء کند	<p>۲ امام حسن (ع)
(H)</p>
۱ در زمان معاویه همان روش برادر بزرگوارش را پیش گرفت و تا معاویه زنده بود (به مدت ده سال) علیه اوف جهاد نکرد ولی با انتقادهای شدید از معاویه مردم را آگاه کرد ۲ وقتی یزید به حکومت رسید، امام روش خود را تغییر داد و متناسب با شرایط جدید، تصمیم گرفت زیر بار بیعت یزید نرود و علیه وی قیام کند	<p>۳ امام حسین (ع)
(H)</p>
۱ امام سجاد (ع) در کنار گسترش معارف از طریق دعا، به تجدید حیات نهضت شیعیان پرداخت ۲ انسان‌هایی فداکار، معتقد و دارای بینش عمیق تربیت کرد و بار دیگر با علاقه‌مندان اهل بیت ارتباط برقرار نمود ۳ به سبب همین اقدامات بار دیگر تشیع به‌عنوان یک جریان بزرگ فکری و سیاسی در جامعه حضور فعال پیدا کرد	<p>۴ امام سجاد (ع)
(H)</p>
۱ در اثر فعالیت‌های امام سجاد (ع) و قوت گرفتن مجدد شیعیان و ضعف تدریجی بنی‌امیه زمان معرفی اسلامی اصیل در دوران امام باقر (ع) فرا رسید. و ایشان یک نهضت علمی و فرهنگی بزرگ را آغاز کرد ۲ اولین اقدام امام، تربیت شاگردان و دانشمندانی بود که بتوانند اعتقادات اهل بیت (ع) را در میان مردم گسترش دهند. این اقدام به منزله‌ی پایه‌گذاری یک مدرسه‌ی علمی بزرگ در مدینه بود ۳ در عین حال، امام پیوسته شایستگی حاکمان غاصب و جبار بنی‌امیه را زیر سؤال می‌برد و نظر اسلام را درباره‌ی امامت و خلافت بیان می‌کرد	<p>۵ امام باقر (ع)
(H)</p>
۱ امام صادق (ع) مبارزه‌ی خود را علنی‌تر کرد ۲ ایشان حتی قیام زید بن علی، عموی خود را تأیید نمود البته بر اثر اشتباهات مسلمانان و روی آوردن آن‌ها به بنی‌عباس، و پیروز شدن بنی‌عباس بر بنی‌امیه، دوران اختناق و سخت‌گیری نسبت به علویان دوباره آغاز شد ۳ امام صادق (ع) در تمام دوران امامت خود، آن جهاد علمی را که امام باقر (ع) پایه‌گذاری کرده بود، ادامه داد و هزاران شاگرد را در رشته‌های مختلف معارف اسلام تربیت کرد	<p>۶ امام صادق (ع)
(H)</p>
۱ دوره‌ی امام کاظم (ع) دوره‌ی اختناق شدید بود، اما ایشان دست از مبارزه برنداشت و آن را به‌صورت آشکار و مخفی، ادامه داد و به تربیت شیعیان پرداخت ۲ آن امام، سال‌های طولانی را نیز در زندان‌ها به‌سر برد تا این‌که به وسیله‌ی هارون در زندان به شهادت رسید	<p>۷ امام کاظم (ع)
(H)</p>
۱ بعد از شهادت امام کاظم (ع)، امام رضا (ع) امامت و رهبری شیعیان برعهده داشت ۲ ده سال از امامت ایشان در دوره‌ی هارون عباسی بود که دوران بسیار سختی محسوب می‌شد ۳ با روی کار آمدن مأمون، زمینه‌ی فعالیت شیعیان بیش‌تر شد و بر تعداد علاقه‌مندان به امام افزوده شد. به‌طوری‌که مأمون برای جلب امام و علویان به خود، به اجبار و زور امام را ولیعهد و جانشین خود معرفی کرد؛ اما بعدها به‌خاطر ناکامی در نقشه‌های خود، امام را به شهادت رساند	<p>۸ امام رضا (ع)
(H)</p>
۱ با شهادت امام رضا (ع)، مرحله‌ی بسیار سختی برای شیعیان و علویان پدید آمد، به‌طوری‌که حتی ارتباط معمولی و رفت و آمد به خانه‌ی امام جواد (ع) نیز مشکل شد ۲ امام هادی (ع) را به اجبار به سامرا که مرکز خلافت بود، آوردند و در محلی که یک پادگان نظامی بود، منزل دادند و بالاخره در همین محل به شهادت رساندند ۳ امام حسن عسگری (ع) نیز در همین محل و به همین ترتیب به شهادت رسید	<p>۹ امام جواد (ع)،
امام هادی (ع)
و امام حسن
عسگری (ع)
(H)</p>

مروری کوتاه
بر مبارزه
امامان (ع)
(H)

«زیارت جامعه‌ی کبیره» یکی از منابع معرفتی شیعه است که توسط امام هادی (ع) بیان شده و یاران آن امام برای ما شیعیان نقل کرده‌اند. این زیارت که مانند یک درس امام‌شناسی است، سبب شناخت بهتر امامت و ویژگی‌های ائمه‌ی اطهار (ع) بوده است در این دوره بود که فعالیت وکلا و نمایندگان امام اوج گرفت. اینان افرادی بودند که از سوی امامان به‌عنوان وکیل و نماینده در شهرهایی که شیعیان حضور داشتند، منصوب می‌شدند. کار این وکلا، ارتباط پیوسته با شیعیان و تعیین وظایف آنان بود. آنان مخفیانه خدمت امام می‌رسیدند و پیام امام را به مردم می‌رساندند. تشکیل این نظام ارتباطی، مانع از هم‌پاشیدگی شیعیان در این دوره گردید ارتباط از طریق وکیل، زمینه را برای غیبت امام عصر (عج) نیز آماده می‌کرد

اکنون، ما پیرو شیعه؛ انسان‌هایی هستیم که جان و همه‌ی زندگی خود را برای نجات و رستگاری انسان‌ها، فدا کردند و به پیشگاه الهی رفتند. البته، آنان هم‌اکنون ناظر بر ما هستند. شایسته است به‌گونه‌ای زندگی کنیم که سبب بدبینی دیگران نسبت به شیعیان نشویم و بدانیم که شیعه بودن تنها به اسم نیست؛ بلکه اسم باید با عمل همراه باشد تا پیرو حقیقی پدید آید

امام صادق (ع) خطاب به شیعیان فرمودند:

«مایه‌ی زینت و زیبایی ما باشید، نه مایه‌ی زشتی و عیب»

تست‌های درس هشتم

- ۱- مقصود امام رضا (ع) از انتخاب نحوه‌ی بیان خاص حدیث «سلسله الذهب» چه بود؟
 (۱) پس از اعتقاد به توحید در خالقیت، نوبت به سایر اقسام آن یعنی توحید در ربوبیت خواهد رسید
 (۲) اگر احادیث به شکل خاص مطرح شوند قابلیت ماندگاری در ذهن مردم را دارند
 (۳) توحید تنها یک لفظ و شعار نیست، بلکه باید در زندگی اجتماعی ظاهر شود
 (۴) زندگی اجتماعی انسان‌ها، پس از تعاون و همکاری امکان‌پذیر خواهد بود
- ۲- برای تحقق شرط حدیث: «کلمه لا اله الا الله حصنی فمن دخل حصنی امن من عذابی...»، باید به پیام کدام آیه، عمل نمود و چرا این

حدیث به «سلسله الذهب» مشهور شده است؟

- (۱) «يا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ...» - توالی اسامی امامان
 (۲) «يا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ...» - اهمیت ولایت امامان
 (۳) «انما يريد الله ليذهب عنكم الرجس اهل البيت...» - توالی اسامی امامان
 (۴) «انما يريد الله ليذهب عنكم الرجس اهل البيت...» - اهمیت ولایت امامان

۳- از احادیث «بنی اسلام علی خمس...» و «کلمه لا اله الا الله حصنی فمن دخل حصنی...»، به ترتیب به کدام موضوعات پی می‌بریم؟

- (۱) جایگاه ویژه‌ی ولایت - تجلی توحید در زندگی اجتماعی با ولایت امام معصوم (ع) که همان ولایت خداست، میسر است
 (۲) اجرای تمام احکام دین - تجلی توحید در زندگی اجتماعی با ولایت امام معصوم (ع) که همان ولایت خداست، میسر است
 (۳) جایگاه ویژه‌ی ولایت - توحید تنها یک لفظ و شعار نیست بلکه باید در همه‌ی ابعاد زندگی فردی نقش داشته باشد
 (۴) اجرای تمام احکام دین - توحید تنها یک لفظ و شعار نیست بلکه باید در همه‌ی ابعاد زندگی فردی نقش داشته باشد

۴- حدیث شریف «سلسله الذهب» بیانگر کدام مسئولیت‌های مقام امامت است؟

- (۱) در راستای مرجعیت دینی، معرفی خویش به‌عنوان امام بر حق
 (۲) در راستای ولایت ظاهری، معرفی خویش به‌عنوان امام بر حق
 (۳) در راستای مرجعیت دینی، تبیین معارف اسلامی با نیازهای اجتماعی
 (۴) در راستای ولایت ظاهری، تبیین معارف اسلامی با نیازهای اجتماعی

۵- امام علی (ع) سرنوشت جامعه‌ی اسلامی را این‌چنین پیش‌بینی کرده بودند: «به زودی پس از من زمانی فرا خواهد رسید که در آن زمان چیزی پوشیده‌تر از و آشکارتر از و رایج‌تر از نباشد»

- (۱) حق - باطل - دروغ به خدا و پیامبرش
 (۲) حق - باطل - منکر و گناه
 (۳) قرآن - معروف و خیر - دروغ به خدا و پیامبرش
 (۴) قرآن - معروف و خیر - منکر و گناه

۶- عبارات «علنی‌تر کردن مبارزه‌ی خود علیه حاکمان زمان»، «تجدید حیات نهضت شیعیان بعد از شهادت امام حسین (ع) و سرکوبی شیعیان» و «معرفی خویش و پدران خود به‌عنوان امام بر حق در روز عرفه در مراسم حج»، به ترتیب مربوط به اقدامات کدام‌یک از ائمه (ع) بود؟

- (۱) امام سجاد (ع) - امام باقر (ع) - امام رضا (ع)
 (۲) امام سجاد (ع) - امام صادق (ع) - امام باقر (ع)
 (۳) امام صادق (ع) - امام سجاد (ع) - امام صادق (ع)
 (۴) امام صادق (ع) - امام سجاد (ع) - امام کاظم (ع)

تست	«۱»	«۲»	«۳»	«۴»	«۵»	«۶»
گزینه	☐ ۱	☐ ۱	☐ ۱	☐ ۱	☐ ۱	☐ ۱
	☐ ۲	☐ ۲	☐ ۲	☐ ۲	☐ ۲	☐ ۲
	☐ ۳	☐ ۳	☐ ۳	☐ ۳	☐ ۳	☐ ۳
	☐ ۴	☐ ۴	☐ ۴	☐ ۴	☐ ۴	☐ ۴

۷- از دقت در این سخن امام رضا (ع) در جمع نیشابوریان که فرمود: «کلمه لا اله الا الله حسی فمن دخل حسی امن من عذابی»، مرتبط با می‌باشد، پی می‌بریم.

- ۱) تجلی توحید در زندگی اجتماعی با ولایت امام که همان ولایت خداوند - مجاهده در راستای ولایت ظاهری
- ۲) تجلی توحید در زندگی اجتماعی با ولایت امام که همان ولایت خداوند - اقدامات مربوط به مرجعیت دینی
- ۳) توجه و دقت نظر به اصل بنیادین اعتقادی مسلمین که توحید - مجاهده در راستای ولایت ظاهری
- ۴) توجه و دقت نظر به اصل بنیادین اعتقادی مسلمین که توحید - اقدامات مربوط به مرجعیت دینی

۸- از حدیث مشهور «سلسله الذهب»، «کلمه لا اله الا الله حسی فمن دخل حسی...»، موضوع مفهوم می‌گردد و بیانگر است.

- ۱) کلمه‌ی «لا اله الا الله» قلعه‌ی محکمی است و شرط ورود به آن معرفت خداوند است - تبیین معارف اسلامی متناسب با نیازهای زمان
- ۲) کلمه‌ی «لا اله الا الله» قلعه‌ی محکمی است و شرط ورود به آن معرفت خداوند است - اقدام برای حفظ سخنان و سیره‌ی پیامبر (ص)
- ۳) تجلی توحید در زندگی اجتماعی با ولایت امام که همان ولایت خداست، میسر است - تبیین معارف اسلامی متناسب با نیازهای زمان
- ۴) تجلی توحید در زندگی اجتماعی با ولایت امام که همان ولایت خداست، میسر است - اقدام برای حفظ سخنان و سیره‌ی پیامبر (ص)

۹- از این که امامان با مخفی نگه داشتن ارتباط میان خودشان با یارانشان نمی‌گذاشتند این یاران قابل اعتماد شناسایی شوند و کاربرد «تقیه» به ترتیب مبین و در راستای تحقق ولایت بوده است.

- ۱) انتخاب شیوه‌های درست مبارزه - انتخاب شیوه‌های درست مبارزه - ظاهری
- ۲) انتخاب شیوه‌های درست مبارزه - معرفی خود به عنوان امام بر حق - ظاهری
- ۳) معرفی خود به عنوان امام بر حق - انتخاب شیوه‌های درست مبارزه - معنوی
- ۴) معرفی خود به عنوان امام بر حق - معرفی خود به عنوان امام بر حق - معنوی

۱۰- «آشکار کردن رهنمودهای قرآنی» و «انتقال آداب زندگی پیامبر (ص) به فرزندان» و «بهره‌مند ساختن مسلمانان از معارف الهی»، به ترتیب، از ثمرات حضور امامان معصوم (ع) در جهت تحقق کدام مورد بوده است؟

- ۱) تعلیم و تفسیر قرآن - اقدام برای حفظ سخنان و سیره‌ی پیامبر (ص) - تبیین معارف اسلامی متناسب با نیازهای نو
- ۲) اقدام برای حفظ سخنان و سیره‌ی پیامبر (ص) - تعلیم و تفسیر قرآن - تبیین معارف اسلامی متناسب با نیازهای نو
- ۳) تبیین معارف اسلامی متناسب با نیازهای نو - تعلیم و تفسیر قرآن - اقدام برای حفظ سخنان و سیره‌ی پیامبر (ص)
- ۴) تعلیم و تفسیر قرآن - تبیین معارف اسلامی متناسب با نیازهای نو - اقدام برای حفظ سخنان و سیره‌ی پیامبر (ص)

۱۱- «تقیه» به معنای است که این شیوه‌ی مبارزه توسط امام برای صورت می‌گرفت

- ۱) مخفی نگه داشتن اقدامات از دشمن - امام سجاد (ع) - ترویج معارف اسلامی از طریق دعا
- ۲) مخفی نگه داشتن اقدامات از دشمن - امام کاظم (ع) - تربیت شیعیان
- ۳) تلاش برای ضربه زدن بیش تر و ضربه خوردن کم تر - امام کاظم (ع) - ترویج معارف اسلامی از طریق دعا
- ۴) تلاش برای ضربه زدن بیش تر و ضربه خوردن کم تر - امام سجاد (ع) - تربیت شیعیان

تست	«۷»	«۸»	«۹»	«۱۰»	«۱۱»
گزینه	☐ . ۱	☐ . ۱	☐ . ۱	☐ . ۱	☐ . ۱
	☐ . ۲	☐ . ۲	☐ . ۲	☐ . ۲	☐ . ۲
	☐ . ۳	☐ . ۳	☐ . ۳	☐ . ۳	☐ . ۳
	☐ . ۴	☐ . ۴	☐ . ۴	☐ . ۴	☐ . ۴

درس نهم: عمر غیبت

آیات و احادیث درس بسیار مهم است (H)

★ ذَلِكِ بَأْنِ اللَّهِ: این بدان سبب است که خداوند

لَمْ يَكُ مُغَيِّرًا نِعْمَةً: تغییر نمی‌دهد نعمتی را که

أَنْعَمَهَا عَلَيَّ قَوْمٌ: بر قومی ارزانی داشته

حَتَّى يُغَيِّرُوا: مگر آن که تغییر دهند

مَا بِأَنْفُسِهِمْ: وضع خویش را

علت غیبت خود مردم هستند (عدم آگاهی و پذیرش روح جمعی جامعه)

وَإِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ عَلِيمٌ: و به‌درستی که خدا شنوای داناست

نکات

۱) تقدم نعمت‌بخشی خداوند بر رفتار ما

۲) تغییر نعمت توسط خدا تابع تغییر وضع مردم است

۳) زمینه‌ساز هلاکت یا عزت و سربلندی یک جامعه، اعمال و کردار همان جامعه است { قدرت اختیار

۴) انسان‌ها در سرنوشت جامعه‌ی خود مؤثرند

۵) بیانگر تأثیر نیکی یا بدی در سرنوشت است { ۱) ارتباط با آیه‌ی «قُری»

۶) بیانگر تأثیر اعمال در زندگی انسان‌هاست { ۲) ارتباط با حدیث امام باقر (ذنوب + اکثر)

۷) آیه علت غیبت امام زمان (عج) را خود مردم می‌داند و ائمه پس از بیان حدیث به قرائت آیه می‌پرداختند (قرائت آیه مؤخر به بیان حدیث)

۸) از دقت در آیه‌ی شریفه مفهوم می‌گردد که تغییر نعمت‌های الهی تابع تغییر اکثریت یا تحول درونی همه یا بیش‌تر افراد جامعه

است و تابع تغییر نفسانیات انسان نیست

۹) تغییر و تحول در امور مربوط به جامعه قوانین و سنت‌های خاص خود را دارد که باید بدان‌ها توجه کرد

۱۰) روح جمعی جامعه (خواست اکثریت جامعه) و پذیرش درونی، عامل تغییر و تحول است

۱۱) سنت خدا بر تغییر وضع موجود جوامع تابع تغییر درونی آن جوامع است

۱۲) احادیثی که به علت غیبت اشاره دارد:

۱) امام علی (ع): «زمین از حجت خدا (امام) خالی نمی‌ماند، اما خدا به علت ستمگری انسان‌ها و زیاده‌وری‌شان در گناه آنان را

از وجود حجت در میان‌شان بی‌بهره می‌سازد

۲) امام باقر (ع): «قضای حتمی خداوند است که اگر به بنده‌ی خود نعمتی دهد، آن نعمت را از او نمی‌گیرد مگر آن که گناهی

انجام دهد که شایستگی داشتن نعمت را از دست دهد و این مطالب مطابق سخن خداوند است

نکته: هر تغییری علت غیبت است

★ وَعَدَّ اللَّهُ الَّذِينَ ءَامَنُوا مِنْكُمْ: خداوند وعده داده به کسانی که از شما ایمان دارند
 وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ: و عمل صالح انجام می‌دهند
 وعده‌های خداوند به مؤمنانی که عمل صالح انجام می‌دهند

لَيْسَتْخَلْفَهُمْ فِي الْأَرْضِ: که آنان را جانشین در زمین قرار داد
 كَمَا اسْتَخْلَفَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ: همان‌طور که قبلاً از آنان کسانی را جانشین قرار داد
 اولین وعده جانشینی و خلیفه شدن است

وَ لِيُمْكِنَنَّ لَهُمْ دِينُهُمْ: و برای آنان دینشان را مستقر سازد
 الَّذِي ارْتَضَى لَهُمْ: که برای آن‌ها پسندیده است
 دومین وعده استقرار دین و مستقر شدن اندیشه‌ی الهی است

وَ لِيُبَدِّلَنَّهُمْ مِنْ بَعْدِ خَوْفِهِمْ أَمْنًا: و بیمشان را به ایمنی مبدل گرداند
 سومین وعده تبدیل ترس به آرامش است

يَعْبُدُونَنِي: به گونه‌ای که مرا بپرستید
 لَا يُشْرِكُ بِي شَيْئًا: و چیزی را شریک من نگیرید
 فلسفه‌ی قیام مهدی و تحقق وعده‌های الهی اقامه‌ی توحید عملی در همه‌ی ابعاد است

نکات

- ۱] براساس آیه‌ی شریفه، کسانی که ایمان دارند و عمل صالح انجام می‌دهند، وارث و حاکم زمین می‌شوند، و دین حق در جهان استقرار می‌یابد، مؤمنان و صالحان به آرامش می‌رسند و مردم فقط خدا را می‌پرستند
 - ۲] وعده‌ی خداوند به مؤمنان صالح در مورد جانشینی آن‌ها در زمین، استقرار دین الهی تبدیل ترس به ایمن است که به تحقق توحید عبادی منتج می‌شود
 - ۳] عامل تحقق وعده‌های داده شده به مؤمنانی که عمل صالح انجام می‌دهند، ظهور موعود و منجی آسمانی است
 - ۴] استقرار دین (اندیشه‌ی) مؤمنان صالح در پایان تاریخ پسندیده شده برایشان توسط خداوند است
- نکته**
- ۱] تمام وعده‌های خداوند به آینده‌ی تاریخ اشاره می‌کند
 - ۲] آینده‌ی تاریخ روشن، و از آن گروه حق است

★ وَ تُرِيدُ أَنْ نَمُنَّ: و می خواهیم منت نهم

عَلَى الَّذِينَ اسْتَضَعَفُوا فِي الْأَرْضِ: بر کسانی که ناتوان شمرده شده‌اند در زمین

وَ نَجْعَلَهُمْ أُمَّةً: و آنان را پیشوایان

وَ نَجْعَلَهُمْ وَارْثِينَ: و وارثان زمین قرار دهم

- پیام
- ۱ پیشوایان و وارثان قدرت‌ها در آینده‌ی تاریخ مستضعفین هستند
 - ۲ عامل تحقق منت خداوند بر مستضعفین ظهور موعود و منجی آسمان است
 - ۳ اراده و قضای حتمی خداوند مبنی بر امامت و وراثت زمین برای مستضعفان در آینده‌ی تاریخ می‌باشد

وَ لَقَدْ كَتَبْنَا فِي الزَّبُورِ: همانا نوشتیم در زبور (زبور نام کتاب حضرت داوود)
 مِنْ بَعْدِ الذِّكْرِ: پس از ذکر (ذکر نام کتاب حضرت موسی است)
 وحدت پیامبران تشریحی و تبلیغی

أَنَّ الْأَرْضَ يَرِثُهَا: که زمین را به ارث می‌برند
 عِبَادِي الصَّالِحِينَ: بندگان شایسته‌ی من
 پیشگویی قرآن در مورد آینده‌ی تاریخ

- پیام
- ۱ در زبور بعد از کتاب ذکر وعده‌ی به ارث رسیدن زمین به انسان‌های صالح داده شده است
 - ۲ عامل تحقق به ارث رسیدن زمین به بندگان شایسته، ظهور موعود و منجی آسمانی است

امام زمان (عج) (H)

دوره‌ی امامت امام زمان (عج) با غیبت کوتاهی شروع شد که ۶۹ سال به طول انجامید. پس از آن غیبت ایشان تاکنون ادامه دارد حضرت مهدی (عج) دوازدهمین امام ما، در سپیده‌دم جمعه، نیمه‌ی شعبان سال ۲۵۵ هـ. ق در «سامرا» متولد شد و تا سال ۲۶۰ هـ. ق در کنار پدر زندگی می‌کرد

امام عسگری (ع) در این مدت، ایشان را از گزند حاکمان عباسی که تصمیم بر قتل وی داشتند، حفظ نمود و با آن که در محاصره‌ی نیروها و جاسوسان حاکمان بود، ایشان را بعضی از یاران نزدیک و مورد اعتماد خود نشان می‌داد و به‌عنوان امام بعد از خود معرفی می‌کرد درست است که حاکمان بنی‌امیه و بنی‌عباس، ظالمانه و غاصبانه حکومت را به‌دست گرفته بودند و عاملان اصلی به شهادت رساندن امامان بودند، اما بیش‌تر مردم تسلیم این حاکمان شده بودند و با آنان مبارزه نمی‌کردند و وظیفه‌ی امر به معروف و نهی از منکر را انجام نمی‌دادند

خداوند آخرین ذخیره و حجت خود را از نظرها پنهان کرد تا امامت در شکلی جدید و از پس پرده‌ی غیبت ادامه یابد و تا فراهم آمدن شرایط برای تشکیل حکومت جهانی از نظرها پنهان باشد این غیبت آن قدر ادامه می‌یابد که نه‌تنها مسلمانان، بلکه جامعه‌ی انسانی شایستگی درک ظهور و بهره‌مندی کامل از وجود آخرین حجت الهی را پیدا کند

امام علی (ع) می‌فرماید: «زمین از حجت خدا (امام) خالی نمی‌ماند، اما خداوند، به علت ستمگری انسان‌ها و زیاده‌روی‌شان در گناه، آنان را از وجود حجت در میان‌شان بی‌بهره می‌سازد»

پیام: حدیث بیانگر علت غیبت حضرت مهدی (عج) است

برای درک درست رهبری امام در عص غیبت، ابتدا باید توجه کنیم که امام را «غایب» نامیده‌اند؛ زیرا ایشان از نظرها «غایب» است، نه این که در جامعه حضور ندارد. به عبارت دیگر، این انسان‌ها هستند که امام را نمی‌بینند، نه این که ایشان در بین مردم نیست و از وضع مردم بی‌خبر است

علت کاهش بهره‌مندی از امام در عصر غیبت (H)

در این دوره، نه امکان حکومت و ولایت ظاهری آن امام هست و نه امکان تشکیل جلسات درس و تعلیم معارف و احکام دین، لذا این بهره‌مندی، منحصر به «ولایت معنوی» می‌شود که نیازمند به ظاهر بودن بین مردم نیست

ولایت معنوی امام عصر (عج) (H)

ایشان به اذن خداوند از احوال انسان‌ها آگاه است، افراد مستعد و به‌ویژه شیعیان و محبان خویش را از کمک‌ها و امدادهای معنوی برخوردار می‌سازد. امام عصر (ع) در نامه‌ای به شیخ مفید، از علمای بزرگ اسلام، می‌فرماید: «ما از اخبار و احوال شما آگاهیم و هیچ چیز از اوضاع شما بر ما پوشیده و مخفی نیست»

نمونه‌هایی از ولایت معنوی امام عصر (عج) (H)

هدایت باطنی افراد، حل بعضی از مشکلات علمی علما، خبر دادن از پاره‌ای رویدادها، دستگیری از درماندگان و دعا برای مؤمنان، نمونه‌هایی از یاری‌رسانی‌های آن حضرت است. چه بسیارند افرادی که از یاری آن امام برخوردار می‌شوند، بدون آنکه ایشان را بشناسند بنابراین، دوره‌ی غیبت، به معنای عدم امامت امام عصر (ع) نیست، بلکه رهبری حقیقی مسلمانان هم‌اکنون نیز به‌عهده‌ی ایشان است؛ اما این رهبری را انسان‌های عادی حس نمی‌کنند

آنان اعلام می‌کنند که گرچه مستکبران نمی‌خواهند، اما روزی جامعه‌ی بشری آماده‌ی پذیرش حق خواهد شد و یک رهبر و ولی تعیین شده از جانب خداوند ظهور می‌کند و یک حکومت عادلانه در جهان تشکیل می‌دهد

با وجود این، همه: (۱) در اصل الهی بودن پایان تاریخ و (۲) ظهور ولی خدا برای برقراری حکومت جهانی اتفاق نظر دارند

۱ عقیده‌ی اصلی پیامبران در مورد پایان تاریخ

(H)

موعود و منجی در ادیان

(H)

در کتاب‌های حدیثی اهل سنت تأکید شده که امام «مهدی» از نسل پیامبر اکرم (ص) و حضرت فاطمه (س) است، البته آنان معتقدند که امام مهدی (ع) هنوز به دنیا نیامده است

مشخص بودن پدر و مادر امام زمان (عج) این فایده را دارد که: اگر ماجراجویان فریبکاری بخواهند خود را مهدی موعود معرفی کنند به زودی شناخته می‌شوند و مردم هوشیار، فریب آن‌ها را نمی‌خورند

۲ موعود در کتاب‌های اهل سنت

(H)

۱ پیروان آن حضرت، از یک سو، امام خود را حاضر و ناظر بر خود می‌یابند و از سوی دیگر، آنان می‌توانند خواسته‌های خود را با امام خود همانند دوستی صمیمی در میان گذارند و برای به‌دست آوردن رضایت ایشان، تلاش کنند

۲ جامعه به‌صورت‌های گوناگون از هدایت‌های امام و از ولایت معنوی ایشان برخوردار می‌گردد

فواید اعتقاد به زنده بودن امام زمان (عج)

و حضور ایشان در جامعه (H)

پیامبر و امام از پدر و مادر نیز برای مؤمنان مهربان‌ترند و آنان که چنین معرفتی را به‌دست آورده‌اند؛ محبت بیش‌تری به پیامبر و امام دارند
پیامبر اکرم (ص) در سخنانی ضمن معرفی همه‌ی امامان، درباره‌ی امام عصر (عج) می‌فرماید:
«هرکس دوست دارد خدا را در حال ایمان کامل و مسلمانی مورد رضایت او ملاقات کند، ولایت و محبت امام عصر (عج) را بپذیرد»

عوامل مؤثر در معرفت و محبت به امام و از بین رفتن تردیدها:

- ۱ شناخت جایگاه امام در پیشگاه الهی
- ۲ آشنایی با شیوه‌ی حکومت‌داری ایشان به هنگام ظهور
- ۳ آشنایی با صفات و ویژگی‌های ایشان در سخنان معصومین

رسول اکرم (ص) می‌فرماید:

«مَنْ مَاتَ وَ لَمْ يَعْرِفْ إِمَامَ زَمَانِهِ مَاتَ مِيتَةً جَاهِلِيَّةً»
«هرکس بمیرد و امام زمان خود را نشناخته باشد به مرگ جاهلی مرده است»

پیام حدیث:

- ۱ هرکس حکومت غیرالهی را بپذیرد، زندگی جاهلانه را برگزیده و در نتیجه مرگ در جاهلیت خواهد داشت
- ۲ حدیث ناظر بر ضرورت شناخت امام عصر خویش است (علیت مرگ با عدم شناخت امام عصر خود و معلولیت مرگ جاهلی)
- ۳ ناظر بر تداوم «ولایت و سرپرستی ظاهری» و «مرجعیت دینی» در هر عصر و زمان است

۱ تقویت معرفت و محبت به امام (H)

منتظر حقیقی تلاش می‌کند که در عصر غیبت پیرو امام خود باشد و از ایشان تبعیت کند
رسول خدا (ص) می‌فرماید: «خوشا به حال کسی که «قائم» برسد، درحالی‌که پیش از قیام او نیز پیرو او باشد»

۲ پیروی از فرمان‌های امام عصر (عج) (H)

مسئولیت‌های منتظران (H)

منتظر، عصر غیبت را عصر آماده‌باش برای یاری امام، تلقی می‌کند و خود را سربازی برای یاری آن حضرت می‌داند. او هر لحظه منتظر است ندای امام (ع) در جهان طنین‌انداز شود و مردم را برای پیوستن به حق فراخواند
کسی که در عصر غیبت تنها با گریه و دعا سر کند و در صحنه‌ی نبرد حق‌طلبان علیه ستمگران حضور نداشته باشد، در روز ظهور، به علت عدم آمادگی، مانند قوم موسی (ع) به امام مهدی (عج) خواهند گفت: «تو و پروردگارت بروید و بجنگید، ما این‌جا می‌نشینیم»

عوامل پویایی جامعه‌ی شیعه:

- ۱ گذشته‌ی سرخ: اعتقاد به عاشورا، آمادگی برای شهادت و ایثار
- ۲ آینده‌ی سبز: انتظار برای سرنگونی ظالمان و گسترش عدالت در جهان، زیر پرچم امام عصر (عج)

یاران امام، پیشتازان تحول جهانی و سازندگان تمدن اسلامی‌اند. هسته‌ی مرکزی این یاران ۳۱۳ نفر، به تعداد یاران پیامبر اکرم (ص) در جنگ بدر هستند که بنا به فرموده امام باقر (ع)، ۵۰ نفر از آنان زنان‌اند. همچنین در احادیث آمده است که بیش‌تر یاران امام را جوانان تشکیل می‌دهند

۳ آماده کردن خود و جامعه برای ظهور (H)

در انتظار ظهور بودن، خود از برترین اعمال عصر غیبت است؛ زیرا فرج و گشایش واقعی برای دینداران با ظهور آن حضرت حاصل می‌شود

امیر مؤمنان (ع) می‌فرماید:

«منتظر فرج الهی باشید و از لطف الهی مأیوس نشوید و بدانید که محبوب‌ترین کارها نزد خداوند، انتظار فرج است»
لازمه‌ی این انتظار، دعا برای ظهور امام عصر (ع) است

۴ دعا برای ظهور امام (H)

پیامبر اکرم (ص) فرمود: با ظهور امام عصر (عج) «خداوند زمین را از قسط و عدل پر خواهد کرد، بعد از این که از ظلم و جور پر شده باشد». در جامعه‌ی مهدی، قطب مرفه و قطب فقیر، طبقه‌ی مستکبر و طبقه‌ی مستضعف وجود ندارد

امام باقر (ع) درباره‌ی وضعیت اقتصادی مردم پس از ظهور امام زمان (عج) می‌فرماید: آن چنان میان مردم مساوات برقرار می‌کند که نیازمندی پیدا نخواهد شد تا به زکات داده شود»

۱ عدالت‌گستری
(H)

برکت و آبادانی همه‌ی سرزمین‌ها را فرا می‌گیرد. برای مثال، اگر کسی سرزمین‌های بین عراق و شام را که بسیاری از قسمت‌های آن در حال حاضر کویری است، ببیناید، همه را سرسبز و خرم خواهد دید

۲ آبادانی
(H)

این دوران زمان کامل شدن عقل‌های آدمیان است و با لطف و توجه ویژه‌ای که امام زمان (عج) به همه‌ی انسان‌ها می‌کند عقل آنان کامل می‌شود

۳ شکوفایی عقل و علم
(H)

در آن دوران، اگر کسی از شرق یا غرب عالم، شب یا روز، زن یا مرد و به‌تنهایی به سمت دیگر حرکت کند، احساس ناامنی و ترس نمی‌کند، از دزدی اموال و ثروت دیگران خبری نیست

۴ امنیت کامل
(H)

از همه‌ی موارد فوق مهم‌تر این‌که، در جامعه‌ی مهدوی زمینه‌های رشد و تکامل همه‌ی افراد فراهم است. انسان‌ها بهتر می‌توانند خدا را بندگی کنند، فرزندان صالح به جامعه تقدیم نمایند و خیرخواه دیگران باشند. بدین ترتیب، انسان‌ها به هدفی که خدا در خلقت برای آن‌ها تعیین کرده، بهتر و آسان‌تر می‌رسند

۵ فراهم شدن زمینه‌ی رشد و کمال
(H)

برخی اهداف انبیاء که با تشکیل حکومت امام زمان (عج) تحقق می‌یابد (اهداف جامعه‌ی مهدی)
(H)

ضرورت تداوم مسؤلیت‌های امام در عصر غیبت (H)

از آنجا که دین اسلامی همیشگی و برای همه‌ی دوران‌هاست، عقلاً ضروری است که این دو مسؤلیت یعنی «مرجعیت دینی» و «ولایت و رهبری» در عصر غیبت ادامه یابد

۱ اگر «مرجعیت دینی» ادامه نیابد یعنی متخصصی نباشد که احکام دین را بداند و برای مردم بیان کند و پاسخگوی مسائل جدید مطابق با احکام دین نباشد:

الف) مردم با وظایف خود آشنا نمی‌شوند

ب) نمی‌توانند به آن وظایف عمل کنند

۲ اگر «ولایت ظاهری» ادامه نیابد و حکومت اسلامی تشکیل نشود، نمی‌توان احکام اجتماعی اسلام را که نیازمند مدیریت و پشتیبانی حکومتی است، در جامعه به اجرا درآورد

۱ تعریف تفقه } به معنای تلاش برای کسب معرفت عمیق است
(H)

۲ تعریف فقیه } افرادی که به معرفت عمیق در دین می‌رسند و می‌توانند قوانین و احکام اسلام را از قرآن و روایات به‌دست آورند، «فقیه» نامیده می‌شوند
(H)

«حال کسی که از امام خود دور افتاده و به او دسترسی ندارد، سخت‌تر از حال یتیمی است که پدر را از دست داده است؛ زیرا چنین شخصی، در مسائل زندگی، حکم و نظر امام را نمی‌داند»

پیام:

کسی که با مطالعه‌ی دقیق منابع اسلامی به مرحله‌ای از تخصص در دین رسیده است و می‌تواند احکام اسلام را به‌دست آورد و در دوره‌ی غیبت می‌تواند احکام دین را بیان کند

۳ پیامبر اکرم (ص)
(H)

راهکار پیامبر و امامان
برای عصر غیبت
(H)

در پاسخ یکی از یاران خود به نام اسحاق بن یعقوب که درباره‌ی «رویدادهای جدید» عصر غیبت سؤال کرد و راه چاره را پرسید، فرمود:

وَأَمَّ الْحَوَادِثُ الْوَأَقَعَهُ: و در مورد رویدادهای زمان

فَارْجِعُوا فِيهَا إِلَى رَوَاهِ حَدِيثَنَا: به راویان ما رجوع کنید

فَأَنَّهُمْ حُجَّتِي عَلَيْكُمْ: که آنان حجت من بر شمایند

وَأَنَا حُجَّةُ اللَّهِ عَلَيْهِمْ: و من حجت خدا بر آنها می‌باشم

پیام:

۴ امام عصر (عج)
(H)

۱ مقصود امام در این‌جا، آن دسته از راویان حدیث هستند که بتوانند رویدادهای جدید زمان را بشناسند و توانایی تفقه در حدیث را داشته باشند

و با مراجعه‌ی به احادیث، حکم درست آن رویداد را برای مردم بیان کنند

۲ فقیه باید بتواند احکام مسائل و رویدادهای جدید را نیز که در زمان پیامبر اکرم (ص) و امامان (ع) نیفتاده است، به‌دست آورد

پیام کلی احادیث

در دوره‌ی غیبت، بنا به فرمان امام زمان (عج) و به نیابت از ایشان، «فقیهان» واجد شرایط، دو مسؤلیت «مرجعیت دینی» و «رهبری ولایت» را برعهده دارند و در حد توان، جامعه اسلامی را در مسیر اهداف الهی هدایت و رهبری می‌کنند

تعریف تقلید: تقلید در احکام، به معنای رجوع به متخصص است

تست‌های درس نهم

۱- هرگاه این سخن امام علی (ع) را که می‌فرماید: «زمین از حجت خدا (امام) خالی نمی‌ماند، اما خداوند، به علت ستمگری انسان‌ها و زیاده‌روی‌شان در گناه، آنان را از وجود حجت در میان آن‌ها بی‌بهره می‌سازد»، مورد دقت قرار می‌دهیم راه فهم آیه‌ی شریفه‌ی هموارتر می‌گردد که بگوییم: علت غیبت حضرت مهدی (عج)

- ۱) «ذَلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ لَمْ يَكُ مُغَيِّرًا نِعْمَةً أَنْعَمَهَا عَلَى قَوْمٍ حَتَّى يُغَيِّرُوا مَا بِأَنْفُسِهِمْ» - خود مردم‌اند
 - ۲) «هُوَ الَّذِي أَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدَى وَ دِينَ الْحَقِّ لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ وَ لَوْ كَرِهَ الْمُشْرِكُونَ» - خود مردم‌اند
 - ۳) «ذَلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ لَمْ يَكُ مُغَيِّرًا نِعْمَةً أَنْعَمَهَا عَلَى قَوْمٍ حَتَّى يُغَيِّرُوا مَا بِأَنْفُسِهِمْ» - قضای حتمی خداوند است
 - ۴) «هُوَ الَّذِي أَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدَى وَ دِينَ الْحَقِّ لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ وَ لَوْ كَرِهَ الْمُشْرِكُونَ» - قضای حتمی خداوند است
- ۲- آیه‌ی «ذَلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ لَمْ يَكُ مُغَيِّرًا نِعْمَةً أَنْعَمَهَا عَلَى قَوْمٍ» با کدام یک از عبارات زیر ارتباط مفهومی ندارد؟

- ۱) «إِنَّ اللَّهَ لَا يُغَيِّرُ مَا بِقَوْمٍ حَتَّى يُغَيِّرُوا مَا بِأَنْفُسِهِمْ»
 - ۲) «مَا تَرَى فِي خَلْقِ الرَّحْمَانِ مِنْ تَفَاوُتٍ»
 - ۳) علی (ع): «زمین از حجت خدا خالی نمی‌ماند اما به علت ستمگری مردم از وجود او بی‌بهره می‌شوند»
 - ۴) امام باقر (ع): «قضای حتمی خدا این است که نعمت را از بنده نمی‌گیرد مگر آن بنده گناهی انجام داده باشد»
- ۳- امام باقر (ع) فرموده‌اند: «قضای حتمی خداوند است که اگر به بنده خود نعمتی دهد آن نعمت را از او نمی‌گیرد. مگر این مطلب با آیه‌ی مبارک هم‌پیام است.

- ۱) آنکه گناهی انجام دهد - «وَ يُرِيدُ الشَّيْطَانُ أَنْ يُضِلَّهُمْ ضَلَالًا بَعِيدًا»
 - ۲) مشیت الهی بر آن تعلق گیرد - «وَ يُرِيدُ الشَّيْطَانُ أَنْ يُضِلَّهُمْ ضَلَالًا بَعِيدًا»
 - ۳) مشیت الهی بر آن تعلق گیرد - «إِنَّ اللَّهَ لَا يُغَيِّرُ مَا بِقَوْمٍ حَتَّى يُغَيِّرُوا مَا بِأَنْفُسِهِمْ»
 - ۴) آنکه گناهی انجام دهد - «إِنَّ اللَّهَ لَا يُغَيِّرُ مَا بِقَوْمٍ حَتَّى يُغَيِّرُوا مَا بِأَنْفُسِهِمْ»
- ۴- دوران غیبت به معنای عدم رهبری امام عصر (عج) نیست، بلکه غیبت در مقابل است و اما خود فرموده‌اند:

- ۱) ظهور - بهره بردن از من در عصر غیبت، مانند بهره بردن از آفتاب است هنگامی که پشت ابرها باشد
 - ۲) حضور - بهره بردن از من در عصر غیبت، مانند بهره بردن از آفتاب است هنگامی که پشت ابرها باشد
 - ۳) ظهور - به نقاط مختلف جهان می‌روم، سخن مردم را می‌شنوم، می‌بینم و دیده نمی‌شوم تا وعده‌ی الهی فرا رسد
 - ۴) حضور - به نقاط مختلف جهان می‌روم، سخن مردم را می‌شنوم، می‌بینم و دیده نمی‌شوم تا وعده‌ی الهی فرا رسد
- ۵- قضای حتمی خداوند است که اگر به بنده‌ی خود نعمتی دهد آن نعمت را از او نمی‌گیرد، مگر آن که این مطالب با آیه‌ی مطابقت دارد.

- ۱) گناهی انجام دهد که شایستگی داشتن آن را از دست دهد - ذَلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ لَمْ يَكُ مُغَيِّرًا نِعْمَةً أَنْعَمَهَا عَلَى قَوْمٍ ...
- ۲) گناهی انجام دهد که شایستگی داشتن آن را از دست دهد - وَعَدَ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا مِنْكُمْ وَ عَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَيَسْتَخْلِفَنَّهُمْ فِي الْأَرْضِ ...
- ۳) تغییر و تحول آن طبق قوانین و سنت‌های خاص الهی قرار گیرد - ذَلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ لَمْ يَكُ مُغَيِّرًا نِعْمَةً أَنْعَمَهَا عَلَى قَوْمٍ ...
- ۴) تغییر و تحول آن طبق قوانین و سنت‌های خاص الهی قرار گیرد - وَعَدَ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا مِنْكُمْ وَ عَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَيَسْتَخْلِفَنَّهُمْ فِي الْأَرْضِ ...

تست	« ۱ »	« ۲ »	« ۳ »	« ۴ »	« ۵ »
گزینه	☐ ۱	☐ ۱	☐ ۱	☐ ۱	☐ ۱
	☐ ۲	☐ ۲	☐ ۲	☐ ۲	☐ ۲
	☐ ۳	☐ ۳	☐ ۳	☐ ۳	☐ ۳
	☐ ۴	☐ ۴	☐ ۴	☐ ۴	☐ ۴

۶- کدام یک از آیات زیر با بقیه ارتباط مفهومی ندارد؟

- (۱) «لَيْسَتْخَلْفَتَهُمْ فِي الْأَرْضِ كَمَا اسْتَخْلَفَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ»
 (۲) «وَلِيُمْكِنَنَّ لَهُمْ دِينَهُمُ الَّذِي ارْتَضَى لَهُمْ»
 (۳) «وَتُرِيدُ أَنْ نَمُنَّ عَلَى الَّذِينَ اسْتَضَعْفُوا فِي الْأَرْضِ»
 (۴) «فَلَوْ لَا نَفَرْنَا مِنْ كُلِّ فِرْقَةٍ مِنْهُمْ طَائِفَةٌ لِيَتَفَقَّهُوا فِي الدِّينِ»

۷- «غلبه‌ی پیام آخرین پیام‌آور خداوند»، از دقت در پیام کدام آیه، مفهوم می‌گردد؟

- (۱) وَعَدَ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا مِنْكُمْ وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَيَسْتَخْلِفَنَّهُمْ فِي الْأَرْضِ
 (۲) و لقد كتبنا في الزبور من بعد الذكر ان الارض يرثها عبادى الصالحون
 (۳) هُوَ الَّذِي أَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدَى وَدِينِ الْحَقِّ لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ وَ لَوْ كَرِهَ الْمُشْرِكُونَ
 (۴) و تريد ان نمن على الذين استضعفوا في الارض و نجعلهم ائمه و نجعلهم الوارثين

۸- با توجه به آیه‌ی شریفه‌ی « و تريد ان نمن على الذين استضعفوا في الارض ...» منت خداوند بر مستضعفان در زمین کدام مطلب است؟

- (۱) بندگان شایسته‌ی خداوند، زمین را به ارث می‌برند
 (۲) وعده‌ی خداوند جانشینی آن‌ها در زمین است
 (۳) تحقق اراده‌ی خداوند بر حاکمیت مستضعفان جهان
 (۴) جانشینی مؤمنان صالح در طول تاریخ بر مستکبران
 ۹- خداوند در قرآن به کسانی وعده‌ی جانشینی داده است «لَيَسْتَخْلِفَنَّهُمْ فِي الْأَرْضِ ...» که دارای دو ویژگی و باشند.

- (۱) ایمان - تقوا
 (۲) اخلاص - عمل صالح
 (۳) ایمان - عمل صالح
 (۴) اخلاص - تقوا
 ۱۰- از تدبر در آیه‌ی شریفه‌ی: «وَعَدَ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا مِنْكُمْ وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَيَسْتَخْلِفَنَّهُمْ فِي الْأَرْضِ ...» کدام مطلب مستفاد می‌گردد؟
 (۱) جانشینی مؤمنان صالح در تاریخ بر مستکبران
 (۲) جانشینی مؤمنان صالح با ظهور مهدی موعود (عج)
 (۳) تحقق وعده‌ی تخلف‌ناپذیر خداوند بر حاکمیت مستضعفان
 (۴) تحقق وعده‌ی تخلف‌ناپذیر خداوند بر نابودی ظالمان در استمرار تاریخ

تست	«۶»	«۷»	«۸»	«۹»	«۱۰»
گزینه	☐ ۱	☐ ۱	☐ ۱	☐ ۱	☐ ۱
	☐ ۲	☐ ۲	☐ ۲	☐ ۲	☐ ۲
	☐ ۳	☐ ۳	☐ ۳	☐ ۳	☐ ۳
	☐ ۴	☐ ۴	☐ ۴	☐ ۴	☐ ۴

درس دهم: مرجعیت و ولایت فقیه

★ **وَ أَمَّا الْحَوَادِثُ الْوَاقِعَةُ:** و در مورد رویدادهای زمان

فَارْجِعُوا فِيهَا إِلَىٰ رُؤَاهِ حَدِيثِنَا: به راویان حدیث ما رجوع کنید

فَأَنَّهُمْ حُجَّتِي عَلَيْكُمْ: که آنان حجت من بر شمایند

وَ أَنْ حُجَّةً عَلَيْكُمْ: و من حجت خدا بر آنها می‌باشم

- ۱ این حدیث اشاره به «اختیارات حاکم و نظام اسلامی» از ویژگی‌های دین اسلام که سبب انطباق آن با نیازهای تغییر زمان می‌شود، دارد
- ۲ فقیه باید بتواند احکام و مسائل و رویدادهای جدید را که در زمان پیامبر اکرم (ص) و امامان معصوم (ع) اتفاق نیفتاده است، به دست آورد
- ۳ این حدیث به «پیروی از امام عصر» که همان «تبعیت از عالمان دین» است اشاره دارد که مربوط به مسئولیت‌های منتظر در عصر غیبت است

پیام

★ لَا يَأْتِيهِ الْبَاطِلُ: باطل در این کتاب راه نیابد (معلول)
 ۱ پیشگویی قرآن در کل تاریخ
 مِنْ بَيْنِ يَدَيْهِ: چه پیش از آن (عدم تحریف قرآن در گذشته)
 ۲ آینده‌ی جهان برای گروه حق خواهد بود
 وَلَا مِنْ خَلْفِهِ: چه بعد از آن (عدم تحریف قرآن در آینده)
 تَنْزِيلٌ مِنْ حَكِيمٍ حَمِيدٍ: که فرستاده‌ای از سوی خدای حکیم و ستوده (علت)

★ وَمَا كَانَ الْمُؤْمِنُونَ لِيَنْفِرُوا كَافَّةً: و مؤمنان را نباید که همگی بیرون روند

فَلَوْ لَا نَفَرَ مِنْ كُلِّ فِرْقَةٍ: پس چرا کوچ نکنند از هر گروهی

مِنْهُمْ طَائِفَةٌ: جمعی از آنان (واجب کفایی)

لِيَتَفَقَّهُوا فِي الدِّينِ: تا دانش دین بیاموزند

وَ لِيُنذِرُوا قَوْمَهُمْ: و مردم خویش را انداز دهند (هشدار و انداز و بیم مردم «کار فقیه»)

إِذَا ارْجَعُوا إِلَيْهِمْ: آن‌گاه به سوی آن‌ها بازگردند

لَعَلَّهُمْ يَحْذَرُونَ: شاید که بترسند و توجه کنند (بر حذر داشتن از نیایدها «کار اصلی فقیه»)

۱ گروهی وقت و همت خود را صرف شناخت دقیق کنند کافی است

۲ کوچ کردن به قصد تفقه در دین بر همگان واجب نیست و هدف از این کوچ کردن انداز مبنی بر تفکر عمیق

دین است

پیام

★ فَأَمَّا مَنْ كَانَ مِنَ الْفُقَهَاءِ: هرکس از فقیهان که

صَائِنًا لِنَفْسِهِ: نگهدارنده‌ی نفس خود

حَافِظًا لِدِينِهِ: نگهدارنده‌ی دین خود

مُخَالَفًا لِهَوَاهُ: مخالفت کننده با هوی و هوس خود

مُطِيعًا لِأَمْرِ مَوْلَاهُ: فرمانبردار فرمان خداوند خود باشد

فَلِلْعَوَامِ أَنْ يُقَلَّدُوهُ: پس بر مردم است که از او پیروی کنند

۱ چهار ویژگی مورد تأکید قرار گرفته است:

۱ صَائِنًا لِنَفْسِهِ: نگهدارنده‌ی نفس

۲ حَافِظًا لِدِينِهِ: حافظ و نگهدارنده‌ی دین

۳ مُخَالَفًا لِهَوَاهُ: مخالف هوی و هوس

۴ مُطِيعًا لِأَمْرِ مَوْلَاهُ: فرمانبردار فرمان خدا

پیام

۲ از مفهوم حدیث برمی‌آید که تقلید از مراجع واج شرایط واجب است (فَلِلْعَوَامِ أَنْ يُقَلَّدُوهُ)

۳ اولین ویژگی مهم‌تر است و تأکید بر ویژگی تقوا دارد

۴ این حدیث اشاره به «قلمرو مرجعیت دینی فقها» دارد

تعریف مرجع تقلید (H)

چنین فقیهی (فقیهی که احکام و قوانین دین را در اختیار مردم قرار می‌دهد) را نیز مرجع تقلید می‌نامند

تعریف ولی فقیه (H)

همچنین از میان فقیهان آن کس که توانایی سرپرستی و ولایت جامعه را دارد، عهده‌دار حکومت می‌شود و قوانین الهی را در جامعه به اجرا درمی‌آورد فقیهی که این مسئولیت را برعهده می‌گیرد «ولی فقیه» می‌گویند
بدین ترتیب در عصر غیبت:

۱ «مرجعیت دینی» در شکل «مرجعیت فقیه» ادامه می‌یابد

۲ «ولایت ظاهری» به صورت «ولایت فقیه» استمرار پیدا می‌کند

۱ با تقوا باشد

۲ عادل باشد

۳ زمان‌شناس باشد و بتواند احکام دین را متناسب با نیازهای روز، به دست آورد

۴ اعلم باشد؛ یعنی از میان فقها از همه عالم‌تر باشد

شرایط مرجع تقلید
(H)

۱ از دو نفر عادل و مورد اعتماد که بتوانند فقیه واجد شرایط را تشخیص دهد، بپرسیم

۲ یکی از فقیهان، در میان اهل علم آن‌چنان مشهور باشد که انسان مطمئن شود و بداند که

این فقیه، واجد شرایط است

راه‌های شناخت مرجع تقلید
(H)

۱ با تقوا باشد

۲ عادل باشد

۳ زمان‌شناس باشد و بتواند احکام دین را متناسب با نیازهای روز، به دست آورد

۴ مدیر و مدبر باشد و بتواند جامعه را در شرایط پیچیده جهانی رهبری کند

۵ شجاعت و قدرت روحی داشته باشد و بدون ترس و واهمه، در برابر زیاده‌خواهی دشمنان بایستد

شرایط ولی فقیه
(H)

مشروعیت و مقبولیت ولی فقیه (H)

تشکیل نظام و حکومت اسلامی، بر پایه‌ی «مشروعیت» و «مقبولیت» استوار است

انتخاب ولی فقیه (H)

- مردم در انتخاب ولی فقیه باید:
- ۱ به صورت دسته‌جمعی اقدام کنند
 - ۲ فقیه‌ی را که دارای شرایط رهبری است، با آگاهی و شناخت بپذیرند
 - ۳ به وی اعتماد و اطمینان کنند و رهبری جامعه را به وی بسپارند

وظایف رهبر (ولی فقیه) (H)

- ۱ تلاش برای اجرای احکام و دستورات الهی در جامعه
 - ۲ حفظ استقلال و جلوگیری از نفوذ بیگانگان
 - ۳ تصمیم‌گیری براساس مشورت
 - ۴ ساده‌زیستی
- رهبر به دنبال توسعه‌ی مال و ثروت و تشکیل یک زندگی اشرافی و تجملاتی حتی از طریق مشروع و معمولی نیست. گرچه امروزه زندگی اشرافی رؤسای جمهور و پادشاهان، از قبیل داشتن خانه‌های گران‌قیمت، استفاده از بهترین سرویس‌ها و میلمان در خانه، استراحت و تفریح در زیباترین سواحل و جزایر دنیا، داشتن‌ها ده‌ها اتومبیل شیک، برگزاری مهمانی‌های پرهزینه و شرکت در مجالس لهو، با هزینه‌ی شخصی یا با استفاده از اموال عمومی، یک امر عادی است، اما رهبر با الگو قرار دادن اولیای دین، همواره یک زندگی ساده را دنبال می‌کند

وظایف مردم (H)

- ۱ وحدت و و همبستگی اجتماعی
- ۲ استقامت و پایداری در برابر مشکلات
- ۳ افزایش آگاهی‌های سیاسی و اجتماعی
- ۴ مشارکت در نظارت همگانی
- ۵ اولویت دادن به اهداف اجتماعی

وظایف کارگزاران
(H)

- ۱ کارگزاران همان مدیران و مسئولان جامعه هستند که امروزه امور سه قوه مقننه، مجریه و قضاییه را برعهده دارند
- ۲ کارگزاران، در واقع، یاران و کمک‌کنندگان به رهبر هستند
- ۳ عملکرد درست کارگزاران؛ اگر کارگزاران جامعه، وظیفه‌ی خود را به‌درستی بشناسند و هم به‌درستی اجرا کنند، اعتماد مردم به حکومت روز به روز افزایش می‌یابد
- ۴ عملکرد غلط کارگزاران؛ همچنین عملکرد غلط کارگزاران، سبب افزایش و انباشته شدن مشکلات و ناکارآمدی حکومت خواهد شد

شماره	وظیفه‌ی کارگزار	علت پیشنهاد آن وظیفه
۱	دل خویش را نسبت به مردم، مهربان کن و با همه، دوست و مهربان باش	چرا که مردم دو دسته‌اند: دسته‌ای برادر دینی تو و دسته‌ای دیگر در آفرینش همانند تو هستند
۲	در به‌دست آوردن رضایت عموم مردم سعی و تلاش کن نه در جلب رضایت خواص	که با وجود رضایت عمومی، خشم خواص به تو آسیبی نمی‌رساند و با خشم عموم مردم، رضایت خواص سودی نمی‌بخشد
۳	کسانی را که از دیگران عیب‌جویی می‌کنند، از خود دور کن	زیرا در نهایت مردم عیب‌هایی دارند و مدیر جامعه باید بیش از همه در پنهان کردن آن‌ها بکوشد
۴	عده‌ای افراد مورد اطمینان از انتخاب کن تا درباره‌ی وضع طبقات محروم تحقیق کنند و به تو گزارش دهند. سپس برای رفع مشکلات آن‌ها عمل کن...!	زیرا این گروه [افراد محروم] پیش از دیگران به عدالت نیازمندند
۵	اگر با دشمن پیمان بستی از پیمان‌شکنی دشمن غافل نباش	که دشمن گاهی از این راه تو را غافلگیر می‌کند

تست‌های درس دهم

۱- کدام گزینه جزء شرایط مرجع تقلید از دیدگاه امام صادق (ع) نیست؟

- ۱) «صائناً لنفسه» ۲) «حافظاً لدينه» ۳) «مخالفاً لهواه» ۴) «صابراً لبلياء»

۲- کدام یک از آیات زیر با بقیه ارتباط مفهوم ندارد؟

- ۱) «وَأَمَّا الْوَأْدُ الْوَاقِعَةُ فَارْجِعُوا فِيهَا إِلَى رِوَاةِ حَدِيثِنَا فَإِنَّهُمْ حُجَّتِي عَلَيْكُمْ وَأَنَا حُجَّةُ اللَّهِ عَلَيْكُمْ وَ...»
 ۲) «وَأَمَّا مِنَ الْفُقَهَاءِ مَنْ كَانَ صَائِناً لِنَفْسِهِ حَافِظاً لِدِينِهِ مُخَالَفاً لِهَوَاهُ مُطِيعاً لِأَمْرِ مَوْلَاهُ فَلِلْعَوَامِ أَنْ يُقَلِّدُوهُ»
 ۳) «فَلَوْ لَا نَفَرْنَا مِنْ كُلِّ فِرْقَةٍ مِنْهُمْ طَائِفَةٌ لَيَتَفَقَّهُوا فِي الدِّينِ»
 ۴) «عَظَّمَ الْخَالِقُ فِي أَنْفُسِهِمْ فَصَغَّرَ مَا دُونَهُ فِي أَعْيُنِهِمْ»

۳- با توجه به آیه‌ی شریفه‌ی «وَمَا كَانَ الْمُؤْمِنُونَ لِيَنْفِرُوا كَافَّةً فَلَوْ لَا نَفَرَ مِنْ كُلِّ فِرْقَةٍ مِنْهُمْ طَائِفَةٌ لِيَتَفَقَّهُوا فِي الدِّينِ وَلِيُنذِرُوا قَوْمَهُمْ إِذَا رَجَعُوا إِلَيْهِمْ لَعَلَّهُمْ يَحْذَرُونَ»، کوچ کردن به قصد بر همگان واجب و هدف از این کوچ کردن است.

- ۱) تفقه در دین - نیست - انذار مبتنی بر تفکر عمیق دین
 ۲) فراگیری اصول دین - نیست - انذار مبتنی بر تفکر عمیق دین
 ۳) تفقه در دین - است - عمل به وظیفه‌ی خود در تحقق ولایت ظاهری
 ۴) فراگیری اصول دین - است - عمل به وظیفه‌ی خود در تحقق ولایت ظاهری
 ۴- پیام آیه‌ی شریفه‌ی «وَمَا كَانَ الْمُؤْمِنُونَ لِيَنْفِرُوا كَافَّةً فَلَوْ لَا نَفَرَ مِنْ كُلِّ فِرْقَةٍ مِنْهُمْ طَائِفَةٌ لِيَتَفَقَّهُوا فِي الدِّينِ وَلِيُنذِرُوا قَوْمَهُمْ إِذَا رَجَعُوا إِلَيْهِمْ لَعَلَّهُمْ يَحْذَرُونَ» کدام است؟

- ۱) اثبات تفقه و انذار برای پاسداری از مرز دین
 ۲) اثبات تکیه داشتن دین بر فقاقت و تنزیه دامان دین از هر نوع خرافه‌ای
 ۳) وجوب در حد رفع نیاز تفقه در دین برای تداوم مرجعیت علمی و ولایت ظاهری در عصر غیبت
 ۴) وجوب تفقه در دین برای پاسخگویی به مسائل حادث شده هر زمان و صیانت از مرجعیت علمی برای همگان
 ۵- اگر بگوییم: «قرآن، برای همیشه کتاب هدایت انسان، خواهد بود» پیام کدام آیه را تفهیم اعتقاد خود کرده‌ایم؟
 ۱) «و لقد كتبنا في الزبور من بعد الذكر ان الارض يرثها عبادي الصالحون»
 ۲) «لا يأتیه الباطل من بین یدیه و لا من خلفه تنزیل من حکیم حمید»
 ۳) «و نريد ان نمنَّ علی الذین استضعفوا فی الارض و نجعلهم ائمه و نجعلهم الوارثین»
 ۴) «هُوَ الَّذِي أَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدَى وَ دِينِ الْحَقِّ لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ وَ لَوْ كَرِهَ الْمُشْرِكُونَ»

تست	« ۱ »	« ۲ »	« ۳ »	« ۴ »	« ۵ »
گزینه	☐ ۱	☐ ۱	☐ ۱	☐ ۱	☐ ۱
	☐ ۲	☐ ۲	☐ ۲	☐ ۲	☐ ۲
	☐ ۳	☐ ۳	☐ ۳	☐ ۳	☐ ۳
	☐ ۴	☐ ۴	☐ ۴	☐ ۴	☐ ۴

درس یازدهم: عزت نفسی

۱ عزت‌مندی نتیجه و پاداش روی آوردن به خوبی‌ها و ایستادگی در برابر تمایلات نامشروع است

۲ هرکس در برابر تمایلات نامشروع بایستد و به نیکی‌ها روی آورد و از گناه دوری کند گرد ذلت بر چهره‌ی او نمی‌نشیند، یعنی عزیز می‌شود

تفاوت در پاداش و کیفر

★ **لِّلَّذِينَ أَحْسَنُوا**: برای آنان که نیکی کردند
الْحُسْنَى وَ زِيَادَةٌ: پاداشی نیکوتر و فزون‌تر است
وَلَا يَرْهَقُ وُجُوهَهُمْ قَتَرٌ وَلَا ذُلٌّ: و چهره‌شان را تیرگی و خواری نپوشاند
أُولَئِكَ أَصْحَابُ الْجَنَّةِ: آنان یاران بهشت‌اند
هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ: آنان در آن جاودانند ← بهشت رستاخیزی

۱ ذلت نتیجه روی آوردن به بدی‌ها و تسلیم شدن در برابر تمایلات نامشروع است

۲ هرکسی به گناه و زشتی روی آورد خواری و ذلت چهره او را می‌پوشاند یعنی ذلت در برابر گناه

★ **وَالَّذِينَ كَسَبُوا السَّيِّئَاتِ**: و کسانی که گناهان را مرتکب شدند
جَزَاءُ سَيِّئَةٍ بَمِثْلِهَا: به همان اندازه مجازات می‌شوند
وَتَرَهُمْ ذُلًّا: به خواری و رسوایی درافتند

۱ هر قدر اطاعت بیش‌تر باشد عزت بیش‌تر است

۲ یکی از راه‌های رسیدن به حفظ کرامت نفس کسب عزت نفس است

۳ سرچشمه‌ی عزت در درجه اول خدا و بعد پیامبر و بعد مؤمنان هستند

۴ اطاعت از خدا لامزه رسیدن به عزت است

★ **وَاللَّهِ الْعِزَّةُ**: و عزت برای خدا
وَلِرَسُولِهِ وَ **لِلْمُؤْمِنِينَ**: و پیامبر او برای مؤمنان است
وَلَكِنَّ الْمُنَافِقِينَ لَا يَعْلَمُونَ: ولی منافقان نمی‌دانند

۱ هرکس خواهان عزت است باید خود را به سرچشمه‌ی خداوندی پیوند دهد

۲ راه و روش اصلی کسب عزت و کرامت، بازگشت به سوی خدا و قبول فرمان‌های اوست

۳ خداوند که خالق تمام جهانیان است، حقیقت شکست‌ناپذیری است که همه‌ی مخلوقات تسلیم اویند

★ **مَنْ كَانَ يُرِيدِ الْعِزَّةَ**: هرکس خواهان عزت است
فَلِلَّهِ الْعِزَّةُ جَمِيعًا: تمام عزت برای خداست

عزت و ذلت (H)

«انسان عزیز» کسی است که:

- ۱ در برابر مستکبران و ظالمان و همچنین در مقابل هوی و هوس خویش می‌ایستد، مقاومت می‌کند و تسلیم نمی‌شود
- ۲ او زیر بار عملی که روحش را آزرده کند و او را تحقیر و کوچک سازد، نمی‌رود

«انسان ذلیل» کسی است که:

- ۱ در برابر مستکبران و زورگویان، تن به خواری می‌دهد و هر فرمانی را می‌پذیرد
- ۲ همچنین تسلیم هوی و هوس خویش می‌شود و هر کاری را که موافق هوی و هوس او باشد انجام می‌دهد

خداوند، جایگاه ما انسان‌ها را در خلقت بیان می‌کند و می‌فرماید:
«ما فرزندان آدم را کرامت بخشیدیم... و بر بسیاری از مخلوقات برتری دادیم»

و خطاب به انسان‌ها فرموده: «ای فرزند آدم، این مخلوقات را برای تو آفریدم و تو را برای خودم»
امام علی (ع) می‌فرماید:

«أَنْتَ لَيْسَ لِنَفْسِكَ إِلَّا الْجَنَّةُ فَلَا تَبِعُوهَا إِلَّا بِهَا»

«همانا بهایی برای جان شما جز بهشت نیست، پس [خود را] به کم‌تر از آن نفروشید»

۱ شناخت ارزش خود و نفروختن خویش به بهای اندک

راه‌های تقویت عزت (H)

امیر المؤمنین علی (ع) در وصف انسان‌هایی که عزت خود را در بندگی خدا یافته‌اند، می‌فرماید:

«خالق جهان در نظر آنان عظیم است، در نتیجه، غیر خدا در چشم آنان کوچک است»

امیرالمؤمنین (ع) از ما می‌خواهد که:

«بنده‌ی کسی مثل خودت نباش زیرا خداوند تو را آزاد آفریده است»

۲ توجه به عظمت خداوند و تلاش برای بندگی او

۱ پیامبر اکرم (ص)، هنگامی که در محاصره‌ی طاق‌فرسای مشرکان مکه بود فرمود:

«اگر اینان خورشید را در دست راستم و ماه را در دست چپم بگذارند، از راه حق دست برنمی‌دارم و تسلیم نمی‌شویم»

۲ امام حسین (ع)، آن‌گاه که یزیدیان با بیش‌تر از سی هزار جنگجو، ایشان را محاصره کردند فرمود:
«هرگ با عزت از زندگی با ذلت برتر است»

۳ حضرت زینب (س)، در پاسخ به جمله‌ی تحقیرآمیز عبید الله بن زیاد، حاکم کوفه که گفت:
دیدی خدا چه بر سر خاندان شما آورد؟ با قدرت فرمود:

«در این واقعه [جز زیبایی ندیدم»

نمونه‌هایی از این عزت نفس (H)

تمرین ایستادگی در برابر تمایلات پست (H)

نوجوانی و جوانی بهترین زمان برای پاسخ منفی دادن به این تمایلات گاه و بیگاه است. انسانی که در این دوره سنی (نوجوانی و جوانی) به سر می‌برد:

- ۱ هنوز به گناه عادت نکرده
- ۲ و خواسته‌های نامشروع در وجود او ریشه‌دار نشده است
- ۳ و به تعبیر پیامبر اکرم (ص)، چنین کسی به آسمان نزدیک‌تر است، یعنی گرایش به خوبی‌ها در او قوی‌تر است

خود عالی و خود دانی (H)

- ۱ تمایلات عالی و برتر که مربوط به روح الهی و معنوی انسان هستند. مانند: تمایل به دانایی، عدالت، شجاعت، حیا، ایثار و حُسن خلق، ما با رسیدن به این تمایلات: الف) احساس موفقیت و کمال می‌کنیم، ب) از آن‌ها لذت می‌بریم
- ۲ تمایلات دانی که مربوط به بُعد حیوانی و دنیایی انسان است، مانند: تمایل به ثروت، شهرت، غذاهای لذیذ، زیورآلات و رفاه مادی، وقتی به این تمایلات دست می‌یابیم، از آن‌ها لذت می‌بریم و خوشحال می‌شویم

به این نکته در مورد تمایلات دانی باید توجه کرد (H)

- تمایلات بُعد حیوانی در ذات خود بد نیستند، اما نسبت به بُعد معنوی و الهی، بسیار ناچیز و پایین‌ترند و قابل مقایسه با آن تمایلات نیستند پس چه موقع این تمایلات بد می‌شوند؟
- آن‌گاه که انسان، این تمایلات را اصل و اساس زندگی قرار دهد و فقط در فکر رسیدن به آن‌ها باشد و از تمایلات الهی خود غافل بماند از این‌رو هر انسانی در درون خود با دو دعوت روبه‌روست:
- ۱ دعوت عقل و وجدان یا همان «نفس لوامه»:
- که از ما می‌خواهد در حدّ نیاز به تمایلات فروتر پاسخ دهیم و فرصتی فراهم کنیم که تمایلات معنوی و الهی در ما پرورش پیدا کند و آن زیبایی‌ها و وجودمان را فرا بگیرند
- ۲ دعوت هوی و هوس یا همان «نفس اماره»:
- که از ما می‌خواهد به تمایلات بُعد حیوانی سرگرم و مشغول باشیم و از تمایلات عالی و برتر غافل بمانیم
- تحقیقات نشان می‌دهد که اکثر مجرمان و گناهکاران افرادی فاقد عزت نفس هستند یا عزت نفس بسیار پایینی دارند، درحالی‌که اکثر انسان‌های مفید و نیکوکار جامعه دارای عزت نفس بالایی می‌باشند و کم‌تر مرتکب گناه می‌شوند

تست‌های درس یازدهم

۱- قرآن در مورد چه کسانی می‌فرماید: «و لا یرهق وجوههم قتر و لا ذلة»؟

- (۱) «الَّذِينَ آمَنُوا وَ اتَّقُوا»
 (۲) «الَّذِينَ أَحْسَنُوا»
 (۳) «الَّذِينَ كَسَبُوا السَّيِّئَاتِ»
 (۴) «الَّذِينَ أوتوا الكتاب»

۲- کدام عبارت به‌عنوان علت «و تَرَهَّقُهُمْ ذِلَّةٌ» در قرآن کریم مطرح شده است؟

- (۱) «الَّذِينَ كَسَبُوا السَّيِّئَاتِ»
 (۲) «مَنْ مَانَ يُرِيدُ الْعِزَّةَ»
 (۳) «فَصَغُرَ مَا دُونَهُ فِي أَعْيُنِهِمْ»
 (۴) «الَّذِينَ كَفَرُوا أَوْلِيَاؤُهُمُ الطَّاغُوتُ»

۳- از دقت در آیه‌ی شریفه‌ی «.....» مفهوم می‌گردد که راه وصول به عزت و کرامت است.

- (۱) «وَلِلَّهِ الْعِزَّةُ فَلِلَّهِ الْعِزَّةُ جَمِيعاً» - ایمان
 (۲) «وَلِلَّهِ الْعِزَّةُ وَ لِرَسُولِهِ وَ لِلْمُؤْمِنِينَ» - اطاعت
 (۳) «مَنْ كَانَ يُرِيدُ الْعِزَّةَ فَلِلَّهِ الْعِزَّةُ جَمِيعاً» - اطاعت
 (۴) «مَنْ كَانَ يُرِيدُ الْعِزَّةَ فَلِلَّهِ الْعِزَّةُ جَمِيعاً» - ایمان

تست	« ۱ »	« ۲ »	« ۳ »
گزینه	☐ ۱	☐ ۱	☐ ۱
	☐ ۲	☐ ۲	☐ ۲
	☐ ۳	☐ ۳	☐ ۳
	☐ ۴	☐ ۴	☐ ۴

درس دوازدهم: پیوند مقدس

- ۱ انَّ الْمُسْلِمِينَ وَالْمُسْلِمَاتِ: مردان و زنان مسلمان
- ۲ وَالْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ: مردان و زنان مؤمن
- ۳ وَالْقَانِتِينَ وَالْقَانِتَاتِ: مردان و زنان فرمانبردار
- ۴ وَالصَّادِقِينَ وَالصَّادِقَاتِ: مردان و زنان راستگو
- ۵ وَالصَّابِرِينَ وَالصَّابِرَاتِ: مردان و زنان شکیبا
- ۶ وَالْخَاشِعِينَ وَالْخَاشِعَاتِ: مردان و زنان فروتن
- ۷ وَالْمُتَّصِدِّقِينَ وَالْمُتَّصِدِّقَاتِ: مردان و زنان صدقه دهنده (استقلال مالی زن)
- ۸ وَالصَّائِمِينَ وَالصَّائِمَاتِ: مردان و زنان روزه‌دار
- ۹ وَالْحَافِظِينَ فُرُوجَهُمْ وَالْحَافِظَاتِ: مردان و زنان پاکدامن
- ۱۰ وَالذَّاكِرِينَ اللَّهَ كَثِيرًا وَالذَّاكِرَاتِ: مردان و زنانی که بسیار به یاد خدا هستند
- ۱۱ أَعَدَّ اللَّهُ مَغْفِرَةً وَأَجْرًا عَظِيمًا: خداوند برای آن‌ها مغفرت و پاداش عظیمی آماده کرده است

- ۱ کلمه‌ی انس، انسان، بنی‌آدم، در قرآن کریم اختصاص به جنس خاصی ندارد و هر پیامی که با این کلمات همراه شده به زن و مرد، هر دو مربوط می‌شود، زیرا زنان و مردان به‌عنوان افراد نوع انسان، ویژگی‌های فطری یکسان و هدف مشترکی دارند که با استفاده از سرمایه‌های ذاتی خود می‌توانند به آن هدف برسند
- ۲ کرامتی که خدا به انسان بخشیده و بر سایر مخلوقات برتری داده، اختصاص به زن یا مرد به‌تنهایی ندارد
- ۳ هرکدام از زن و مرد به میزان تقوا، عفاف و دوری از گناه نزد خدا گرامی‌ترند
- ۴ پاداش اخروی و قرب به پروردگار به جنسیت انسان مربوط نیست
- ۵ گرفتار شدن به عذاب اخروی و دوری از خداوند نیز ارتباطی با زن و مرد بودن ندارد

پیام

★ **وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَ لَكُمْ: و از نشانه‌های او این است که آفرید**

مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا: همسرانی از جنس خودتان

لِتَسْكُنُوا إِلَيْهَا: تا با ایشان آرامش یابید

جَعَلَ بَيْنَكُمْ مَوَدَّةً وَ رَحْمَةً: و در میان شما مودت و رحمت قرار داد

ان في ذلك لآياتٍ لِقَوْمٍ يَعْقِلُونَ: و در آن نشانه‌هایی است برای کسانی که تفکر می‌کنند

۱ یکسانی مقام و منزلت زن و مرد

۲ آیه اشاره به هدف دوم ازدواج یعنی انس با همسر دارد

مودت و رحمت زمینه‌ساز آرامش است

{ آفرینش زن و مرد نشانه‌های اهل تفکر است

★ **وَاللَّهُ جَعَلَ لَكُمْ: و خداوند برای شما قرار داد**

مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا: از جنس خودتان همسرانی ← نعمت اول همسر

وَجَعَلَ لَكُمْ مِنْ أَزْوَاجِكُمْ: و برای شما از همسرانتان قرار داد

بَنِينَ وَ حَفَدَةً: فرزندان و نوادگان ← نعمت دوم فرزند

وَرَزَقَكُمْ مِنَ الطَّيِّبَاتِ: و روزی داد به شما از پاکیزه‌ها ← نعمت سوم روزی‌های پاکیزه

أَبِاطِلٍ يُؤْمِنُونَ: آیا به باطل ایمان می‌آورند

وَبِعَمَلِهِ اللَّهُ هُمْ يَكْفُرُونَ: و به نعمت‌های خدا کفر می‌ورزند؟

۱ آیه به هدف سوم ازدواج یعنی رشد و پرورش فرزندان اشاره دارد

۲ خانواده بستر رشد و بالندگی فرزندان است و هیچ نهاد دیگری نمی‌تواند جایگزین آن شود

{ با وجود همسر و فرزند و روزی حلال رابطه‌ی نامشروع و حرام‌خواری کفر نعمت خداست

نکته

رسول خدا (ص): «هیچ بنایی نزد خدا محبوب‌تر از ازدواج نیست»
خانواده مقدس‌ترین نهاد و بنای اجتماعی نزد خداست. این نهاد با ازدواج زن و مرد به‌وجود می‌آید و با آمدن فرزندان کامل می‌شود

شخصیت انسانی زن و مرد (H)

کلمات «انس»، «انسان»، «بنی آدم» و «ناس» در قرآن کریم اختصاص به جنس خاصی ندارد و هر آیه‌ای که با این کلمات همراه باشد، به زن و مرد، هر دو مربوط می‌شود؛ (چرا؟) زیرا حقیقت انسان را روح او تشکیل می‌دهد و روح انسان نه مذکر است و نه مؤنث زنان و مردان به‌عنوان افراد نوع بشر:

۱ استعدادهای و ویژگی‌های فطری یکسان

۲ هدف مشترکی دارند که با بهره‌گرفتن از آن، ویژگی‌های فطری می‌توانند به آن هدف مشترک، یعنی قرب الهی و بهشت جاوید برسند

نقش‌های مکمل (H)

خداوند، زن و مرد را به‌گونه‌ای آفریده که زوج یکدیگر باشند، یعنی: در کنار هم قرار گیرند و یکدیگر را کامل کنند. زن و مرد اگرچه در ویژگی‌های انسانی با هم مشترک هستند و خداوند برای هر دو هدف واحدی معین کرده است، اما از جهت «زن بودن» و «مرد بودن»، یعنی از نظر خصوصیات جسمی با هم متفاوت‌اند

تفاوت‌های میان زن و مرد به جهت وظایف مختلفی است که خالق حکیم برعهده‌ی هریک از زن و شوهر نهاده است تا:

۱ هرکدام از آن‌ها بتوانند در زندگی مشترک و خانوادگی نقش‌های خاصی را برعهده بگیرند و

۲ یک خانواده متعادل را پدید آورند

به‌طور مثال: توانمندی عاطفی بالای زنان و قدرت جسمی بیشتر مردان برای آن است که زن با محبت مادری، فرزندان را رشد دهد و مرد با کار کردن نان‌آور خانواده باشد

انسان با رسیدن به سن بلوغ و دوره‌ی جوانی وارد مرحله‌ی مسئولیت‌پذیری می‌شود از میان این چهار برنامه، به تبیین دو مورد آن‌ها در این درس می‌پردازیم:

دوره‌ی بلوغ تا ازدواج:

- ۱ یکی از حساس‌ترین و ارزشمندترین دوره‌های عصر انسان است
 - ۲ دوره‌ی گذر از کودکی و ورود به بزرگسالی و پذیرش مسئولیت‌های زندگی
- الف) قبل از ازدواج، حتماً عفاف پیشه کنید تا خداوند به بهترین صورت زندگی آنان را سامان دهد
- ب) همچنین می‌خواهد که به هیچ‌وجه در پی رابطه‌ی غیرشرعی، چه پنهان و چه آشکار با جنس مخالف نباشند که:
- ۱ زیان آن تا قیامت دامنگیر آنان خواهد شد
 - ۲ در نسل‌های آنان تأثیر بدی خواهد گذاشت
- هر جوانی به‌طور فطری و طبیعی خواستار ازدواج با کسی است که قبل از ازدواج پاکدامنی خود را حفظ کرده و رابطه‌ی غیرشرعی با جنس مخالف نداشته است
- ۱ نظام هستی بر عدالت است
 - ۲ عمل هرکس، عکس‌العملی دارد که قسمتی از آن در این جهان ظاهر می‌شود و تمام آن در آخرت

۱ تقویت عفاف و پاکدامنی

ابتدایی‌ترین زمینه‌ی ازدواج، نیاز جنسی مرد و زن به یکدیگر است. این نیاز که احساس آن از دوران بلوغ آغاز می‌شود، اولین کشش و جاذبه را میان زن و مرد ایجاد می‌کند و آنان را به سوی تشکیل خانواده می‌کشاند

۱ پاسخ به نیاز جنسی

هریک از زن و مرد، علاوه بر نیاز جنسی، نیازمند به زندگی با دیگری هستند و این نیاز نیز پس از بلوغ آشکار می‌شود. این نیاز به‌گونه‌ای است که اگر فردی از راه‌های نامشروع نیاز جنسی خود را برطرف کند اما بدون همسر زندگی کند، باز هم یک بی‌قراری و ناآرامی او را آزار می‌دهد که فقط با بودن در کنار همسر برطرف می‌شود

۲ انس با همسر

خانواده بستر رشد و بالندگی فرزندان است و هیچ نهادی نمی‌تواند جایگزین آن شود. فرزند، ثمره‌ی پیوند زن و مرد و تحکیم‌بخش وحدت روحی آن‌ها است. آنان دوام وجود خود را در فرزند می‌بینند

۳ رشد و پرورش فرزندان

پسر و دختر جوان با تشکیل خانواده، از همان ابتدا:

- ۱ زمینه‌های فساد را از خود دور می‌کنند
- ۲ مسئولیت‌پذیری را تجربه می‌نمایند
- ۳ مهر و عشق به همسر و فرزندان را در خود پرورش می‌دهند
- ۴ با گذشت و مدارا و تحمل سختی‌ها و ناگواری‌های زندگی، به درجات معنوی بالاتری نایل می‌شوند

۴ رشد اخلاقی و معنوی

آمادگی برای ازدواج (H)

۲ توجه به اهداف ازدواج

انتخاب همسر و مسؤلیت آینده (H)

پس از تعیین هدف ازدواج، انتخاب همسر مناسب مطرح می‌شود. طبق مقررات اسلامی، رضایت کامل دختر و پسر برای ازدواج ضروری است و اگر عقدی به زور انجام بگیرد، باطل است و مشروعیت ندارد. همواره دیده‌ایم که علاقه و محبت به یک شخص، چشم و گوش را می‌بندد و عقل را به حاشیه می‌راند. این سخن زیبای امام علی (ع) مربوط به مواردی از همین قبیل است:

«حُبُّ الشَّيْءِ يُعْمِي وَ يَصِمُّ»: علاقه‌ی شدید به چیزی، آدم را کور و کر می‌کند

از این رو، پیشوایان دین از ما خواسته‌اند که در مورد همسر آینده با پدر و مادر خود مشورت کنیم تا به انتخابی درست برسیم

۱ پدر و مادر به علت علاقه و محبت به فرزند، معمولاً مصلحت و خوشبختی او را در نظر می‌گیرند

۲ به علت تجربه و پختگی‌شان، بهتر می‌توانند خصوصیات افراد را دریابند و عاقبت ازدواج را پیش‌بینی کنند

از نظر قرآن کریم، مهم‌ترین معیار همسر شایسته، با ایمان بودن اوست. هر قدر ایمان یک فرد قوی‌تر باشد، شایستگی او برای همسری بیش‌تر است

زمان ازدواج (H)

آمادگی برای ازدواج، نیازمند دو بلوغ است: یکی بلوغ جنسی و دیگری بلوغ عقلی و فکری که مدتی پس از بلوغ جنسی فرامی‌رسد. با رسیدن بلوغ عقلی، جوان درمی‌یابد که باید زندگی را بسیار جدی بگیرد و برای آینده‌اش برنامه‌ریزی کند. توجه به داشتن شغل و پیدا کردن کار، فکر کردن درباره‌ی ویژگی‌های همسر، تنظیم خرج و هزینه‌ی خود و دوری از بی‌برنامه بودن از نشانه‌های بلوغ عقلی است پیامبر اکرم (ص) می‌فرماید:

«کسی که ازدواج کند، نصف دین خود را حفظ کرده است؛ پس باید برای نصف دیگر، از خدا پروا داشته باشد»

این جمله‌ی کوتاه، اهمیت ازدواج را به‌خوبی می‌رساند و نشان می‌دهد که چگونه نیمی از دینداری انسان با ازدواج، حفظ و نگهداری می‌شود ایشان همچنین می‌فرماید: «برای دختران و پسران خود امکان ازدواج فراهم کنید تا خداوند اخلاقشان را نیکو کند و در رزق و روزی آن‌ها توسعه دهد و عفاف و غیرت آن‌ها را زیاد گرداند»

امام صادق (ع) نیز می‌فرماید:

«دو رکعت نماز شخص متأهل، برتر از هفتاد رکعت نمازی است که شخص مجرد می‌خواند»

۱ شادابی

۲ سلامت جسمی و روحی

۳ رشد طبیعی

۴ احساس رضایت درونی

۵ کاهش فشار جنسی و سلامت اخلاقی جامعه

برخی فواید ازدواج به موقع (H)

تست‌های درس دوازدهم

۱- مفهوم کدام یک از آیات شریفه‌ی زیر با سومین هدف ازدواج هماهنگ است؟

- (۱) «أَعَدَّ اللَّهُ لَهُمْ مَغْفِرَةً وَأَجْرًا عَظِيمًا»
 (۲) «وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا...»
 (۳) «وَجَعَلَ لَكُمْ مِنْ أَزْوَاجِكُمْ بَيْنِينَ وَحَفَدَةً...»
 (۴) «وَاللَّهُ جَعَلَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا»

۲- پیام آیه‌ی شریفه‌ی «وَجَعَلَ لَكُمْ مِنْ أَزْوَاجِكُمْ بَيْنِينَ وَحَفَدَةً» کدام است؟

- (۱) آرامش روحی زن و مرد
 (۲) رشد و پرورش شخصیت زن و مرد
 (۳) رشد و پرورش فرزندان
 (۴) ازدواج

۳- آیه‌ی «أَنْ خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا لِتَسْكُنُوا...» به کدام یک از زمینه‌های شکل‌گیری خانواده اشاره دارد؟

- (۱) آرامش و انس با همسر
 (۲) نیاز جنسی
 (۳) رشد و پرورش فرزندان
 (۴) رشد اخلاقی و معنوی

۴- یکی از زمینه‌های طبیعی تشکیل خانواده، رشد و پرورش فرزندان می‌باشد. این مفهوم از توجه در کدام آیه به‌دست می‌آید؟

- (۱) «وَقَضَىٰ رَبِّيَ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا إِيَّاهُ وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا...»
 (۲) «وَاللَّهُ جَعَلَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا وَجَعَلَ لَكُمْ مِنْ أَزْوَاجِكُمْ...»
 (۳) «وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا لِتَسْكُنُوا إِلَيْهَا...»
 (۴) «لِلَّذِينَ أَحْسَنُوا الْهُنَىٰ وَزِيَادَةً وَلَا يَرْهَقُ وُجُوهَهُمْ قَتَرٌ»

۵- آیه‌ی شریفه‌ی «وَاللَّهُ جَعَلَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا وَجَعَلَ لَكُمْ مِنْ أَزْوَاجِكُمْ...» بیانگر کدام مفهوم است؟

- (۱) خانواده بستر رشد و بالندگی فرزندان است و فرزند ثمره‌ی پیوند زن و مرد و تحکیم‌بخش وحدت روحی آن‌ها است
 (۲) زن و مرد در کنار هم احساس آرامش درونی می‌کنند و به‌تدریج به رابطه‌ای مودت‌آمیز که سرشار از مهربانی است می‌رسند
 (۳) خداوند بین زن و مرد مودت و رحمت قرار داد و برکشان به یکدیگر بیشتر بشود و پیوند مستحکم‌تری به‌وجود بیاید
 (۴) خانواده فضایی را ایجاد می‌کند که نه تنها فرزندان بلکه پدر و مادر نیز می‌توانند فضایل اخلاقی خود را تقویت کنند و رشد دهند

۶- تجربه‌های روان‌شناختی گویای آن است که مبدأ آرامش در خانواده است و قرآن به این نیاز توجه کرده است و می‌فرماید:

- (۱) زن - «وَاللَّهُ جَعَلَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا»
 (۲) مرد - «وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا...»
 (۳) مرد - «وَاللَّهُ جَعَلَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا»
 (۴) زن - «وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا...»

۷- برای این که آرامش ناشی از انس و هم‌صحبتی میان همسران پدید آید، قرآن به اشاره می‌کند و آیه‌ی شریفه‌ی حاکی از آن است.

- (۱) مودت و رحمت - «وَاللَّهُ جَعَلَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا وَجَعَلَ لَكُمْ مِنْ أَزْوَاجِكُمْ...»
 (۲) لباس یکدیگرند - «وَاللَّهُ جَعَلَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا وَجَعَلَ لَكُمْ مِنْ أَزْوَاجِكُمْ...»
 (۳) لباس یکدیگرند - «وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا...»
 (۴) مودت و رحمت - «وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا...»

تست	«۱»	«۲»	«۳»	«۴»	«۵»	«۶»	«۷»
گزینه	☐ ۱	☐ ۱	☐ ۱	☐ ۱	☐ ۱	☐ ۱	☐ ۱
	☐ ۲	☐ ۲	☐ ۲	☐ ۲	☐ ۲	☐ ۲	☐ ۲
	☐ ۳	☐ ۳	☐ ۳	☐ ۳	☐ ۳	☐ ۳	☐ ۳
	☐ ۴	☐ ۴	☐ ۴	☐ ۴	☐ ۴	☐ ۴	☐ ۴

پایان دین و زندگی سال پازدهم